

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

ОД

РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН

2021

СОДРЖИНА

ИСТОРИЈАТА НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОД ОД АНТИЧКО ВРЕМЕ ДО ДЕНЕС ОД РИСТО СТЕФОВ (1)	4
ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА – ДЕЛ ОД СУДБИНАТА НА ЕТНИЧКА МАКЕДОНИЈА (2)	9
БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ КАКО ИСТРЕБУВАЧКИ ЗА МАКЕДОНЦИТЕ ОД ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА (3)	14
СУРОВАТА СУДБИНА НА МАКЕДОНИЈА ОД 1912 ДО 1939 ГОДИНА (4)	18
ДЕЛ ОД СУДБИНАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА (5)	22
ДЕЛ ОД ТЕШКАТА СУДБИНА НА ЕТНИЧКА МАКЕДОНИЈА (6)	27
ОБЈАВУВАЊЕТО НА ИСТОРИСКИОТ АБЕЦЕДАР (А, Б, Ц) ВО АТИНА ВО 1925 ГОДИНА (7)	31
ЛОШАТА СУДБИНА НА ПОДЕЛЕНА ЕТНИЧКА МАКЕДОНИЈА (8)	36
СУДБИНАТА НА ПОДЕЛЕНА ЕТНИЧКА МАКЕДОНИЈА ОД 1939 ДО 1949 ГОДИНА (9)	40
ЕТНИЧКА МАКЕДОНИЈА ВО ВТОРАТА СВЕТСКА ВОЈНА (10)	44
БОРБАТА НА МАКЕДОНСКИТЕ ПАРТИЗАНИ ЗА СЛОБОДА НА МАКЕДОНИЈА (11)	49
СУДБИНАТА НА ПАРТИЗАНИТЕ ВО ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА (12)	53
ИСТОРИЈАТА НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОД ОД ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА ВО МОНОГРАФИЈАТА НА РИСТО СТЕФОВ (13)	57
ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА – ДЕЛ ОД СУДБИНАТА НА ЕТНИЧКА МАКЕДОНИЈА (14)	62
ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА ВО „ГРЧКАТА ГРАЃАНСКА ВОЈНА“ (15)	67
СУДБИНАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА ОД 1939 ДО 1949 ГОДИНА (16)	71
СУДБИНАТА НА ПРОГОНЕТИТЕ ДЕЦА – БЕГАЛЦИ ОД ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА (17)	75
ДЕЛ ОД НЕСРЕЌАТА НА ПРОГОНЕТИТЕ ДЕЦА – БЕГАЛЦИ (18)	79
ТАЖНАТА СУДБИНА НА МАКЕДОНСКИТЕ ПРОГОНЕТИ ДЕЦА – БЕГАЛЦИ (19)	83

ДЕЛ ОД НЕСРЕЌАТА НА МАКЕДОНЦИТЕ ОД ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА (20)	88
СУДБИНАТА НА МАКЕДОНСКИТЕ ПРОГОНЕТИ ДЕЦА – БЕГАЛЦИ (21)	92
ДЕЛ ОД НЕСРЕЌАТА НА МАКЕДОНЦИТЕ ОД ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА (22)	96
ИСТОРИЈАТА НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОД ОД ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА ВО ДЕЛАТА НА РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН (23)	100

ИСТОРИЈАТА НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОД ОД АНТИЧКО ВРЕМЕ ДО ДЕНЕС ОД РИСТО СТЕФОВ (1)

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

Делото „Историја на македонскиот народ од антички времиња до денес“ е публикација на Ристо Стефов (Chris Stefou), роден на 11 јуни 1953 година во револуционерното село Ошчима, Леринско, во Беломорска Македонија. Како последица на економско-политичките случувања во Егејска Македонија, неговото семејство се иселило од дедовкиот праг во 1965 година кога Ристо имал дванаесет години и за секогаш се населиле во демократска Канада.

Ристо Стефов (Chris Stefou) е писателот кој живе и твори во Канада и кој ја афирмира Македонија од античко време до денес. Тој е добро познат во македонската заедница во Торонто, а е афирмиран автор во македонската дијаспора и во етничка Македонија. Ристо е автор на поголем прој публикации со кои се покажа и долажа како вљувеник во историјата и вистина за македонскиот народ и етничка Македонија.

Инаку, неговото родно живописното селото Ошчима е сместено меѓу градовите Лерин и Костур блиску до изворот на реката Бистрица во северо-источниот дел на Егејска Македонија. Селото се наоѓа на околу илјада метри надморска височина, помеѓу планините Бигла на север, планината Гомнуш на исток и планините Локма и Боданца на запад.

Од ова чисто македонско село има голем број познати личности во Република Македонија и особено во Канада. Во селото Ошчима кое има своја судбина и своја историја се смета дека првите жители се доселиле од други делови на Македонија. Не се знае колку точно е старо слото,

но првите информации за најстарите фамилии се од 18 век. До почетокот на 19 век три-четириесет фамилии живеа во Ошчима, чиј број на жители бил околу двеста.

Тој е автор на делото „History of the Macedonian people from ancient times to the present“ чиј преводот од англиски на македонски јазик под наслов „Историја на македонскиот народ од антички времиња до денес“ е на Соња Прус, а го уредил и подготвил за печат авторот на овие редови, Славе Катин. Делото е издание на книгоиздателството „Македонска искра“ од Скопје, во 2008, на 505 страници, а е отпечатено во печатницата „Софија“ во Богданци. Рецензенти на делото се: академик Антоније Шкоклев – Дончо и Славе Николовски – Катин.

Оваа значајно историско дело кое за прв пат е печатено на англиски јазик во Торонто е огледало на вистината за македонскиот народ и за Македонија од антички времиња до денес. Книгата е поделена на 29 глави во кои се третира историскиот развој на македонскиот народ и Македонија од најпрвото македонско кралство преку издигнувањето на Македонската Империја, до денешното формирање на македонската независна, демократска и самостојна држава - Република Македонија.

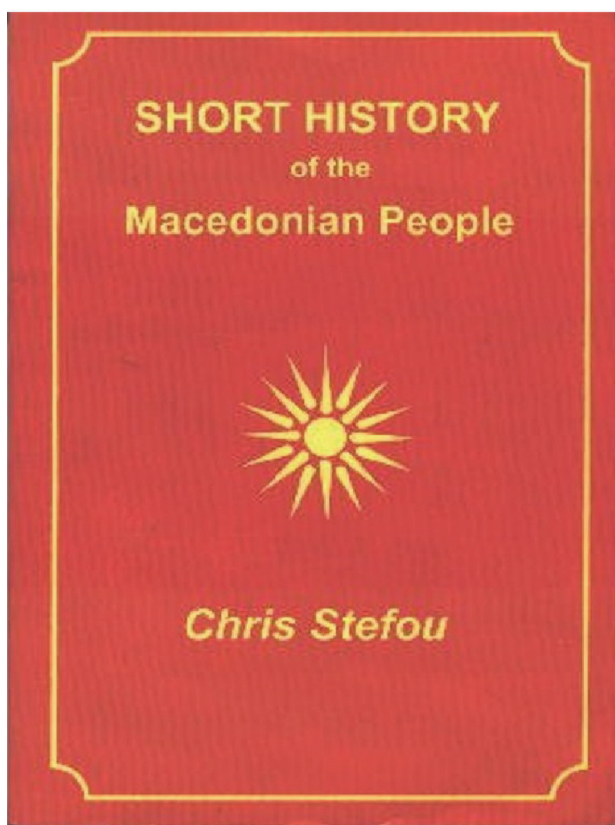
За излегувањето на книгата „Историја на македонскиот народ од антички времиња до денес“ од Ристо Стефов на македонски јазик е заслужен Славе Катин. Тој е рецензент на книгата, ја уреди, ја подготви за печат, неговата издавачка куќа „Македонска искра“ ја издаде книгата и ја промовираше во Република Македонија.

Славе Катин како публицист е аналитичар на Македонците во светот и е познат на македонската и на меѓународната јавност по неговите бројни публикации, новинарски и научни

трудои кои се посветени, главно, на етничка Македонија, на животот на Македонците во светот, на Македонската православна црква – Охридска архиепископија и на античка Македонија.

Исто така, неговото творештво се однесува и на низа други аспекти поврзани со македонската дијаспора, како и со културата, литературата, јазикот, историјата, журналистиката и религијата. Тој е автор на шеесет публикации, од кои 22 се со името „Македонија“, 20 се монографии на македонски и на англиски јазик за познати личности во дијаспората и Република Македонија, а седум дела се лексикографски изданија. Исто така, Катин е автор на над стотина научни трудови презентирани на различни симпозиуми, трибини и други собири, како и на околу 5.000 новинарски текстови објавени во Македонија и во светот.

Инаку, во предговорот на делото „Историја на македонскиот народ од антички времиња до денес“ се вели дека уште од почетокот, грчката, бугарската и српската држава, а во помал степен и албанската, систематски ги користат сите можни средства, вклучувајќи пропагандна војна, за да го негираат постоењето на македонската нација. Тие го прават ова не поради тоа што Македонците не постојат, туку за да ги узурпираат целосно македонските територии и богатото македонско наследство.

Монографијата за донаторот Атанас Близнаков, чие потекло е од селото Д'мбени е првото издание на доживотниот член на фондацијата "Близнаков", Славе Николовски-Катин, а е издание на Ректоратот на Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“ и Министерството за иселеништво, отпечатена во Скопје во 2000 година, на 336 страници, на македонски јазик. Делото „Short History of the Macedonian People“ („Кратка историја на македонскиот народ“) е дело на Ристо Стефов, отпечатено во Торонто во 2007 година.

Се' до неодамна, немаше организирани македонски претставници да зборуваат во името на македонскиот народ и за нивните права како граѓани на овој свет, па затоа непријателите на Македонија – Грците, Бугарите, Србите и, од неодамна, Албанците – зборуваа во нивно име.

Сега, дојдено е времето кога Македонците ги земаат работите во свои раце и ги оспоруваат старите верувања и нелегитимноста на оние кои зборуваат во нивно име. Само Македонците се законски наследници на македонското наследство и се составувачи на македонската историја.

Македонците не се Грци, Бугари, Срби или Албанци. Ниту, пак, истовремено можат да бидат Грци, Бугари, Срби и Албанци, како што тврдат нивните непријатели. Грција тврди дека "Македонија е грчка" и дека таа е тоа четири илјади години. Спротивно на античките и современите докази, тие продолжуваат да инсистираат дека античките Македонци биле Грци. И, пак, спротивно на доказите и без докажен материјал, современите Грци тврдат дека тие се директни потомци на античките Грци и дека како такви се законски сопственици на античкото наследство.

Освен тоа, а и без трошка докази, тврдат дека "сите" антички Македонци биле убиени во текот на таканаречените "инвазии на Славјаните" во V и VI век по Христа и дека не останал никој друг освен Грците да полагаат право на македонското наследство. Грците, повторно, без никакви докази, тврдат дека модерните Македонци се Словени кои извршиле инвазија на Македонија во текот на V и VI век по Христа и дека немаат ништо заедничко со античките Македонци, па, според тоа, немаат право на македонското наследство.

Книгата „Историја на македонскиот народ од антички времиња до денес“ ги оспорува сите грчки тврдења и без никакво сомнение ќе докаже дека тие не се ништо друго освен еден "грчки мит". Прво, добро е познато дека една "грчка држава" никогаш не постоела пред 1829 година.

Античките градови-држави биле освоени од страна на Филип II, крал на Македонија, во 338 година пред Христа и никогаш не биле обединети во една држава с'е до создавањето на грчкото кралство во 1832 година. Зарем не биле Македонците тие кои ги освоиле античките градови-држави? Како тогаш античка Македонија може да биде грчка?

Големите сили го создадоа современото грчко кралство за првпат во 1832 година како обид да се подели Отоманската Империја и да се спречи формирање на една словенска држава на Балканот. Големите сили, Британија и Франција, ја создадоа современа Грција само со цел да го блокираат рускиот пристап до Средоземното Море. Што се однесува до чистотата на современата грчка нација, постојат изобилни докази, и историски и научни, кои им противречат на современите грчки тврдења.

На пример, не постои современа чиста грчка раса која потекнува директно од античките градови-држави. Денешните современи Грци, како и другите нации на Балканот, се составени од Словени, Македонци, Турци, Албанци, Роми, Власи итн. Еден современ Грк е само Грк по образование или асимилација и нема корени постари од 1832 година кога грчката држава и грчката нација/народ биле создадени за првпат.

Современиот Грк не само што нема митско минато, туку, за жал, ги напуштил и се откажал од своите вистински корени и наследство. Постојат многу примери за тоа како градовите-држави постигнале националност на сметка на други раси/етнички групи. На пример, кога за првпат во 1912 година Грција ги окупираше македонските територии, немало Грци кои живееле во Македонија.

Сепак, неколку години подоцна, грчката држава продуцирала статистички податоци кои покажувале дека големо мнозинство од македонското население било грчко. Како било можно тоа? Во реалноста, тоа не било можно. Грчката држава бесрамно го асимилирала македонското население со насилно менување на македонските имиња и топоними во грчки имиња и топоними.

Продолжува

Пишуваат: РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН

ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА – ДЕЛ ОД СУДБИНАТА НА ЕТНИЧКА МАКЕДОНИЈА (2)

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

Делото „Историја на македонскиот народ од антички времиња до денес“ е публикација на Ристо Стефов (Chris Stefou). Оваа значајно историско дело кое за прв пат е печатено на англиски јазик во Торонто е огледало на вистината за македонскиот народ и за Македонија од антички времиња до денес. Книгата е поделена на 29 глави во кои се третира историскиот развој на македонскиот народ и Македонија од најпрвото македонско кралство преку издигнувањето на Македонската Империја, до денешното формирање на македонската независна, демократска и самостојна држава - Република Македонија.

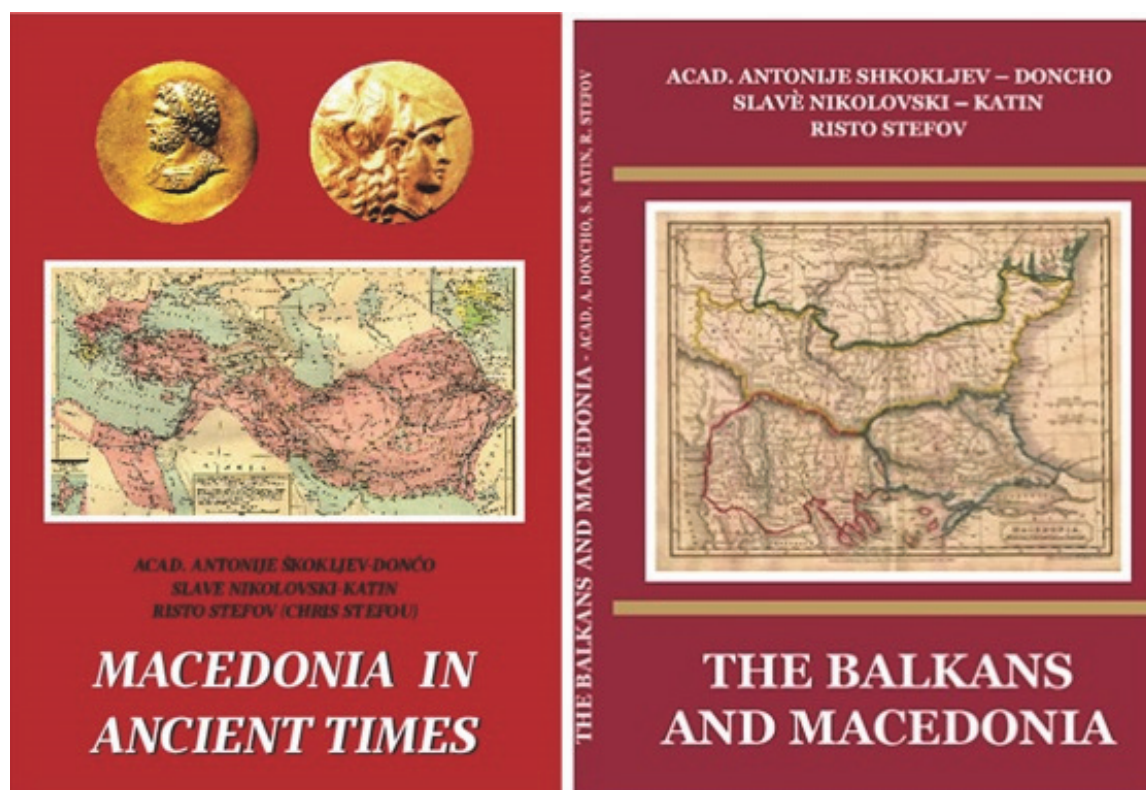
Во неговиот богат опус на издадени книги, едно од најзначајните научни и негово капитално дело е „Историјата на македонскиот народ од антички времиња до денес“, на „Македонски јазик“ (2008), од Скопје, за чија промоција Ристо Стефов дојде за прв пат во Република Македонија. За ова многу значајно историско дело кое содржи над 500 страници, тврд повез, рецензенти се: академик Антоније Шкоклев - Дончо, по потекло од Дамбени, Костурско, Егејска Македонија и Славе Николовски-Катин од Преспа.

Оваа значајно историско дело кое за прв пат е печатено на англиски јазик во Торонто е огледало на вистината за македонскиот народ и за Македонија од антички времиња до денес. Книгата е поделена на 29 глави во кои се третира историскиот развој на македонскиот народ и Македонија од најпрвото македонско кралство преку издигнувањето на Македонската Империја, до денешното формирање на македонската независна, демократска ја самостојна држава - Република Македонија.

Посебен простор во книгата "Историјата на македонскиот народ од антички времиња до денес" од Риста Стефов е посветен на периодот на Филип Втори Македонски и на неговиот син

најголемиот од сите европски кралеви Александар Трети Македонски, кој беше најголемиот освојувач на сите времиња, господарот на Азија и човекот кој ги прошири границите на Македонија до Индина.

Исто така, во ова романизирано историско дело Ристе Стефов поместува опширни материјали за времето на Римската Империја, за кралицата Клеопатра, последната од големите македонски владетели, како и за воздигнувањето на христијанството на македонските простори, на чело со Јустинијан Први. Потоа, се поместени материјали за Цар Самуил, времето на Византија и Отоманската Империја. Значаен простор е даден на настаните пред и после Илинденското востание, како и за Балканските војни и за трагичната поделба на Македонија.

Во делото "Историјата на македонскиот народ од антички времиња до денес", авторот Риста Стефов посветил особен простор за периодот на Македонија од 1939 до 1949 година, за Втората светска војна и Граѓанската војна во Грција, која беше фатална за македонскиот народ од Егејска Македонија. Исто така, авторот се осврнува и на егзодусот на децата-бегалци од Беломорска Македонија, како и на сегашната состојба во Република Македонија.

Ристо Стефов е Македонец од Канада, публицист, канадски интелектуалец, инженер по образование и сопственик на компјутерско биро, доблесен патриот, човек кој цел живот ги брани интересите и ја чува и афирмира вистината за Македонија и македонскиот народ пред светската јавност.

Покрај делото "Историја на македонскиот народ од антички времиња до денес", тој е автор и на делата: "Македонија – илустрирано издание со карти, фотографии и биографии", "Малата книга со големите грчки лаги", "Монографија за селото Ошчима", "Кратка историја за Македонија и македонскиот народ" и заедничкото дело со д-р Мајкл Серафинов "Ова земја не ја даваме",

како и на „Македонија во античко време“ и „Балканот и Македонија“, заедно со академик Антоније Шкоклев-Дончо и Славе Николовски-Катин, сите на англиски јазик

Ристо Стефов е ангажиран од Добротворното здружение на Ошчима, едно од првите македонски асоцијации, формирано 1907 година во Канада. Тој бил во управниот одбор, потоа бил избран за претседател на оваа друштво. Исто така тој е член и на Леринското друштво за Онтарио, на кое бил и претседател, потоа на Македонското научно друштво, а е многу активен и во македонската заедница .

Инаку, друштвото “Ошчима” во минатото, па и се’ до денешно време, било и е тесно поврзано со жителите од селото, а посебно на оние кои во меѓувоенниот период и по Граѓанската војна во Грција, кога селото ги претрпело најголемите несреќи. Тоа развило и издавачка дејност, во чији рамки е отпечатена и монографијата за селото, како и телефонскиот именик во кој се поместени телефонските броеви и адресите на сите жители од Ошчима, без оглед на сегашното место на живеење.

Ристо Стефов за прв пат по заминувањето во Канада се врати во родната Македонија и го посети слободниот дел, Република Македонија во 2008 година. Тоа за него беше голем предизвик, времеплов и своевидна сага за неговото интелектуално опстојување. Целиот свој живот делбата на Македонија ја сваќа како трагедија и погуба на македонското дело, на својот народ и на идните македонски генерации.

Затоа, тој е публицистот кој војува со перото и пишаниот збор се’ со цел да ја прикаже и афирмира вистината за Македонија и македонскиот народ во светот. Тоа го потврдува фактот дека кај него тлее убавата и правдољубива идеја за Македонија, а со своите дела за висината за Македонија се издигнува над времето во кое живее. Неговите дела, во исто време претставуваат поттик и инспирација за идните македонски генерации, особено во иселеништвото, а и пошироко во Македонија.

Тој пишува дека во текот на дваесеттите години од минатиот век, во текот на размената на своето население со Турција, Грција увезла еден милион христијански Турци од Мала Азија што претставувало околу една петтина од нејзиното цело население и најголемиот дел од нив ги населила во Македонија.

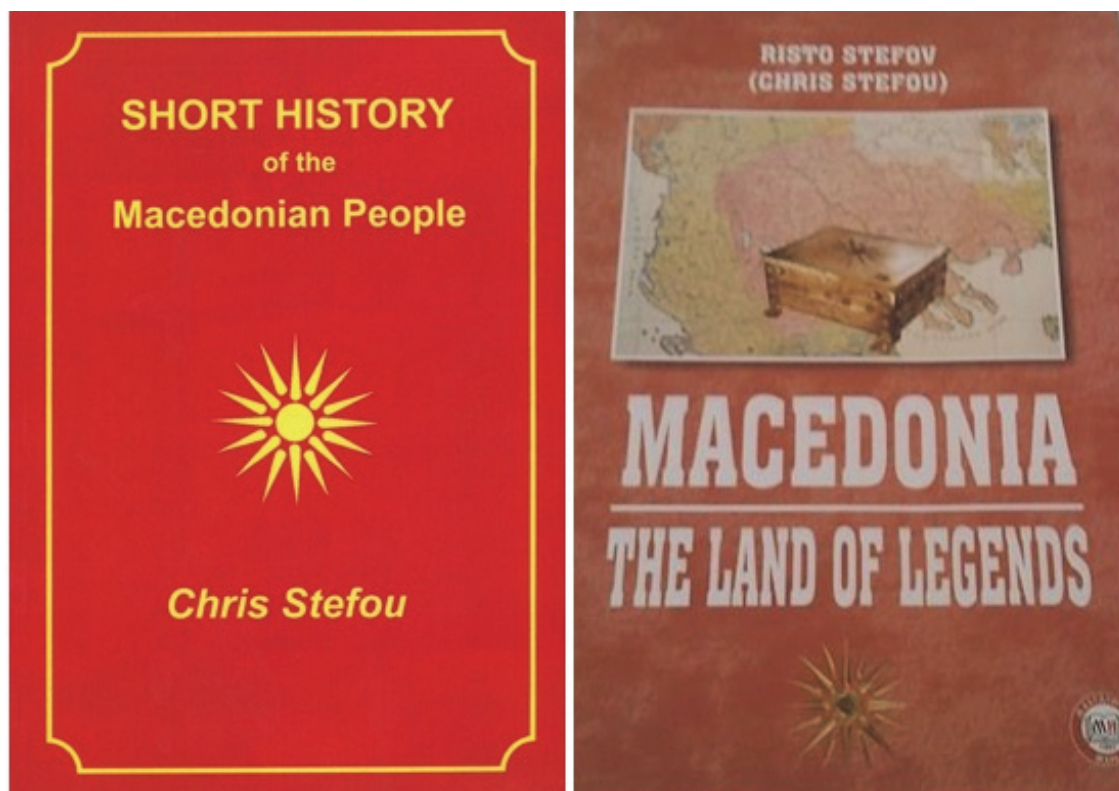
Овие луѓе, исто така, станале Грци со сила. Вистинскиот недостаток, односно пукнатина, во генеологијата на претензијата на грчката држава врз античките народи е што, по осумдесет години живеење на македонска почва, таа ги убедила азиските новодојденци дека тие се законските сопственици на македонските земји и наследство, бидејќи им било кажано дека тие се вистинските директни потомци на античките Македонци, а не автохтоното македонско население што тие го замениле.

Грчката држава не се срами да прибегне кон измама и лаги, дури и кон својот сопствен народ, за да го убеди светот дека само Грција и само Грците се законски наследници на македонските земји и нивното наследство. Сето ова се прави на сметка на вистинските Македонци кои живееле на тие земји стотици генерации и кои сега се раселени и истиснати.

Бугарите, исто така, полагаат право врз македонските територии и користат секакви можни средства да го убедат светот дека Македонија законски им припаѓа ним. Бугарското тврдење е дека “Македонија е бугарска” бидејќи македонскиот народ е бугарски. Тие се Бугари бидејќи зборуваат на “еден дијалект” на бугарскиот јазик.

Делото „Историја на македонскиот народ од антички времиња до денес“ ги оспорува бугарските тврдења и ќе докаже дека тие, исто така, се погрешни и контрадикторни. Добро е познато дека Македонците веќе живееле на Балканот и зборувале на словенски јазик долго пред да пристигнат првите бугарски канови, со нивните турски и татарски хорди. Доказите покажуваат дека бројно инфериорните Бугари биле асимилирани во поголемото автохтоно население, кое зборувало на словенски јазик, и дека го прифатило словенскиот јазик и култура. Поточно, Бугарите

зборуваат на дијалект на македонскиот јазик, а не обратно. По се, зарем не биле тоа македонските браќа Кирил и Методиј од Солун кои ги просветлиле Бугарите?

Книгата „Македонија - земја на легенди“, од Ристо Стефов печатена на англиски јазик, а издадена од издавачката куќа „Македонска искра“ од Скопје во 2010 година, пак, е дело за неговата голема љубов кон родната земја. Авторот ги опишува импресиите од првата посета на Република Македонија по четириесет и две години живеење во Канада.

Ова дело кое се однесува за неговата посета на Македонија, ќе остане тој вечно да се сеќава на се' она што го виде и доживеа. Во исто време книгата ќе остане да биде значаен документ за бројните посети, настани, дејствија, личности, простори и збиднувања. Со своите репортерски видувања тој настојува да навлезе во суштината на македонското живеење, во вистината, слободата, иднината... Затоа, Ристо Стефов вели: „Дојдете и посетете ја Македонија каде обичниот човек може да живее како крал“.

Без да навлегуваме во премногу детали на ова место, сакаме да напоменеме дека целта на оваа книга е на читателот да му претстави едно македонско гледиште за историјата на Македонија. Време е светот да го слушне македонското гледиште. Спротивно на она што непријателите на Македонија изјавуваат, вистината е на македонска страна.

Постојат изобилни докази дека античките Македонци не само што опстанале низ многубројните несреќи и премрежја од античко време до сега, туку дека нивните потомци, навистина, постојат во Грција, Бугарија, Република Македонија, Албанија, Канада, Австралија, Соединетите Американски Држави, Европа и низ целиот свет. Тие сега се во процес на регрупирање и ги користат можностите на информатичкото доба да возвратат и повторно да го земат она што е нивно.

Книгата „Историја на македонскиот народ од антички времиња до денес“ е хронопис на настаните во кои се вклучени Македонија и македонскиот народ од предисториско време до денес. Таа во никој случај не е потполно комплетна, ама на читателот ќе му даде една општа анализа на македонската историја. Книгата е напишана на англиски јазик, а овој е превод на македонски јазик. Таа треба да биде корисна посебно за помладите генерации во дијаспората кои сакаат да учат за македонската историја, но немаат време или ресурси за долги и опсежни истражувања.

Освен што обезбедува една сеопфатна анализа на историјата, книгата содржи скапоцени информации собрани од интервјуа и лични искуства што не можат да се најдат на било кое друго место. Исто така, бидејќи оваа книга го претставува македонското гледиште, во оваа пригода се користени македонски зборови за да се опишат некои попознати имиња на места како, на пример, Солун (Салоника), Цариград (Константинопол) и Православни (Византијци).

Продолжува

Пишуваат: РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН

БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ КАКО ВОЈНИ НА ИСТРЕБУВАЊЕ НА МАКЕДОНЦИТЕ ОД ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА (3)

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

Восхитувањето од слободата спласнало брзо, како што пламените јазици од селата што гореле го запалиле ноќното небо. Македонија била повторно во пламен. “Ослободителите” се претвориле во окупатори и опсипале пустош врз македонското население. Политичкото, економското и етничкото единство на Македонија веќе го немало.

Грчките војници кои дошле да ги ослободат своите “христијански браќа” од турските угнетувачи и од страшните Бугари, сега палеле, мачеле и убивале луѓе. Според зборовите на сер Едмонд Греј /Sir Edmond Grey/, “Балканската војна почнала како војна за ослободување, брзо прераснала во војна за анексирање, а завршила како војна за истребување.” (Стр. 294, Васил Богов, “Македонско откровение, Историски документи, карпи и кршевини, современа политичка идеологија”).

Грчките злосторства му биле обелоденети на светот кога била пронајдена една изгубена поштарска торба во која имало писма од грчките војници во Македонија, адресирани до нивните семејства во Грција. Таа и била предадена на Карнеги комисијата за помош и содржините на писмата биле објавени на јавноста. Очекувајќи да се борат за славата на нивната татковина,

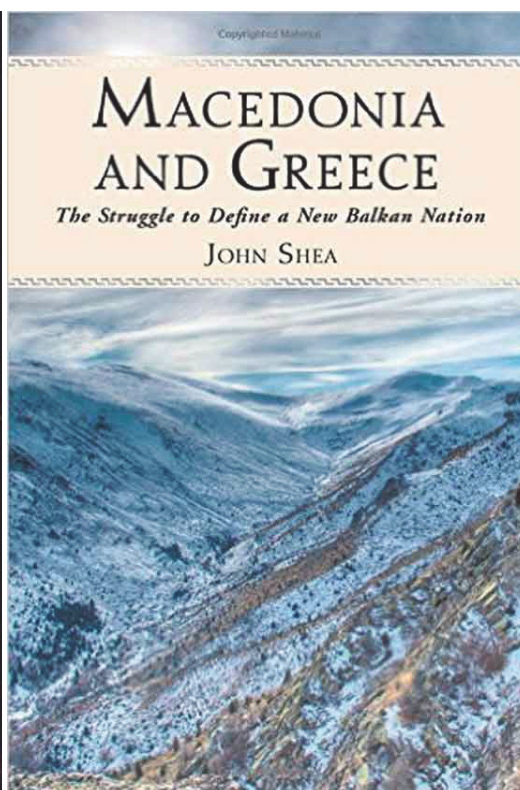
војниците сепак се нашле во ситуација да мачат, убиваат, палат куќи и да протеруваат жени и деца од нивните домови, на најподол начин.

Писмата откриле дека војниците дејствувале според директни наредби од грчките власти и од самиот крал. На македонските семејства на познати егзархисти (Македонци што припаѓале на бугарската црква) им било наредувано со сила да “си понесат со себе она што може да го носат и да си заминат”. “Ова сега е Грција и овде нема место за Бугари.”

Оние кои останале биле присилени да се заколнат на лојалност кон грчката држава. Секој кој одбивал да положи заклетва на лојалност, или бил погубуван, како пример што може да им се случи на оние нелојалните, или бил истеран од земјата. За да ја објаснат масовната евакуација, грчките функционери тврделе дека жителите на Македонија си заминале според сопствениот избор или станале Грци според сопствениот избор. Но, вистината е дека на никого воопшто не му бил даден никаков избор.

Сер Едмонд Греј (Sir Edmond Grey)

“Илјада грчки и српски публицисти почнале да го исполнуваат светот со нивниот вик за суштинскиот грчки или српски карактер на населението во нивните различни сфери. Србите на несреќните Македонци им дале дваесет и четири часа да се откажат од својата националност и самите да се изјаснат за Срби, а и Грците го сториле истото. Одбивањето значело убиство или протерување. Грчките и српските колонисти се слевале на окупираната територија...

Грчките весници почнувале да пишуваат за македонски народ во целост на грчки јазик – и тие го објаснувале фактот дека никој не зборува грчки, со тоа што го нарекувале народот “бугарофони Грци” ... грчката војска влегувала во села каде никој не зборувал на нивниот јазик. “Што мислите со тоа што зборувате бугарски?” викале офицерите. “Ова е Грција и вие мора да

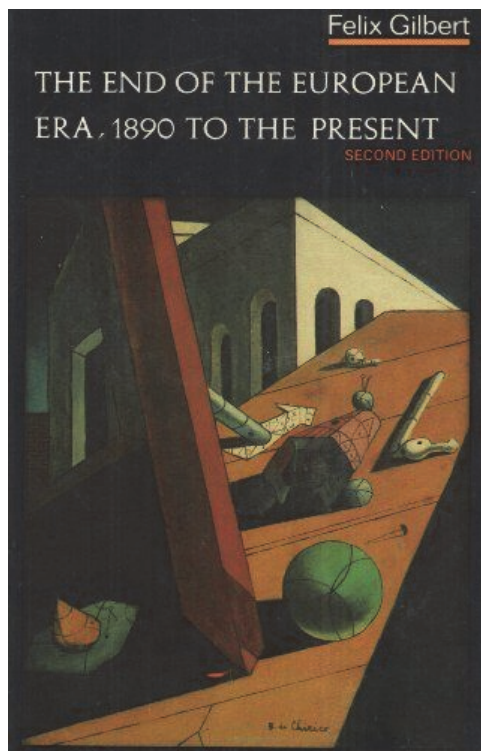
зборувате грчки.” (Стр. 104, Џон Шее, “Македонија и Грција, Борбата да се дефинира една нова балканска нација” /John Shea, Macedonia and Greece, The Struggle to Define a New Balkan Nation/).

Во 1913 година професорот Р. А. Реис /R. A. Reiss/ ја известил грчката влада: “Оние за кои вие велите дека говорат бугарски, јас едноставно би ги нарекол Македонци... македонскиот јазик не е јазикот на кој зборуваат оние во Софија... повторувам дека масата население таму (Македонија) останува едноставно Македонци.”

Историјата повторно го свртела погледот од грчките, бугарските и српските злосторства во Македонија, за да се фокусира на новите настани кои само што не почнале да се развиваат и кои се заканувале да го прегазат целиот свет.

Откако ги изгубила Босна и Херцеговина, во корист на Австрија во 1908 година, но и албанските територии во 1912 година (повторно поради Австрија), Србија станала огорчена и навредена. “За Србите-националисти, хабзбуршката монархија (Австро-Унгарија) била старо злобно чудовиште кое спречило нивната нација да стане голема и моќна држава.

На 28 јуни 1914 година, еден млад српски националист, Гаврило Принцип, го убил наследникот на хабзбуршката монархија, надвојводата Франсис Фердинанд и неговата жена, во Сараево.” (Стр. 104, Феликс Гилберт, 601 Крајот на европската ера, 1890 година до денес /Felix Gilbert, The End of the European Era, 1890 to the Present/).

За само две недели од атентатот, избувнала Првата светска војна која ќе ја прегази цела Европа. Тоа било неизбежно и прашање на време било кога една “светска војна” ќе избие на Балканот. Големите сили биле неспособни за спроведување дипломатија, ниту меѓу себе ниту со новите балкански држави, за чие содавање тие помогнале. Македонија била жртвувана за да се задоволат новите балкански држави, но тие сториле малку за да ги задоволат своите екстремно интензивни апетити за земја и за пљачкосување.

Додека Првата светска војна беснеела, уништувајќи ги животите на милиони млади мажи и жени, Грција, Бугарија и Србија му служеле на својот шовинизам во Македонија. Наредните пет години, додека светот бил зафатен со своите лични проблеми, немало кој да ги слушне лелеците на македонскиот народ во рацете на новите тирани. Кога надгробните споменици на мртвите Македонци би можеле да зборуваат, тогаш тие би кажувале стории за мачења и погубувања, за измами и лаги. Тие би рекле:

“Нашите христијански браќа дојдоа да не ослободат нас, но наместо тоа, тие не убиваа поради тоа што им бевме на нивниот пат да станат моќни. Ние бевме етикетирано како ‘криминалци’, бидејќи не сакавме да попуштиме на нивните барања. Ве прашувам вас, дали е кривично дело да сакаш да живееш како слободен човек? Дали е кривично дело да сакаш да си Македонец? Дали е кривично дело да сакаш да си ја изразуваш својата слободна волја? Криминалци се оние кои валкаат се што е христијанско, кои кажуваат лаги и измами и не’ убиваат нас за да ја поседуваат нашата земја. Историјата ќе го забележи 10 август 1913 година како најмрачен ден за Македонија, денот кога нашата иднина умре.”

Тројната окупација ги влошила условите за живеење во Македонија, но борбениот дух на македонскиот народ продолжил да живее во илегала и во странство. Борбата на трите генерации за слобода и за независна Македонија заврши. Генерацијата на Илинден и на ВМРО беше поразена, не од Турците или од муслиманското угнетување, туку од христијанската свирепост и измама.

Набрзо по окупацијата, насекаде се појавиле илегални здруженија, охрабрувајќи го македонскиот народ да не ја прифати својата нова судбина и да се спротивстави на поделбата. Како резултат на тоа, многу Македонци го направиле тоа така што одбиле да му се потчинат на новото чиновништво и што не учествувале во новите институции. Но, ова не ги сопрело воените режими кои ја окупирале Македонија од систематска денационализација и насилна асимилација.

Борбата за “превласт во светот”, која започнала поради балканските работи, наскоро земала злокобен пресврт за повторно да ја инволвира Македонија. Додека силите на Антантата (Британија, Франција, Русија и Италија) се бореле со Централните сили (Германија и Австро-Унгарија), Бугарија, која боледувала поради нејзините загуби од Букурешт, останала неутрална. При пресвртот на настаните, на изненадување на Грците, силите на Антантата и пришле на Бугарија, нудејќи и значително голем дел од македонската територија во замена за нејзиниот сојуз.

Продолжува

Пишуваат: РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН

СУРОВАТА СУДБИНА НА МАКЕДОНИЈА ОД 1912 ДО 1939 ГОДИНА (4)

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

Сепак, изгледа дека Бугарија го претпочитала друштвото на Централните сили; можеби тие и понудиле поголем дел, бидејќи до крајот на 1915 година нејзините вооружени сили упаднале и извршиле инвазија на Македонија. Да го цитирам бугарскиот министер за војна, генерал Николаев:

“Малку се грижиме за Британците, Германците, Французите, Русите, Италијанците, Австријците или Унгарците; наша единствена мисла е Македонија. Било која од двете групи на сили ќе ни овозможи да ја освоиме неа, ќе го има нашиот сојуз!” (Стр. 154, Радин, “ВМРО и македонското прашање”).

Додека Србите биле ангажирани на нивната северна граница, Грците дебатираше на која страна да се приклонат. Двоумењето или “националниот раскол”, како што подоцна бил наречен, лежело во разликите кои испливале на површина помеѓу грчкиот премиер Венизелос и грчкиот крал Константин I за тоа на која страна да и се придружат.

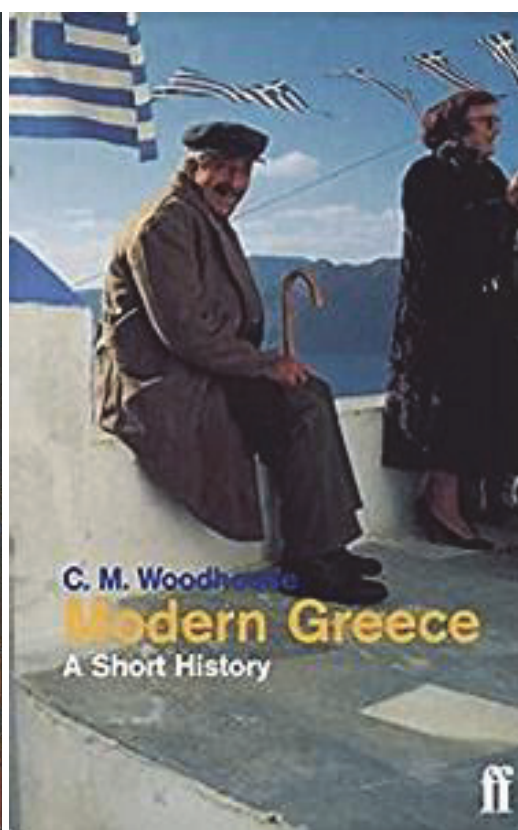
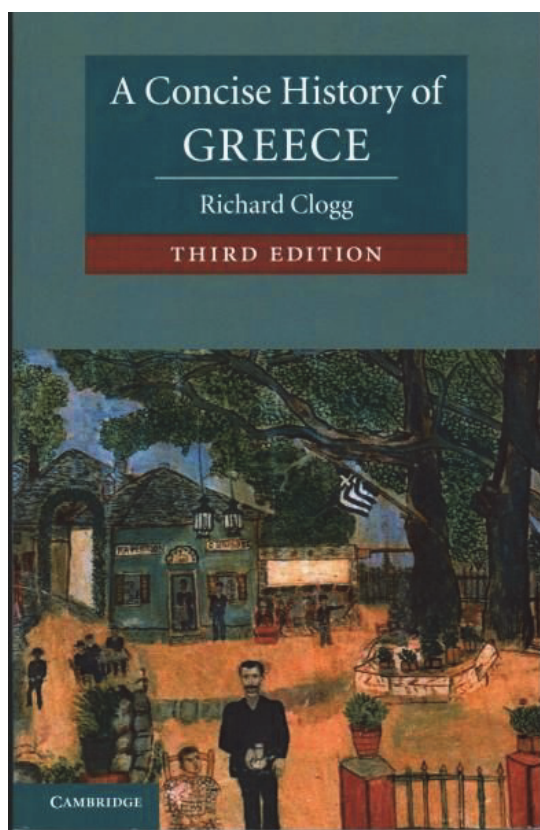
Венизелос бил силен следбеник на Антантата и, по само неколку дена од избувнувањето на непријателствата, бил спремен да понуди грчките трупи да се борат заедно со трупите на Антантата. Од друга страна, кралот Константин, не ја споделувал ревноста на Венизелос и верувал дека на грчката политика најдобро ќе и служи ако Грција остане неутрална. Но, поради тоа што бил оженет со Софија, сестра на Кајзер Вилхелм II, го предиспонирало Константин да се приклони кон Централните сили. Натегнувањето помеѓу премиерот и кралот го поделил грчкиот народ на два табора и земјата запаѓала во состојба на виртуелна граѓанска војна.

Бидејќи имал овластување да го стори тоа, Константин го заменил Венизелос со еден прогермански премиер и повикал на избор за да стави крај на ќорсокакот. За несреќа на кралот, Венизелос, уште еднаш, излегол како победник со огромно мнозинство. Бугарскиот напад врз

Србија, поради грчкосрпскиот договор, ја предиспонираше Грција да и' понуди помош на Србија. Кралскиот табор одбил да се согласи, врз основа на тоа дека не била само Бугарија која ја извршила агресијата, и инсистирал да се зачува неутралноста.

Венизелос го свикал Парламентот и добил поддршка да испрати грчки трупи да се борат заедно со Србите и да им дозволи на трупите на Антантата да се истоварат во солунскиот регион. Венизелос повторно бил присилен да поднесе оставка. "Без разлика на уставната исправност или неисправност на ситуацијата, втората оставка на Венизелос на 5 октомври 1915 година означила целосен прекин на односите помеѓу кралот и неговиот избран премиер.

Но, Британија и Франција, се' уште не ја отпишале Грција како изгубена и полагале надеж во Венизелосовиот наследник, Александар Заимис /Alexander Zaimis/, за можноста да се откажат од Кипар во корист на Грција за возврат за помош на Србија, чии сили сега биле под силен притисок." (Стр. 109, Ричард Клог, "Кратка историја на современа Грција" /Richard Clogg, A. Short History of Modern Greece/).

Набрзо потоа, Заимис, исто така, бил присилен да поднесе оставка. Нови избори биле одржани во декември, но биле бојкотирани од таборот на Венизелос. Настаните го достигнале својот врв кога ројалистите одбиле да им овозможат на српските трупи кои се евакуирале да преминат од Крф и да им се придружат на силите на Антантата на Солунскиот фронт.

Потпомогната од Антантата, група офицери следбеници на Венизелос иницирале државен удар во Солун против официјалната влада и формирале една привремена про-антантска влада со своја војска. Уште еднаш, многу Македонци, измамани од балканската пропаганда, и се придружиле на војната со надеж дека ќе бидат ослободени, но само за да завршат како "топовско месо" искористено од двете страни на фронтот. Бројот на македонските ранети и мртви се

зголемувал, а градовите и селата, кои кратко време пред тоа биле реконструирани, повторно биле бомбардирани до пепел.

Наскоро по формирањето на Солунскиот фронт, окупацијата на Грција била целосна. Франција имала испратено 60.000 трупи на Балканот, со надеж дека ќе ги обезбеди железничките врски од Скопје до Солун. До крајот на 1917 година, трупите на Антантата биле победници во однос на Бугарите и Германците во Македонија. Само што завршила борбата, се појавил еден проблем помеѓу британските и француските команди во Македонија.

Додека британскиот генерал Милне /Milne/ го поддржувал Венизелос и неговите обиди да состави една про-британска привремена влада во Грција, про-македонскиот француски генерал Сараил /Sarrail/ му се противел на Венизелос и се стремел грчката војска да ја истера од Македонија.

“Амбициозните планови за македонска автономност, изготвени од француската команда во 1915 и 1916 година, не биле ништо друго освен прогресивни мерки Франција да си осигура една стратешка воена база за експанзија на капиталот.” (Стр. 155, Радин, “ВМРО и македонското прашање”).

Уште еднаш Македонците се нашле во средиштето на нечија туѓа војна. За да си го спаси лицето, Франција го отповикала Сараил и го заменила со еден про-грчки командант, избегнувајќи на тој начин дипломатска катастрофа.

По формирањето на една влада во Атина и консолидирањето на својата моќ во Грција, Венизелос во борба вовел девет дивизии на македонскиот фронт за да им помогнат на силите на

Антантата на Солунскиот фронт. За дополнително да ја докаже својата посветеност кон Антантата, Венизелос во борба вовел уште две дивизии да се борат со болшевиците во Русија.

Кога завршила војната, на 11 ноември 1918 година, било потпишано едно општо примирје, а мировна конференција била свикана во Версај, Франција. Венизелос пристигнал во Париз како главен преговарач за Грција, решен да ја ожнее наградата за својата цврста поддршка на неговите победоносни сојузници. Една од целите на Венизелос била воскреснување на “Големата идеја” со анексирање на делови од Мала Азија, особено Смирна (Измир).

Го убедил светот дека христијаните кои живеат во Мала Азија се Грци и треба да се дел од Грција. За негова несреќа, Италија имала претходни територијални претензии во Мала Азија (Анадолија), што им создало проблем на миротворците. Италија со сомнеж гледала на грчката амбиција, па за да ги засили своите претензии, во март 1919 година, Италија почнала да трупа војници во регионот. Грците на ова гледале како на закана по нивното побарување и пред да се постигне конечно територијално решение, тие побарале концесии.

Изнесената причина била дека грчкиот народ во Мала Азија бил загрозен од турската агресија и му требала заштита. По многу протести од грчка страна, Британија, Франција и Американците конечно и дале дозвола да испрати мала одбранбена вооружена сила. Под заштита на сојузнички воени бродови, на 15 мај 1919 година, грчките трупи почнале да се истоваруваат во Смирна. Но, неместо да останат кратко време, во согласност со претходните договори, тие почнале да ја окупираат западна Мала Азија.

Продолжува

Пишуваат: РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН

ДЕЛ ОД СУДБИНАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА (5)

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

Штом централните сили биле истерани од грчките територии, грчката влада, со усвојување на ЗАКОНОТ 1051, инаугурирала нова административна јурисдикција да управува со новостекнатите земјишта во Македонија.

Кога започнало да станува јасно дека силите на Антантата ќе ја добијат војната, охрабрани од принципите на Вудроу Вилсон за националност, многу македонски лоби групи ги положиле своите надежи во Мировната конференција во Версај. Четиринаесетте принципи на Вилсон за националност имплицитно го потврдувале правото на сите народи на самоопределување.

Во своето обраќање на Пансловенското собрание во Одеса, во август 1914 година, Крсте Мисирков барал постигнување автономија со дипломатски средства. Еден напис бил напишан и испратен во многу места како циркуларно писмо, во мај 1915 година, во кое конкретно се третираше повикот за автономност.

Студентската организација “Независно друштво” /Independent Society/ во Женева, Швајцарија, под слоганот “Македонија на Македонците”, побарала примена на Вилсоновите принципи за да се формира една автономна Македонија врз основа на принципите на швајцарскиот федеративен модел

Оние што останале од ВМРО, исто така, презеле дејство на митигот за автономна Македонија. Откако Бугарите го убиле Јане Сандански во 1915 година, неговите следбеници побегнале од пиринскиот регион за да си ги спасат главите, а подоцна се регрупирале во Серес за да го формираат “Серскиот револуционерен совет”. Откако го перцепирал поттикот за обединување на Јужните Словени против централните сили, Советот издал една “Декларација за автономност” во октомври 1918 година, во која тој апелирал за членство во една балканска федерација врз основа на македонски територијален интегритет.

Оваа молба на крај била одбиена од владејачките клики на Кралството на Србите, Хрватите и Словенците, кое подоцна станало познато како Југославија.” “Залагајќи се за политичка и економска хегемонија над Балканот, балканскиот национализам ги фрлил балканските народи и држави во длабоки контрадикции и конфликти кои морале да започнат со војна и да завршат со војна и секогаш војна”. (Стр. 158- 159, Радин, “ВМРО и македонското прашање”).

Уште еднаш македонскиот народ се нашол во центарот на интересирањето да моли за својот случај, но уште еднаш му бил забранет влез, уште еднаш бил исклучен. Уште колку други војни мора да бидат водени и уште колку многу крв мора да биде пролеана за светот да сфати дека нема крај на балканските конфликти без вклучување на македонскиот народ во решавањето на македонското прашање?

На мировната конференција, која наводно била “суд, односно трибунал на меѓународната совест”, немало место за “Вилсоновата правда”, или можност за самоопределување. Наместо да го практикуваат она што го проповедаат, таканаречените “миротворци од Версај” ја наградиле агресијата во замена за своите лични интереси.

Со еден потег на перото, во 1919 година, во Договорот од Версај (Париз), Англија и Франција ја запечатиле македонската судбина, со тоа што ги ратификувале принципите на Букурешкиот договор и официјално ја одобриле поделбата на Македонија. Ова на Грција и ја дало дозволата што и трбала за да продолжи со насилно протерување и денационализација на Македонците и да

почне масовна колонизација со “пресадување” на “потенцијални Грци” во анексираните територии на Македонија.

Неулската конвенција /The Neuilly Convention/ предвидувала присилна размена на населенија. Од делот на Македонија што Грција го окупирала, околу 70.000 Македонци, од окупираните делови на Македонија од страна на Грција, биле протерани во Бугарија, а 25.000 “така наречени Грци” биле пренесени од Бугарија во окупираната Македонија од страна на Грција.

“Македонската судбина е предмет на секој вид политичка комбинација, преговарање и договори од 1912 година, сите понеморални од претходните, сите целосно игнорирајќи ги локалните интереси и желби на едно население кое со еден потег на пенкалото на политичките лидери може да биде осудено на национално распаѓање, да му биде негирано правото на слободно национално живеење, додека Арменците, Албанците и Евреите добиваат политичка слобода,” (Стр. 160, Радин, “ВМРО и македонското прашање”).

Големите сили не се осмелиле да ја изгубат стратешката важност и потенцијално корисното богатство во Македонија, ниту, пак, се осмелиле да ги разочараат своите докажани сојузници на Балканот. Помислете само на бескрајните расправи и поплаки!

Она што било изненадувачко, особено за балканската делегација, било покренувањето на македонското прашање од Италија. На 10 јули 1919 година, Италија заедно со САД, до Комисијата за формирање нови држави доставиле предлог за македонска автономност. Франција категорично му се спротивставила на предлогот, додека Британија предложила формирање на петгодишно повереништво за Македонија под закрилата на Лигата на народи. Грција и Србија, со тоа што одбиле да го признаат постоењето на македонското прашање, буквално го уништиле предлогот.

Друга точка, што произлегла од Версај бил членот 51, кодот на Лигата на народи да “ги штити националните малцинства”. Членот 51 од Версајскиот договор се заложува за еднаквост на граѓанските права, образование, јазик и религија за сите национални малцинства. За жал, членот 51 никогаш не бил применет од страна на балканските држави или ставен во сила од Лигата на народите и кој Грција и Бугарија до ден-денес го кршат и игнорираат. Зошто е ова вака? Бидејќи

до ден-денес, Грција и Бугарија тврдат дека “македонската националност” не постои и никогаш не постоела. Според тоа, кое малцинство би требало тие да го штитат? Како одговор на грчкото тврдење, би сакале на Грците да им ги поставиме следниве прашања;

1. На кои малцинства вие се повикувавте, кога на 29 септември 1924 година, вашиот министер за надворешни работи Николаос Михалакопулоу /Nikolaos Mihalakopoulou/ потпиша договор со бугарскиот министер за надворешни работи Калков /Kalkoff/?

2. На кои малцинства вие се повикувавте, кога на 17 август 1926 година склучивте договор со Југославија во врска со националноста на “Славофоните” во Грција?

(Стр. 159-161, G.A.L. I Kata Tis Makedonias Epivouli, (Ekdosis Deftera Sympepliromeni), Athinai 1966).

На 29 септември 1994 година, Грција потпишала договор со Бугарија, изјавувајќи дека Македонците во Грција биле Бугари. За да не ги разочараат Србите, кога тие дознале за грчко-бугарскиот договор, Грците го промениле своето мислење и на 17 август 1926 година изјавиле дека Македонците во Грција всушност биле Срби.

Како што се испоставило, гласно прокламираните “Вилсонови принципи” на Париската конференција биле само за претстава. Вистинските победници на крајот на конференцијата биле “играчите”, а најголемиот од сите Венизелос на Грција.

“Целиот форум беше фарса, а нејзино чедо Версајскиот договор, крајна навреда за дигнитетот и самопочитувањето на долгоизмачуваниот македонски народ (она што остана од нив по долгата војна и крвопролевање). Оние Македонци, поттикнати од совеста, од недовербата добиена по страдањето со генерации и од желбата за слобода, оттогаш го третираше Версајскиот договор и сите политички договори со омраза што и ја заслужуваат.” (Стр. 166, Радин, “ВМРО и македонското прашање).

Со склучувањето на Договорот, Грција го добила тоа што претходно го имала анексирано и, дополнително, добила голем дел од Епир, западна Тракија, Крит и егејските острови. Важно е овде да се спомене дека, кога била потпишана потврдата за независност на Албанија, на Лондонската конференција, во февруари 1920 година, поголем дел од македонската територија бил поделен. Едно тесно парче земја, кое поминува преку Охридското Езеро и јужно по должината на македонската западна граница, и било дадена на Албанија.

Набрзо по враќањето во Грција, победоносниот Венизелос, во еден говор одржан во Солун, ги најавил своите планови за една “поголема Грција”, (Голема идеја) и за здружување на сите “грчки народи” во една поголема грчка држава.

Риато Стефов памети, како дете, како ги слушал старите во неговото село, кои седејќи на чардакот прераскажувал приказни од минатите војни кога, како млади војници, ги гонеле Турците до Анкара, викајќи “двајца Турци на бајонет”. Тие, исто така, раскажувале стории како им требало шеесет дена да преминат шеесет милји и како ги изгубиле истите за само еден ден повлекување. Тој не разбирал за што зборуваат тогаш, но тоа се однесувало на грчките потфати во Мала Азија.

Како што претходно е спомнато, по натрпувањето на големо воено присуство во Мала Азија, една голема офанзива започнала во март 1921 година, а до крајот на летото, грчките војски стигнале до реката Сакарја /Sakarya/, на околу четириесет милји од Анкара.

Продолжува

Пишуваат: РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН

ДЕЛ ОД ТЕШКАТА СУДБИНА НА ЕТНИЧКА МАКЕДОНИЈА (6)

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

Нападот врз Мала Азија бил “ексклузивна грчка иницијатива”, без благослов од силите на Антантата и, како резултат на тоа, тие се нашле сами и останати без муниција. Тие знаеле дека не можат да се потпрат на Италија или на Франција за помош, но ја сфатиле својата тешка ситуација во која се нашле кога и Британија одбила да им помогне.

До почетокот на есента Грците биле одбиени на повеќе од половина пат помеѓу Смирна и Анкара, стигнувајќи во еден непријатен воен корсокак. Сфаќајќи дека не ќе биде можно да победат воено или политички, Грците прибегнале кон Париската конференција од март 1922 година, барајќи компромис. Компромисот повикувал на повлекување на грчките војски и ставање на христијанското население под заштита на Лигата на народите.

Претчувствувајќи победа, Мустафа Кемал од Турција инсистирал на безусловна евакуација на грчките сили, барање што било неприфатливо за Грција. Се’ уште сметајќи на британската љубезност, во јули 1922 година, Грците неуспешно се обиделе да добијат дозвола од своите сојузници да влезат во Цариград.

Турција започнала една офанзива од големи размери, на 26 август 1922 година (црн ден за Грција и нејзината Голема идеја), во близина на Афјонкарахисар /Afyonkarahisar/ и ги присилила Грците на брзо повлекување назад до Смирна. На 8 септември грчката војска се повлечувала, а наредниот ден турската војска упаднала во Смирна.

Најлошото дошло попладнето на 9 септември, кога започнале убивањата и пљачкосувањата, проследени со еден масакр врз христијанското население во кој 30.000 христијани, повеќето Ерменци, исчезнале. Како резултат на ова насилство, 250.000 луѓе побегнале кон крајбрежјето за да ја избегнат катастрофалната несреќа.

Воениот поход во Мала Азија завршил како и што згаснала “Мегали Идеа” за една поголема Грција. Сепак, уште полошо, како резултат на ова катастрофално грчко фијаско, било тоа што милион турски христијани биле раселени, повеќето од нив во Македонија. Нивното населување влијаело врз македонската демографија, како и врз моралот на македонското население.

Цела генерација млади Македонци, кои биле регрутирани во грчката војска, биле испратени во воените походи во Мала Азија и многу од нив ги изгубиле своите живот. Грчките власти никогаш не го признале нивното служење и никаква компензација не им била платена на семејства на оние “глави на семејството” кои го загубиле животот. Причината за ваквиот пропуст, според грчките власти, е што “тие биле Бугари”.

Ни имаат кажано дека е доблесно да се умре за својата татковина. Зарем не би било уште подоблесно да се умре за нечија туѓа татковина? Како Грците им се одолжиле на оние кои биле доволно доблесни да умрат за Грција? Дозволиле нивните вдовици и жени да живеат во сиромаштија. Ете како Грција ги третирала своите најдоблесни граѓани!

Исламот во Грција

Со Договорот од Лозана, склучен во јули 1923 година, Грчко-турската војна завршила. Грција и Турција потпишале спогодба за размена на население, користејќи ја “религијата како основен критериум за националност.” (Стр. 120, Ричард Клог, “Кратка историја на современа Грција”).

Ноемвриското издание на Националниот географски магазин од 1925 година, најдобро ја илустрира големината на бранот луѓе, дрскоста на грчките и турските власти и целосното непочитување на човечкиот живот.

“Најголемата преселба во историјата”, “Трагедија го прогонува Блискиот Исток додека Грција и Турција си разменуваат два милиона од својот народ.” ...1922 година почна со она што навистина може да се нарече најголема, најспектакуларна преселба во историјата - принудна меѓумиграција на два милиона христијани и муслимани преку Егејското Море.” “... почетните епизоди на драмата на размена беа одиграни во придружба на татнежот на топовите и свецкањето на митралезите и декорации кон кои пламените на холокаустот беа вперени во Смирна.” (Стр. 533, Мелвил Чател, Национална географија /Melville Chater, National Geographic, November 1925/).

“Еден потег на пенкалото прогонува 3.000.000 луѓе. Сигурно е да се каже дека историјата не содржи поисклучителен документ. Никогаш пред тоа во светската долга свечена поворка од луѓе-скитници немало 2.000.000 луѓе - а сигурно не помалку од 3.000.000, ако е можно целосно да се примени ретроактивната клаузула - не биле протерани и повторно примени назад со потегот на пенкалото.” (Стр. 569, Национална географија, ноември 1925).

“Дури и ако се смета за доброволна преселба, наместо за присилна размена, движењето не би можело да се спореди со било што слично во историјата на емиграцијата.” “Секој може едноставно да додаде дека историјата никогаш не продуцирала документ кој бил потешко да се изврши.

Требало да се намалат овие тешкотии бидејќи таа размена се базирала врз религијата, а не врз расата. Поради петвековната турска доминација во Грција, определувањето на која раса припаѓаат поединците е често придружена со такви сложености, кои го тераат попишувачот да плаче.” (Стр. 570, Национална географија, ноември 1925).

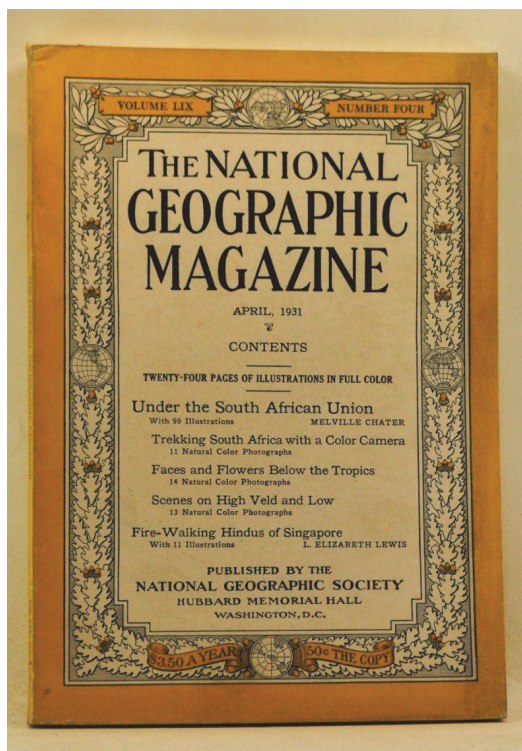
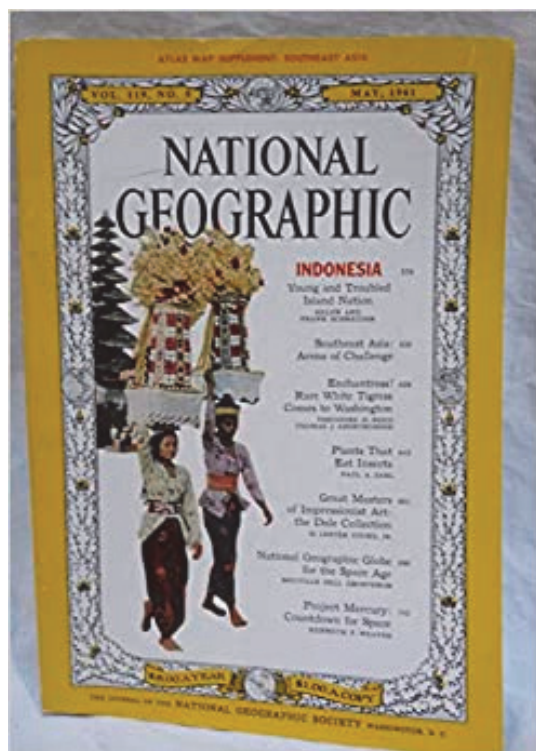
“Грција, со површина од една петина од турската површина, имала 1.500.000 повеќе жители од неа. Турција, со население од 5.000.000 жители и природно богата територија, имала само 15 луѓе на една квадратна милја... Грција, со површина помала од една петина од турската површина, сега имала население кое го надминува населението на Турција, за првпат, за 1.500.000 жители, што просечно изнесува 123 жители на една квадратна милја.” (Стр. 584, Национална географија, ноември 1925).

“Најголемото тешко патување во историјата чини 300.000 животи. Конзервативните проценки овие 300.000 животи ги сметаат изгубени поради болест и изложеноста на штетните временски влијанија.” (Стр. 584, Национална географија, ноември 1925).

“Вистинската размена во голем степен била во корист на Турција, бидејќи околу 380.000 муслимани биле разменети за околу 1.100.000 христијани”. “Вкупното население во Грција се зголемило помеѓу 1907 година и 1928 година од 2.600.000 на 6.200.000.” “По грчките воени напредувања од 1912 година, на пример, грчките елементи во грчка Македонија сочинувале 43 проценти од населението. До 1926 година, со повторното населување на бегалците, грчкиот елемент се искачил на 89%.” (Стр. 121, Ричард Клог, “Кратка историја на современа Грција”).

По сето ова, изненадувачки (и срамно) е што Грција се’ уште тврди дека нејзиното население е хомогено; директни потомци од народите на античките градови-држави.

Ако Грција денес постои како хомоген етнос, тогаш таа и го должи ова на катастрофата од Мала Азија. Ако стотици илјадници бегалци не беа дошле во Грција, денес грчка Македонија немаше да постои. Бегалците ја создадоа “националната хомогеност” на оваа земја. (Антониос Кандиотис, Митрополит на Флорина /Anonios Kandiotis, Metropolitite of Florina/, стр. 141 во Анастасија Каракасидоу, “Полиња на пченица, планини на крв” /Anastasia Karakasidou, Fields of Wheat, Hills of Blood/).

Според Каракасидоу, речиси половина од бегалците биле населени во урбаните центри и руралните подрачја во Македонија. “Барајќи локации на кои ќе ја насели масата народ, грчката влада гледала на север, кон новоинкорпорираната земја во Македонија...” “... до 1930 година, 90 проценти од 578,844 бегалци, населени во руралната Грција, биле концентрирани во региони на Македонија и западна Тракија.

Според тоа, грчката новостекната втора “житница” (по Тесалија), станала место за чување на бегалците од источна Тракија, од Мала Азија и од Понтија /Pontic refugees/.” (Стр. 145, Анастасија Каракасидоу, “Полиња на пченица, планини на крв”).

Продолжува

Пишуваат: РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН

**ОБЈАВУВАЊЕТО НА ИСТОРИСКИОТ АБЕЦЕДАР (А, Б, Ц)
ВО АТИНА ВО 1925 ГОДИНА (7)**

ABECEDAR

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΚΑΛΑΡΙΟΥ
1925

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

Додека Грција размислувала за повторно населување на Македонија со странски бегалци, нов развој на настани се подготвувал да излезе на површината на Македонија. Имено:

“Една книга, од голема важност за македонската лингвистика и историографија, била објавена во Атина; тоа бил букварот со наслов Абецедар (а, б, ц) /ABECEDAR (A B C)/, печатен на латиница и наменет за децата од македонското национално малцинство во Грција

- “Малцинството кое зборува на словенски јазик” како што сер Остин Чемберлин /Austin Chamberlain/, британски дипломат и делегат во Лигата на народите и сер Џејм Ерик Друмонд /James Erick Drumond/, генерален секретар на Лигата на народите, ги ословувале Македонците во Грција.” (Стр. 184, Воислав Кушевски, “Кон појавувањето на Абецедарот” во Магазинот “Историја” /Voislav Kushevski, “On the Appearance of the Abecedar” in Istorija magazine/, 1983, бр. 2).

“Во 1920 година, Грција, пред Лигата на народите, потпишала една спогодба која ја обврзува да им даде одредени права на малцинствата од негрчко потекло во Грција. Четири години

подоцна, во 1924 година, по сугестија на Лигата на народите, Грција и Бугарија го потпишаа добропознатиот Калфов-Политис протокол, според кој Бугарија била обврзана на грчкото малцинство во Бугарија да му даде малцински права (јазик, училишта и други права), додека Грција, признавајќи ги Македонците од егејскиот дел на Македонија како “бугарско” малцинство, требала и ним да им ги даде нивните малцински права.

Оваа спогодба навидум била во голема корист на Бугарија, но кога во 1925 година грчката влада презела одредени конкретни мерки кон публикување на првиот буквар, создаден за специфичните потреби на тоа малцинство, станало јасно дека нема основи врз кои Бугарија би можела, официјално, да биде заинтересирана за било какво “бугарско малцинство” или да очекува букварот да биде на бугарски, бидејќи тоа малцинства – иако зборувало на словенски јазик - не било ниту бугарско ниту српско.”

Самиот факт што официјална Грција не ги гледала, ниту *de jure* ниту *de facto*, Македонците како бугарско малцинство, туку повеќе како посебна словенска група (“малцинство кое зборувало на словенски јазик”), е од посебно значење. Букварот, објавен на латиница, се базирал врз леринско-битолскиот дијалект. По Речникот на Џианели /Gianelli/ од XVI век и Четиријазичникот на Данилов напишан во XIX век, ова била уште една книга напишана на македонски стандарден, говорен јазик.

Елептериос Венизелос

Јоанис Метаксас

Букварот бил испратен преку пошта во некои региони во западна Егејска Македонија (Костур, Лерин и Воден) и школските власти се подготвувале на македонските ученици, од прво до четврто одделение во основните училишта, наставата да им ја држат на нивниот мајчин јазик. (Григориј Дафнис, “Грција помеѓу двете светски војни” /Grigorios Dafnis, “Greece between the two world wars”/, весникот “Елефтерија” /Elefteria/, 15 март 1953 година, Дионисиј Ромас /Dionisios Romas/ во весникот Елефтерија”, 9 и 12 октомври 1954 година и Димитриј Вазуглис во “Расни и

религиозни малцинства во Грција и Бугарија” /Dimitrios Vazuglis во Racial and religious minorities in Greece and Bulgaria/, 1954).

Грчката влада никогаш не направила искрен напор да го реши прашањето на Македонците и нивните етнички права во Грција. Така, додека биле преземани мерки за отворање на македонски училишта, еден судир помеѓу грчката и бугарската војска се подготвувал во Петрич, кој потоа бил проследен со масакар на невиното македонско население во селото Трлис /Trlis/ во близина на Серес.

Сето ова било насочено кон создавање став на несигурност кај Македонците, така што тие самите би се откажале од признавање на нивните малцински права и, евентуално, би побарале сигурност така што би се преселиле во Бугарија. Грчката влада, исто така, вешто ги искористила југословенско-бугарските несогласувања по прашањето за Македонците во Грција и, со организиран притисок врз македонското население, како што бил случајот во селото Трлис /Trlis/, се обидела да го исфрли македонското етничко прашање од агендата преку повторно присилно населување на македонското население надвор од Грција.

АБЕЦЕДАРОТ, кој всушност никогаш не стигнал до македонските деца, сам по себе е моќно сведоштво не само за постоењето на големо македонско етничко малцинство во Грција, туку, исто така, за фактот дека Грција била обврзана пред Лигата на народите да преземе одредени мерки со цел на ова посебно малцинство да му ги даде неговите права (ХРИСТО АНДОНОВСКИ).

Дури и пред Грција да ја обезбеди својата контрола врз Македонија, биле испратени функционери да управуваат со “новите земји”. Првиот официјален грчки администратор пристигнал во Солун при крајот на октомври 1912 година, придружуван од двајца судии, пет царински службеници, десет конзуларни референти, еден контингент известувачи и новинари и од 168 крпски војници.

Меѓу другото, првата деловна наредба била да “се хеленизираат новите земји”. “Откако Грците ја окупирале Егејска Македонија, ги затвориле училиштата и црквите на словенски јазик и ги истерале свештениците. Македонскиот јазик и македонските имиња биле забранети, а Македонците биле ословувани како Бугари, Срби или локално население. Со законот објавен на 21 ноември 1926 година, имињата на сите места (топоними) биле хеленизирани; тоа значи дека биле отфрлени имињата на градови, села, реки и планини, а на нивно место ставени грчки имиња.

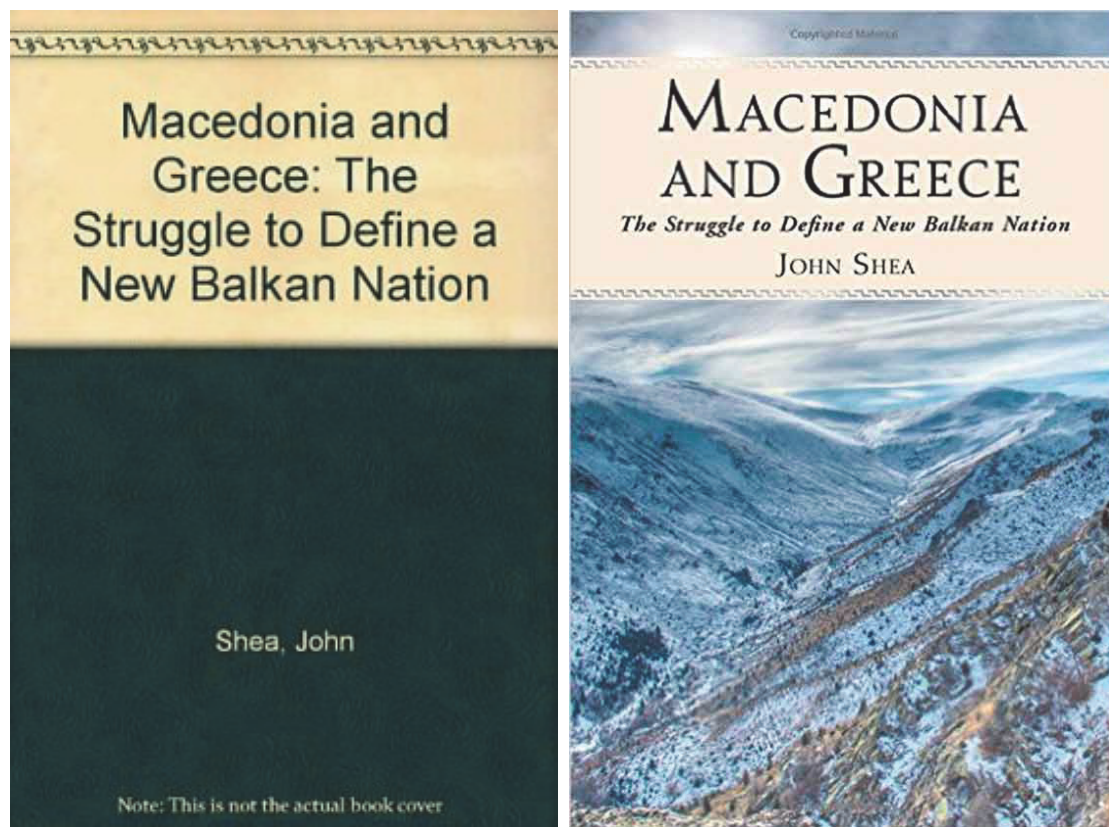
Во исто време, Македонците биле присилени да ги сменат своите имиња и презимиња; секое македонско презиме морало да завршува на “os”, “es” или на “oulos”. Вестите за овие акти, како и новите, официјални грчки имиња биле објавени во дневниот весник на грчката влада “Ефимеристис Кивернисеос” бр. 322 и 324 од 21 и 23 ноември 1926 година. Законските услови да се користат овие грчки имиња се официјално обврзувачки до ден-денес.

Сите докази на македонски јазик биле присилно отстранети од црквите, спомениците, археолошките наоѓалишта и гробиштата. Црквената или секуларната литература со закон била одземена и запалена. Употребата на македонскиот јазик, исто така, бил строго забранет и во личната комуникација помеѓу родители и деца, меѓу селани, на венчавки, на работа и погребни обреди.” (Стр. 109, Џон Шеа, “Македонија и Грција, Борбата да се дефинира една нова балканска нација” /John Shea, Macedonia and Greece, The Struggle to Define a New Balkan Nation/).

Чинот на забрана за употреба на македонскиот јазик во Грција најдобро е илустриран со еден пример за тоа како тој бил применет во општината Ассариос /Assarios (Giuvézna)/. Еве еден цитат од книгата на Каракасидоу “Полиња на пченица, планини на крв”.

“[Ние] го слушавме претседателот како јасно му зборуваше на советот дека во согласност со одлуката [#122770] на господинот министер, генералниот гувернер на Македонија, сите општински и градски совети треба да го забранат”, преку [административни] одлуки, изговарањето на други идиоми или зборувањето на застарени јазици во рамките на подрачјата

под нивна јурисдикција, заради повторно градење на еден универзален јазик и нашата национална слава.

[Претседателот] сугерираше дека изговорањето на поинакви идиоми, на странски [јазици] и на нашиот јазик на еден нечист и застарен начин во подрачјето на општината Асириос ќе бидат забранети. Одлука на општината Асириос бр. 134, 13 декември 1936 година.” (Стр. 162, Анастасиа Каракасидоу, “Полиња на пченица, планини на крв”).

До 1928 година, 1.497 македонски топоними во Македонија окупирана од Грците биле хеленизирани (Закон 4096), а сите кирилични написи најдени во црквите, на надгробните споменици и икони биле уништени (или врз нив било напишано нешто друго), што го поттикнало англискиот новинар В. Хилд да каже: “Грците не само што ги прогонуваат живите Словени (Македонци)..., туку тие дури ги прогонуваат и мртвите. Тие не ги оставаат на мира дури и во гробовите. Им ги бришат написите на словенски јазик на нивните надгробни споменици, ги вадат коските и ги спалуваат.”

Во годините по Првата светска војна, македонскиот народ претрпел обемни мерки на систематска денационализација. Овие “денационализаторски шеми биле толку опсежно и агресивно спроведувани, што долгорочно гледано тие ја ерозирале волјата на македонскиот народ да се спротивстави.

“Во Грција, во 1929 година, во текот на владеењето на Елептериос Венизелос, бил издаден еден законски акт “За заштита на јавниот ред”. Во согласност со овој акт, секое барање за малцински права се смета за велепредавство. Овој закон се уште е на сила.

Продолжува

Пишуваат: РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН

ЛОШАТА СУДБИНА НА ПОДЕЛЕНА ЕТНИЧКА МАКЕДОНИЈА (8)

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

На 18 декември 1936 година, диктаторската влада на Метаксас објавила еден законски акт “За активноста против безбедноста на државата”, врз чија важност илјадници Македонци биле уапсени, затворени, протерани или прогонети (exoria) на суви грчки земјишта, сурови за живот, каде многумина исчезнале. Кој е нивниот злочин? Затоа што се Македонци по раѓање.

На 7 септември 1938 година, бил објавен законскиот акт бр. 2366 со кој се забранува користењето на македонскиот јазик. Сите македонски реони биле преплавени со постери: “Зборувајте грчки”. Биле отворени вечерни училишта во кои возрасните Македонци учеле грчки јазик.

Ниту едно единствено македонско училиште во тоа време не работело.” (Стр. 8, Што Европа има заборавено: Борбата на егејските Македонци, Извештај од Здружението на Македонците во Полска /What Europe has Forgotten: The Struggle of the Aegean Macedonians, A Report by the Association of the Macedonians in Poland/).

Многу Македонци биле парично казнети, претепани или фрлени во затвор бидејќи зборуваа македонски. И возрасни и деца, подеднакво, биле дополнително понижувани, така што биле приморани да пијат ризинус ако биле фатени да зборуваат македонски.

Во Вардарска Македонија, југословенската влада се справила со проблемот на денационализација и асимилација со донесување на закони, како што е “Резолуцијата за

населување на новите јужни региони”, од 24 септември 1920 година, наменета ефективно да ги исклучи Македонците од поседување било каков имот. Македонскиот јазик бил забранет, заедно со културните институции, преку еден еднообразен пропис познат како Едикт од 30 декември 1920 година, усмерен кон прогонување на сите политики и синдикални здруженија и друштва.

Најголемиот дел и најплодното македонско земјиште им било дадено како награда на српските воени офицери кои го преживеале Солунскиот фронт од Првата светска војна. Земја, исто така, им била дадена на српските администратори на Македонија, вклучувајќи ја владината бирократија, судии и полицијата. Мерките за денационализација биле придружени со агресивни програми за повторно образование, продуцирајќи “мали Српчиња” од македонските деца. Што се однесува до возрасните кои се противеле, им биле дадени две опции - “да живеат како Срби” или “да умрат како Македонци”!

Во Пиринска Македонија, бугарската влада применила задолжителна промена на имињата, а преку репресивни политички и економски средства го засилила процесот на асимилација. На почетокот, земјишните реформи биле во корист на сиромашните, вклучувајќи ги и македонските селани. Но, подоцна, и тоа се променило, исто така, и Македонците биле изложени на слична судбина како Македонците во Егејска и Вардарска Македонија.

Македонците во Албанија претставувале мала закана по албанската власт и поминале релативно подобро од нивните роднини во Грција, Бугарија и Србија. Селаните не биле ниту прогонувани ниту подложени на било какави сеопфатни денационализаторски програми. Како резултат на тоа, македонската култура напредувала, оригиналните имиња останале и луѓето непречено зборувале на македонски.

Како што претходно е спомнато, многу од регионалните водачи на ВМРО, измамани од пропагандата на Балканската лига, доброволно им се придружиле на војските на Лигата во 1912 година за да и' помогнат да ги истераат Турците и да ја ослободат Македонија. Кога тоа се завршило, и кога таканареченото “ослободување” се претворило во “окупирање”, тие се нашле како затвореници на војниците на Лигата.

Оние кои биле доволно среќни да се спасат, побегнале во пиринскиот регион и и се придружиле на четата на Јане Сандански, која се уште била активна во тоа време. Но, по убиството на Сандански во 1915 година, многу од неговите следбеници преминале во илегала, а потоа повторно се појавиле во Серес за да го формираат Серскиот револуционерен совет.

Левото крило на ВМРО повторно се појавило пред Париската мировна конференција во 1919 година, со големи надежи за решавање на македонското прашање, лобирајќи кај мировните делегати. Откако сфатиле дека нивните напори биле залудни, се откажале и се споиле со Привремената мисија на западна Македонија да ја формираат ВМРО (обединета). Македонија е жива, “обединета”, во душата, ако не во телото.

За жал, поради поделбата на Македонија и поради подигнатите непробојни бариери (затворени граници), градењето на еден обединет национален фронт било тешко, ако не и невозможно. Иако имало голема желба да се оствари една “обединета автономна Македонија”, ниедна форма за мобилизација не била практична. Тогаш, како ВМРО ќе ги постигне своите цели?

Дел од водачите верувале дека со интернационализација на македонското прашање и со заедничко дејствување со поддржувачките политички елементи од сите балкански држави, денационализаторскиот процес би можел да се забави, дури и да ги смени правецот и климата за да може да се направи повторното обединување. ВМРО верувала дека со примена на една нова, револуционерна и ненационалистичка тактика, бариерите подигнати во Македонија би можеле да се пробијат.

Придружувајќи и се на “меѓународната класна борба против еден заеднички угнетувач”, ВМРО верувала дека може да се постигне самоопределување. Единствените политички елементи што ги симпатизирале целите на ВМРО, во тоа време, биле комунистичките партии на односните балкански држави. ВМРО го повикала македонскиот народ да и' се придружи на класната борба и да ги поддржи оние кои имаат сочувство кон Македонската кауза. Многу Македонци навистина се издигнале над задачата, но нашле премалку заедничко со експлоатираната работничка класа во нивните нови држави. Македонците чувствувале дека се експлоатирани, прво, поради тоа што биле Македонци и, второ, поради тоа што биле работничка класа.

За да ги придобие, Комунистичката интернационала (Коминтерна) била принудена да земе предвид концесии, како, на пример, да и понудат на Македонија автономија и право на самоопределување, или барем да ја признаат македонската нација со сите права и привилегии. Коминтерната гледала на Македонците како потенцијално силен сојузник што може да биде убеден да се придружи на нејзината кауза.

За жал, имало проблеми, многу проблеми. Прво, имало несогласувања помеѓу комунистичките партии на балканските држави во однос на степенот на концесиите што би биле дадени. Имало стравувања од губење на македонската територија ако се разгледува автономија. Москва, водечката фигура на Коминтерната, претпочитала балканска федерација со цела Македонија како една од нејзините републики. За жал, Бугарија, се уште сонувајќи го Санстефанскиот сон, ја поништила спогодбата.

Немајќи начин да се провалат “вештачките непробојни бариери” наметнати на Македонија од балканските држави, ВМРО никогаш повторно не била способна да се издигне до славните денови на Илинденското востание. Како последица, нејзината улога постепено се намалувала и таа изумрела по германската окупација на Балканот, во 1941 година.

По Големата војна имало мир во Европа. За жал, Македонците продолжиле да трпат денационализација, присилна асимилација, присилно емигрирање и економско занемарување во рацете на новите господари. Како што ќе покаже времето, Европа нема да има траен мир. Искрнувала нова закана со поголема жестокост која ќе го проголта целиот свет. Уште еднаш нечија туѓа војна ќе биде водена на македонска почва и уште еднаш таа ќе се покаже дури и поопустошувачка од било која претходна војна, речиси фатална по македонската нација.

Продолжува

Пишуваат: **РИСТО СТЕФОВ** и **СЛАВЕ КАТИН**

СУДБИНАТА НА ПОДЕЛЕНА ЕТНИЧКА МАКЕДОНИЈА ОД 1939 ДО 1949 ГОДИНА (9)

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

По завршувањето на Големата војна и на Советската болшевичка револуција, големите сили биле во рушевини и започнале долг процес на повторна изградба. Желбите на Русија за империјалистички потфати и нејзината опсесија за уништување на Отоманското Царство предизвикале големо економско страдање на нејзиниот народ. Додека Македонците на Балканот страдале од денационализација и угнетување, светот околу нив се менувал.

Издигнувањето на Ленин на власт ставило крај на руските империјалистички амбиции на Балканот, особено царските желби за анексирање на Цариград и Едрене. Германија, од друга страна, огорчена поради нејзиниот претходен пораз, почнала повторно да ја гради својата економија. Вознемирени од своите претходни битки со Германија, и Франција и Британија почнале повторно да си ги градат своите економии и воени сили. Германија, како поразена страна

и како поттикнувач на Големата војна, била присилена да им плаќа надоместок за штетите на победничките држави.

Наспроти сите напори вложени за закрепнување од Големата војна, економската ситуација во Европа се влошувала и го достигнала својот максимум во октомври 1929 година кога берзата во Соединетите Држави крахирала. Економскиот колапс во 30-тите години на XX век и “Големата депресија” го поларизирала светот на “леви и десни” економски табори. Во левиот спаѓале следбениците на работничката класа и на комунизмот, додека во десниот биле поддржувачите на индустријата и капитализмот.

Натегањето дали ќе има војна меѓу левицата и десницата го достигнало својот максимум кога во Шпанија, во јули 1936 година, избувнала Граѓанската војна. Германија ја поддржувала десницата и испратила свои трупи да се борат на страната на шпанската влада. На Германија, во тоа време, и било дозволено да има само мала армија, па за да ја компензира својата ограничена бројчана способност таа ги фокусирала своите напори кон создавање супер-сила.

Германската мала, но способна армија, обучувана во борбени услови и испробана на терен, се очеличила во шпанскиот конфликт. Ова ги објаснува нејзините бројни победи во текот на Втората светска војна. Руското и германското влијание не ги одминало балканските држави и тие, исто така, го почувствувале натегањето од двата табора.

Руски воени личности

За да ја одржи контролата на своето кралство, кралот Џорџ II /George II/ ја направил Грција своја диктаторска држава. Во 1936 година, по смртта на грчкиот премиер, генералот Метаксас, министер за војна, бил одреден да биде одговорен за грчките работи.

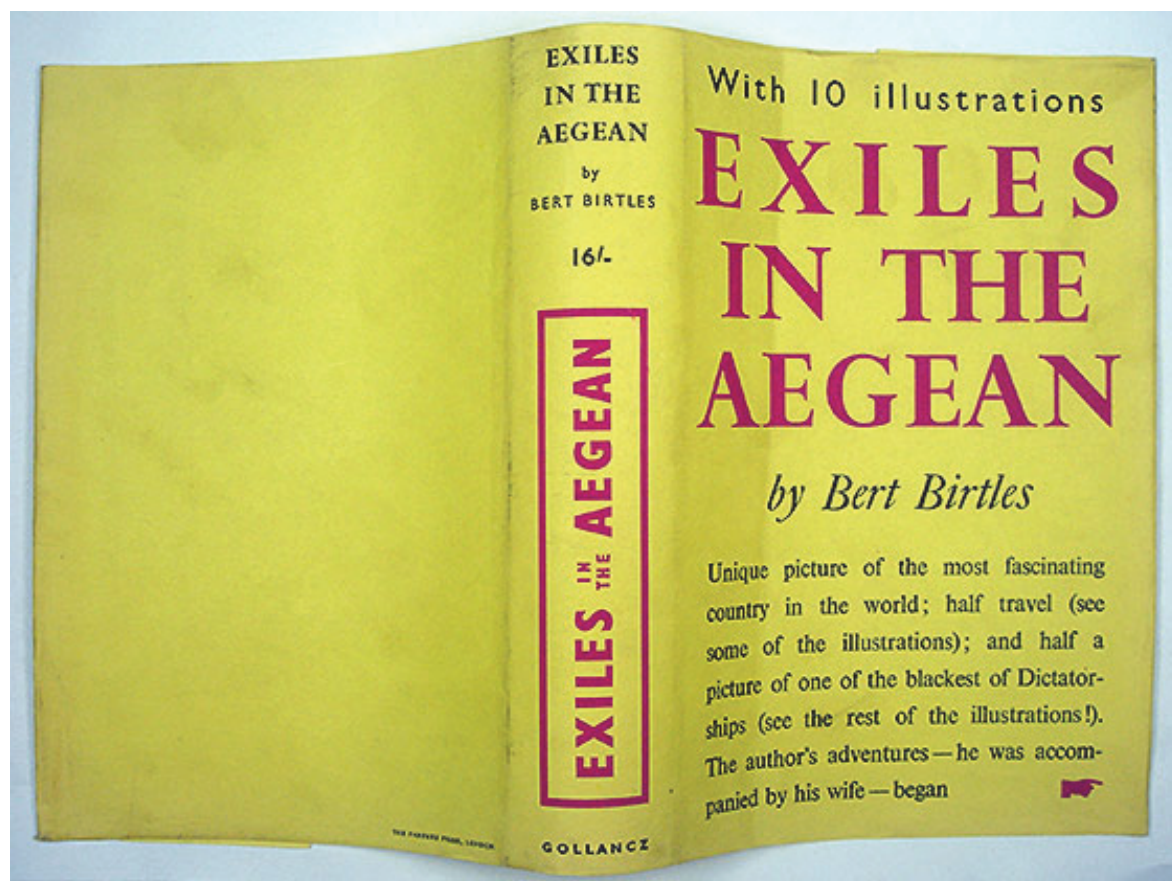
И додека имало некои изгледи за основни човекови права за македонскиот народ во грчката држава, на почетокот на 20-тите години на XX век, овие изгледи изумреле напоредно со тоа бидејќи Грција го засилила својот притисок врз Македонија со имплементирање на порасистичка асимилатоска попитика.

Како тоа да не било доволно, на 18 декември 1936 година, грчката влада издала законска одлука во врска со “Активности против државната безбедност”. Со оваа одлука илјадници Македонци биле уапсени, фрлени во затвори и протерани од својата татковина. Меѓу другото, Метаксас, на 7 септември 1938 година, со законската одлука бр. 2366 го ставил македонскиот јазик надвор од законот и забранил луѓето да зборуваат на него, наметнувајќи високи парични казни и казна затвор.

Во 1938 година австралискиот автор Берт Биртлис /Bert Birtles/, во својата книга “Прогонства во Егејот” /Exiles in the Aegean/ напишал: “Во името на ‘хеленизацијата’, овие луѓе (Македонците) постојано се прогонувани и приведувани за ‘најфантастични’ причини. Начинот на Метаксас да влее вистински националистички дух кај нив, бил сите автохтони топоними да се сменат на грчки јазик и да ја забрани употребата на нивниот мајчин јазик.

За прикажување и најмал отпор кон указот - бидејќи и тоа, исто така, било опасност по безбедноста на државата - селаните и оние кои живееле во селата биле прогонувани без судење.” (Стр. 112, Џон Шее, “Македонија и Грција, Борбата да се дефинира една нова балканска нација”).

Штом дошол на власт во грчката држава, Метаксас дејствувал против работничките синдикати и нивните водачи и штрајковите ги прогласил за нелегални. Потоа, се свртел кон угнетување на сета политичка опозиција, ги ставил надвор од законот сите политички партии и ги затворил водачите кои не му ја ветиле својата лојалност. Комунистичката партија, исто така, била ставена надвор од законот и таа преминала во илегална. А и печатот бил строго цензуриран.

Бидејќи бил воено лице, Метаксас усмерил голем дел од државите финансии за модернизирање на грчката армија, и во луѓе и во воено оружје и опрема. Во областа на образованието, тој повторно ја напишал грчката историја за да ги поддржи неговите лични

идеологии, изјавувајќи дека имало три големи периоди во историјата: класичен период, византиски период и неговиот режим кој тогаш бил познат како “Режимот од четврти август”.

Кормирал на една Народна младинска организација за да ги приближи сите деца од различни социјални класи и обезбедил воена обука за момчињата и домаќинство за дебојчињата. Иако режимот на Метаксас бил идеолошки сличен на оној во Шпанија и Италија, Грците секогаш биле лојални на Британија.

Во Југославија настаните се развивале на сличен начин како на оние во Грција. Откако кралот Александар се прогласил за диктатор на Југославија, во 1929 година, тој го укинал Уставот и своето кралство го поделил на таков начин што Србите ќе бидат мнозинство во сите области.

Тој, исто така, ги укинал синдикатите и ги укинал личните слободи. Окупираната територија на Македонија од Србија била наречена “Јужна Србија”, а било забрането македонскиот јазик да се зборува на јавни места. Историјата на македонскиот народ и презимињата биле сменети, исто така, за да им се даде српски акцент. И топонимите биле променети и заменети со историски српски имиња.

За разлика од режимот на Метаксас, по 30-тите години на XX век, југословенскиот режим почнал да го релаксира својот цврст притисок и дозволил неофицијално и ограничено користење на македонските дијалекти во Македонија - на улици, во драмски претстави и во драмски клубови.

Во Бугарија настаните се одвивале по сличен курс како во Југославија и Грција. Во мај 1934 година бил извршен воен државен удар, Уставот од 1879 година бил укинат, а политичките организации и синдикатите забранети. Во 1935 година кралот Борис III, во крвав државен удар, го срушил старото диктаторство и го заменил со своето кралско диктаторство.

Бугарските влади од зачнувањето на Бугарија во 1878 година официјално и непопустливо го негираат постоењето на македонската националност, аргументирајќи дека Македонците се Бугари. Илјадници Македонци, кои низ годините се обидуваа да искажат различни гледишта, биле фрлани во затвор или биле прогонувани.

Ставот дека Македонците се Бугари бил искористен да се оправдаат актите на насилна асимилација и на Македонците да им се негираат нивните основни човекови права. Уште од нејзиниот почеток во 1878 година, Бугарија е опседната да ја поседува Македонија и таа му причинила огромно страдање на македонскиот народ.

Продолжува

Пишуваат: РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН

ЕТНИЧКА МАКЕДОНИЈА ВО ВТОРАТА СВЕТСКА ВОЈНА (10)

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

Падот на царската Руска Империја, распаѓањето на Хазбуршката австро-унгарска Империја и смртта на Отоманското Царство ги тргнало трите големи сили од внатрешното влијание на Балканот. Додека Британија играла помалку активна улога, Франција и Италија се обиделе да формираат конкурентни сојузи на Балканот, но ја немале потребната воената моќ за истите да ги ефектуираат.

Балканските влади, од друга страна, за првпат имале можност да ги приспособат своите меѓусебни односи и врски, и да формираат сојузи за да ги заштитат своите заеднички интереси. За жал, нивната омраза едни кон други, и нивниот страв да не ја изгубат Македонија, секогаш ги спречувале ваквите сојузи и уште еднаш дозволиле туѓинци да имаат улога во нивните внатрешни работи.

Понижувачкиот пораз на Германија во Големата војна, во спрега со нејзината економска незгодна ситуација во 30-тите години на XX век, довеле до еден нов вид германски радикализам. Хитлер го искористил тоа и го свртел во своја корист. Тој, краткорочно гледано, на германскиот народ му го дал она што тој најмногу го посакувал - работа и надеж за подобра иднина. За жал, долгорочно гледано, продуцирал катастрофа не само за германскиот народ, туку и за многу други држави, вклучувајќи ја и Македонија.

Бидејќи од Големата војна искрснал еден нов светски поредок, почнале да се формираат нови сојузи. На една страна биле партнерите на Оската, која во почетокот ја сочинувале Германија, Италија и Јапонија. Со избувнувањето на војната, Албанија, Бугарија, Романија, Унгарија, Финска и Тајланд и се придружиле. Од другата страна, сојузничките партнери биле сочинети од Британија, Советскиот Сојуз, САД и Кина. Како што војната напредувала, така повеќе и повеќе држави им се придружувале на сојузниците и пред да заврши војната нивниот број изнесувал околу педесет.

Сталин, Рузвелт и Черчил

Во септември 1940 година, Германија, Италија и Јапонија потпишале договор за соработка. Тој, во основа, ги утврдил нивните намери во однос на сферата на влијание на секоја држава, ги дефинирал нивните политички, економски и одбранбени стратегии, како и нивните обврски една кон друга. Договорот станал познат како “трипартитен договор”.

По избувнување на војната на Балканот, првата која паднала пред фашистичката агресија била Албанија. Со ултиматумот даден до албанскиот крал Зоѓ, на 23 март 1939 година, италијанските трупи се истовариле во Албанија и ја окупирале нејзината територија на 7 април, наидувајќи на мал отпор. Наскоро по консолидирањето на својата власт во Албанија, на 28 октомври 1940 година, Италија и објавила војна на Грција. Но, Грција се покажала дека е тврдоорев за да биде поразена, а претчувството и предвидувањето на Метаксас да ја вооружи државата се исплатило.

Официјалната историја ги величи Грција и грчките војници за нивната храброст и борбениот дух, но занемарува да ги спомне придонесите и жртвите што Македонците ги направиле за Грција да биде безбедна. Македонците биле првите кои биле испратени во првите линии на албанскиот фронт, примајќи го главниот удар на офанзивата, како и на зимскиот студ.

Повеќе Македонци настрадале од гангрена, отколку од италијанските куршуми и бомби. Неподготвени за смрзнувачките температури, многумина останале без прстите на рацете, прстите на нозете, делови од телото, па дури ги изгубиле и своите животи од премрзнување. И храна немало во доволни количини. Храбрите македонски војници морале да се борат против смртта од глад, како и против Италијанците. Тие го сториле сето ова за да заштитат една држава, која одбила и се уште одбива да ги признае.

Сите нивни жртви биле залудни бидејќи шест месеци подоцна, на 6 април 1941 година, германската војска вмарширала во Грција. Повторно Македонците се бореле храбро, но не биле дораснати на доброобучената и добродисциплинираната германска војска. (Ако сакате да дознаете повеќе за Втората светска војна, особено за настаните во кои се вклучени Грција, Југославија, Бугарија и Албанија, прочитајте го Том 4 од “Илустрирана енциклопедија на Втората светска војна на Маршал Кавендиш”, но не очекувајте дека ќе најдете било што за придонесот на Македонците).

Ни имаат кажано историја за еден македонски војник, еден навистина стар необичен човек, кој одбил да им се предаде на освојувачките германски трупи и продолжил да пука во нив и наспроти наредбата да престане. Ја држел својата позиција се додека не останал без муниција и Германците буквално не го зграбиле за врат. Очекувајќи да се сретне со својот создател, се исправил и храбро се соочил со непријателот лице в лице.

Наместо да го убијат, германските војници, еден по еден, се поздравили со него и му честитале на храброста, а потоа го пуштиле да си оди. (Не сакаме да ви дадеме погрешен впечаток за Германците. Вака се однесувале во почетокот, во текот на партизанските денови, додека подоцна нивната политика била “да се убијат десет невини цивили за секој еден убиен германски војник”).

Кога Германците влегле во Атина, грчката влада капитулирала, а војниците на албанскиот фронт биле оставени сами на себе. На некои им било речено да одат во Епир и да се регрутираат, и од нив се очекувало тоа тешко патување да го изодат пеш. На други не им било речено ништо и тие биле оставени да скитаат во внатрешноста. На крај, сите тие биле фатени од германските патроли, разоружани и испратени дома. Војниците кои се вратиле, биле пречекани како херои. За жал, за оние кои биле ранети, кои останале без прсти на рацете, на нозете и без делови од телото од премрзнатост, немало оштета, ниту, пак, утеха за нивната болка.

Германската инвазија било добредојдено олеснување за војниците од италијанскиот фронт, но во исто време таа претставувала непријатна несигурност за тоа што наредно ќе се случи. Никој не бил сигурен како ќе реагираат новите освојувачи. Македонскиот народ, претходно имајќи

големо искуство да бидат окупирани, го очекувале најлошото. Како што ќе покаже времето, новите освојувачи биле мешовита среќа за македонскиот народ.

По избувнувањето на војната во Европа, Бугарија стапила во сојуз со силите на Оската и на 1 март 1941 година му се придружила на Пактот предводен од Германија. Влегувањето на германските трупи во Бугарија ја поставило Југославија во тешка ситуација. За да го одбегне германскиот гнев, на 25 март 1941 година југословенскиот регент, принцот Павле, исто така, му се придружил на Пактот предводен од Германија.

Тоа не му се допаднало на кралот Петар кој, со помош на југословенската војска, извршил преврат и го симнал регентот од власт. Тоа значело дека Хитлер морал повторно да преговара со Југославија. Хитлер сметал на Југославија да му овозможи премин за да ја нападне Грција. Оваа нова ситуација го налутила Хитлер и наместо преговори, ја потпишал Директивата број 25 со која објавил дека Југославија е непријател на Германија и наредил да биде уништена. Хитлер сакал брз напад и затоа повлекол трупи од воениот поход во Русија.

77 години од убиството на младинците во Ваташа од бугарскиот окупатор

На Хитлер му требале 12 дена да ја сруши Југославија, мала забава во неговата деструктивна кариера, но има такви кои веруваат дека оваа мала забава го променила текот на историјата. Прво, таа му дала на Советскиот Сојуз доволно време соодветно да се подготви за офанзивата, која на крај довела до пораз на Германија. Второ, жестоката природа на нападот ги создала вистинските услови за едно партизанско востание, кое на крајот помогнало во создавањето на Република Македонија.

Битката за Југославија и Грција била брза и ефикасна. Кога таа била завршена, Германците и дозволиле на Бугарија, како сојузник на Оската, да ја окупира Вардарска Македонија (окупирана

од Југославија) и источниот регион на Егејска Македонија (окупиран од Грција). Подоцна, откако Италијанците заминале, Германија и дозволила на Бугарија да ја окупира и западна Македонија.

Многу Македонци од вардарскиот регион кои страдале под југословенскиот режим, топло ги пречекале бугарските освојувачи како спасители и ослободители. Нивната еуфорија била краткотрајна, бидејќи Бугарите брзо почнале да го угнетуваат и побугаруваат македонското население. Ако постоело некакво пробугарско чувство пред тоа, тоа по окупацијата брзо исчезнало. Германското насилно навлегување во Југославија, во спрега со бугарските угнетувачки ставови кон македонскиот народ, довеле до раѓање на илегално македонско движење на отпорот.

Продолжува

Пишуваат: РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН

БОРБАТА НА МАКЕДОНСКИТЕ ПАРТИЗАНИ ЗА СЛОБОДА НА МАКЕДОНИЈА (11)

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

Во Егејска Македонија, откако Германците се сместиле таму, животот за македонскиот народ зел една непријатна нормалност. Грчката полиција, која го поддржувала режимот на Метаксас пред окупацијата, сега соработувала со германската војска и повторно станала активна во Македонија.

За да им се спротивстават на оваа угнетувачка тактика, старите комити (Илинденската револуционерна гарда) повторно се вооружиле и се вратиле во активна служба. “Сениорите” биле разгневени од грчките угнетувачки закони и повторно биле поттикнати на акција од бугарската пропаганда, осудувајќи ја грчката угнетувачка тактика.

Бугарите биле свесни за неповолните услови кои грчката влада ги создала во Македонија и ја искористиле можноста да ги вознемируваат Грците. Акциите на комитите биле ограничени во најдобар случај и биле ограничени на италијанските зони, бидејќи Германците не толерирале вооружени акции во нивните зони.

Партизанското движење во Југославија било поорганизирано и попрогресивно отколку она во Грција. Предводени од Тито, комунистичките партизани во Југославија организирале борба за национално ослободување во која Македонците, предводени од генерал Темпо, се бореле на рамна нога.

Македонците формирале свои одреди на отпорот дури и пред тие да бидат признати и прифатени од Тито. Антифашистичката борба за национално ослободување во Република

Македонија започнала на 11 октомври 1941 година. Единаесетти октомври е “Втор Илинден” за македонскиот народ. Од 1941 година овој ден се слави како Ден на востанието на македонскиот народ.

Со своите акции, лојалност и патриотизам, македонскиот народ си го заслужил своето место во светот. Со тегобен живот, решителност и пролевање на својата крв, македонскиот народ ја покажал својата желба за слобода и спремноста сами да владеат со себе. Големите сили во 1829 година (со Лондонскиот протокол) ги задоволиле Грците со тоа што направиле Грција да стане држава.

Слично во 1878 година (со Берлинскиот конгрес) Русија ги ослободила Бугарите, правејќи ја Бугарија држава. Но, за разлика од Грците и Бугарите, храбриот народ на Вардарска Македонија морал самиот да војува и да војува за себе, за да го заслужи своето место во светот меѓу слободните нации.

Фреска од Борко Лазески

За само една година, вардарските Македонци издржале доволно бугарско предавство за цел живот. Тогаш, во април 1942 година, тие се дигнале и го покажале своето незадоволство. Македонските партизани се кренале на оружје против бугарската војска, но биле масакрирани во една крвава битка. Тогаш, невооружените Македонци излегле на улиците за да протестираат поради масакрот, но и тие биле измасакрирани.

За да одбегнат прогонство, дел од македонските партизански одреди, кои биле во состав на југословенските, побегнале во Егејска Македонија. Некои навлегле во италијанските зони во

близина на селото Бесфина, а останатите продреле во германските зони во регионот околу селото Света Петка и брзо преминале во илегала.

Силите на Бесфина, пред да имаат некаква можност да стапат во контакт со локалното население, биле откриени од комитите кои брзо стапиле во акција. Кога виделе униформирани луѓе на ридовите на Бесфина, старите комити се уплашиле. Мислејќи дека тоа се инвазиски сили на грчката полиција (андари), комитите се обратиле до локалниот италијански гарнизон каде им било дадено оружје и дозвола да нападнат.

Кога комитите тргнале во напад, партизаните отстапиле и испратиле претставници да преговараат. Тие оделе од село во село и разговарале со локалните раководни лица. Туѓинците носеле убави униформи и се однесувале сериозно, со шарм и харизма. Зборувале надолго и убаво за ослободувањето, за слободата и предавството на бугарските фашисти.

Кога комитите откриле дека униформираните мажи се Македонци, ги прифатиле со широм раширени раце, им го дале (предале) оружјето и многу од нив доброволно и се придружиле на нивната кауза. Партизаните од Света Петка, поради германското присуство, морале да дејствуваат во тајност, но и тие успеале да регрутираат доброволци од локалното население.

По навлегувањето на партизаните, македонскиот народ на Егејска Македонија дознал за бугарските злосторства и престанал да и веруваат на бугарската пропаганда. Старата илинденска гарда била демобилизирана и заменета со партизанско движење.

Партизанскиот сломеник во Отешево. Преспа

Партизанските организатори презеле вонредни мерки да му објаснат на македонскиот народ дека тие се борат за ослободување и за слобода на македонскиот народ од тиранијата на угнетувачките држави. Македонското инволвирање во оваа војна, а подоцна и во Грчката граѓанска војна, не било за “комунистичката идеологија”, ниту, пак, за сојузништва или, пак, за обврзувања кон големите сили. Тоа, едноставно, била наредна фаза во долгата борба за “ослободување од угнетување” и за исполнување на желбата за слобода, повторно соединување и самоуправа.

Македонскиот придонес во борбата против фашизмот не само што не е нагласен, туку е и погрешно интерпретиран од историчарите. Уште еднаш ќе нагласиме дека македонскиот народ, во текот на Втората светска војна, се придружил кон демократската страна и се борел против фашизмот за ослободување на државите во кои тој живеел.

Македонскиот народ, како и другите народи на Балканот, се борел да ја ослободи својата татковина, заслужувајќи си го на тој начин своето место во светот. Ова не може да се игнорира и мора да биде признато и забележано во анализите на историјата.

Веста за движењето на македонските партизани во Егејска Македонија се ширела брзо како оган. Луѓето излегувале на улиците и слободно зборувале на својот мајчин македонски јазик, пееле песни и пишувале драми и поезија на македонски. Партизаните дури формирале и македонски училишта и ги учеле децата да пеат патриотски песни и поеми, им предавале за македонската историја, зборувајќи на локалните македонски дијалекти.

Помладите генерации за првпат виделе зборови напишани на нивниот сакан, свет македонски јазик. Новооткриената слобода донела среќа во животот на угнетениот македонски народ кој ги пречекал партизаните во нивните села како “нашите момчиња и девојки”. Новооткриената самодоверба и сила кои Македонците ги искажувале, ги престравиле Грците, особено андардите и нивните соработници. Извесно време, тие веќе не претставувале закана.

Германците и Италијанците не се грижеле, на овој или оној начин, за македонските работи се’ додека тие не им предизвикувале проблеми. Интересот на Македонците за партизанските активности продолжил да се зголемува, така што нови регрути и доброволци и’ се придружиле на каузата.

Биле формирани младински организации (НОМС), со регрутирање млади момчиња и девојки за да бидат очи уши на заедницата и да помогнат во одбраната на селата. Многу млади доброволци на возраст за воена служба, биле регрутирани и обучувани да вршат воени и цивилни должности во новоформирани организации. Организацијата НОФ (Македонски ослободителен фронт) била формирана и регрутирала борци од Костурско, Леринско и Воденско.

НОФ дури и соработувала со грчки организации кои имале слични идеологии. Подоцна, станало збор за повторно обединување на Македонија, веројатно преку една балканска конфедерација. За жал, Британија била против идејата и ја обесхрабрувала Грција да учествува во такви работи. Бугарија, исто така, не можела да се согласи и таа ја повлекла својата поддршка. Како обично, Бугарите сакале да станат владетели на Македонија, што било неприфатливо за Македонците.

Продолжува

Пишуваат: РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН

СУДБИНАТА НА ПАРТИЗАНИТЕ ВО ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА (12)

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

Има една сторија за петстотини млади македонски цивили кои се собрале во селото Д’мбени, желни да му се придружат на партизанското движење. Зборот за ова се пренел и дошол до грчкото партизанско раководство кое веројатно се преплашило од изгледите за една ваква силна македонска оружана сила. Грците од ништо не се плашеле повеќе, отколку да ја изгубат Македонија.

Дотогаш Грците веќе си формирале свое партизанско движење (надвор од Македонија) и почнале да преговараат со Македонците за здружување на силите. Извесно време, претставниците на грчките партизани ги искушувале Македонците да им се придружат. Кога преговорите не успеале да постигнат резултати, Грците се обиделе да им наредат на Македонците да го предадат своето оружје.

Македонците биле многу свесни за грчкото предавство и одбиле да им се придружат и да го предадат своето оружје. Наместо тоа, тие ги запечатиле границите од Бигла до Корча, правејќи ги достапни за Грците. Во почетокот, Македонците дејствувале сами, но подоцна му се придружиле на крилото на ЕАМ, Грчката народноослободителна војска.

Раководството на македонските вооружени сили во западна Егејска Македонија го споделувале војводата Илија Димов, под шифрирано име “Гоче” и војводата Мито Тупурковски од

нашето село Ошчима, под шифрирано име “Титан”. И двајцата команданти биле сакани од своите луѓе поради нивните борбени способности и почитувани поради нивното раководење.

Накратко, сакаме да напомниме дека во еден ироничен пресврт на настаните, додека Мито Тупурковски ги вовлекувал Германците во жестоки борби, неговата мајка Султа била несреќно убиена од заскитан германски куршум. Било тоа обичен летен ден во 1944 година. Извесно време, локалното население се навикнало на германските патроли кои ги вршеле своите вообичаени обиколки, правејќи инспекција на условите по патиштата и на комуникациските линии помеѓу Желево и Брезница.

Селото Д’мбени

Секое утро, многу рано, двајца германски војници заминувале пеш од Желево и се упатувале кон Брезница, а двајца заминувале од Брезница за Желево. Кога patrolите ќе се сретнеле, ќе си го сменеле правецот и продолжувале со своите рутински должности во текот на денот.

На тој посебен ден, десет партизани дошле во Ошчима и решиле да нападнат една од patrolите и да ги земат војниците како заложници. Поставиле стапица во еден ров во близина на Терна и чекале. Додека чекале, двајца мажи од Ошчима, Пасо Боглев и Гиро Келешов, оделе кон блиската воденица. Пасо го оставил своето магаре да пасе малку погоре од патот и влегол во воденицата.

Кога Германците поминале покрај нив, им го позајмиле магарето, еден од нив го јавнал и продолжиле по патот. Кога се приближиле до стапицата на партизаните, единствениот вооружен партизан пукал рафално во воздух. За жал, по првиот рафал, пушката му се заглавила. Германците бргу се засолниле во ендекот и почнале да возвраќаат со пукање.

Обесхрабрани од неуспешниот обид, партизаните брзо побегнале во планините. Гласното пукање го алармирал германскиот гарнизон во Желево и брзо било испратено засилување. Пасо и Гиро, исто така, го слушнале пукањето и излегле од воденицата да видат што се случува. Кога здогледале како едно возило со вооружени војници им се приближува, се преплашиле и во паника побегнале. Пасо трчал до реката и се скрил. За жал, Гиро бегал накај ридот, ама им бил на видик на германската патрола. Германците, мислејќи дека тој е злочинецот, се дале во потера.

Гиро трчал брзо и Германците не можеле да го фатат, па затоа пред да исчезне во шумата, еден од војниците испукал рафал кон него. Кој би можел да очекува дека еден заскитан куршум, испукал од тоа пукање, смртно ќе ја рани Султа, мајката на Мито, која мирно седела во дворот, уживајќи во тој летен ден. Гиро побегнал неповреден, но за жал Султа умрела од здобиената рана, на 20 август 1944 година.

Во септември 1944 година, германските трупи почнале да се повлекуваат од Балканот. Плашејќи се од репресалии, многу Македонци ги евакуирале своите села и направиле привремени домови на изолирани места во планините. Како што се воспоставило, Германците не биле закана и приближно по еден месец, тие се вратиле во своите домови.

Оние кои живееле во близина на главните патишта се плашеле да се вратат и оделе да живеат кај роднини во осамени, изолирани села и останале таму додека Германците не си заминале. Се случил еден инцидент за кој се знае кога Германците навистина направиле штета. Тоа било во селото Терна каде Германците, кои се враќале, виделе дека нивното “село-домаќин” било испразнето. Затоа се разгневиле и до смрт каменувале двајца старци.

Селото Ошчима

За да ги заштитат војниците од напад надвор, на отворено и ноќе, Германците им обезбедиле сместување во селата, меѓу локалното население. Секоја куќа била обележана со маркер и војниците кои се враќале ги користеле таквите куќи како засолниште. Во Ошчима, како и во другите села, биле испечатени идентификациски броеви на надворешната врата од секоја куќа. Постојано истите војници доаѓале во истите куќи.

Според она што родителите на Ристо Стефов му го имаат кажувано, неколку германски војници обично преспивале во нивната куќа. Ако некој од Германиците недостасувал, неговиот дедо со мимика би прашал “што се случило” и би покажал со прст кон местото кадо што човекот за последен пат седел. Германците, потоа, повторно со мимика би покажале дека “спие”, што значело дека тој бил убиен или би рекле “мама”, што значело дека отишол дома на отсуство да си го види семејството.

На крај, кога германските и бугарските окупациски сили се повлекле од Југославија, партизаните, кои броеле околу 800.000, ја имале власта. Немало надворешни инвазиски сили (сојузнички или руски) во Југославија, па затоа странското мешање не било проблем. Во тоа време, македонските партизани претставувале голема сила и имале големо влијание во ешалонот на Титовиот режим. Македонскиот народ имал свој удел во ослободителната војна на Југославија, водена против фашистите, и си го заслужил своето место, како еднаков со другите југословенски народи.

На 2 август 1944 година, Македонија официјално била прогласена за Република во составот на југословенската федерација. Битолско-леринскиот дијалект бил избран и присвоен како официјален јазик на Република Македонија со Скопје како нов главен град.

Штом Германците се повлекле од Грција, британската армија пристигнала во Атина. Атина била евакуирана на 12 октомври 1944 година, а британските окупациони сили влегле во градот неколку дена подочна. Додека Британците влегувале во Грција со само четири илјади трупи, повеќето неспособни за борба, ЕЛАС (грчките партизани), за разлика од нив, имале седумдесет илјади вооружени и спремни за борба.

Дури и Британците признале дека ако грчките партизани сакале, тогаш можеле и да ја зграбат власта. Условите сигурно биле поволни за такво нешто. Прашањето е зошто тие не го сториле тоа и зошто тогаш се водела Граѓанската војна? Официјалната историја не дава никакви одговори, туку само повеќе прашања.

На Британците им требало неколку месеци да се организираат и до средината на декември 1944 година имале педесет илјади свои војници и нешто лојални грчки трупи кои им обезбедувале поддршка. Локалните грчки трупи произлегувале од редовите на Андарите (Национална републиканска грчка лига), истите оние кои се бореле покрај Германците. Тие ја смениле германската униформа со британска и се вратиле на улиците каде повторно ги напаѓале партизаните.

Како што Грција почнала да пропаѓа, пред Германија да ја нападне во 1941 година, кралот Џорџ II побегнал и формирал влада во егзил во Лондон, која била призната од Сојузниците како официјална влада на Грција. Освен тоа, Британците, пред да заминат Германците, формирале еден центар на грчка активност во Каиро, каде грчката војска, морнарица и воено воздухопловство дејствувале под британска команда.

Продолжува

Пишуваат: РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН

ИСТОРИЈАТА НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОД ОД ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА ВО МОНОГРАФИЈАТА НА РИСТО СТЕФОВ (13)

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

Делото „Историја на македонскиот народ од антички времиња до денес“ е публикација на Ристо Стефов (Chris Stefov), роден во револуционерното село Ошчима, Леринско, во Беломорска Македонија. Како последица на економско-политичките случувања во Егејска Македонија, неговото семејство се иселило од дедовкиот праг во 1965 година кога Ристо имал дванаесет години и за секогаш се населиле во демократска Канада.

Ристо Стефов (Chris Stefov) е писателот кој живее и твори во Канада и кој ја афирмира Македонија од античко време до денес. Тој е добро познат во македонската заедница во Торонто, а е афирмиран автор во македонската дијаспора и во етничка Македонија. Ристо е автор на поголем прој публикацији со кои се покажа и долажа како вљувеник во историјата и вистина за македонскиот народ и етничка Македонија.

Во ова продолжение ќе го поместиме делот во кој се вели декаа откако Британците ја консолидирале власта во Грција, биле способни да ја поддржат грчката влада, наименувана од Британија, и им наредиле на партизаните да се демобилизираат. Она што овде е интересно е тоа што, пред Британците да бидат способни воено да применат разоружување, тие им наредиле на партизанските сили да се распуштат.

Она што е уште поинтересно и вредно за спомнување е дека ЕАМ се согласила да ги демобилизира своите сопствени сили речиси без никакви услови. Единствениот услов кој вреди да се спомне е барањето за британско разоружување на “владините единици за поддршка”, кои, всушност биле главен противник на ЕАМ.

Многу добро знаејќи дека Британија нема никогаш да дозволи комунистичко владеење во Грција, а, исто така, знаејќи дека Советскиот Сојуз потпишал договор со Британија за немешање во Грција, сепак ЕАМ верувала дека може да дојде на власт без помош однадвор.

Кога Британците излегле со првобитниот план, игнорирајќи го барањето на ЕАМ за разоружување на владините единици за поддршка, ЕАМ излегла од владата. Потоа ЕАМ протестираше против британските дејства, со организирање демонстрации и генерални штрајкови. Кога атинскиот плоштад почнал да се полни со река од илјадници демонстранти, на полицијата и било наредено да пука во толпите, убивајќи петнаесет души.

Монографии за Атанас Близнаков од Д'мбени и Стив Пљакас од Зелениче, Костурско

За да бидат работите уште полоши, Черчил одобрил план за Британија да ја окупира Атина со било какви средства, ако биде потребно. ЕЛАС се уште држеле повеќе од три-четвртини од Грција, но бидејќи тие не можела веќе да сметаат на поддршка однадвор (руска), повторно морале да ја проценат својата позиција.

Под ваквите услови, ЕАМ, во јануари 1945 година, прифатила примирје, трампајќи оружје за гласови. Варкитскиот договор /the Varkita agreement/ бил потпишан на 12 февруари 1945 година, според кој од сите страни се барало да се демобилизираат и да го предадат своето оружје. Британците уште еднаш а потврдиле својата верност кон грчката влада, давајќи и' на Атина целосна политичка и воена поддршка, обврзувајќи се да се борат за да спречат победа на партизаните.

Најголемите губитници од Варкитскиот договор биле Македонците. Штом ЕАМ го потпишала договорот, сите антимакедонски закони стапиле повторно на сила, а македонскиот народ го изгубил сето она што го добил во текот на германската окупација. ЕАМ/ККЕ (Грчката комунистичка партија) апсолутно не направила никакви напори да ги заштити македонските права во договорите со Британија и, како резултат на тоа, почнала да ја губи наклонетоста на македонското раководство.

Кога на македонските партизански сили им било наредено да се демобилизираат, како дел од Варкитскиот договор, македонското раководство одбило. Гоче и Титан одбиле да се разоружаат и да се распуштат без гаранции дека никаква повреда нема да им се нанесе ним или на македонскиот народ.

Прашањето “што ќе и’ се случи на Егејска Македонија под грчкото комунистичко владеење” се уште не било разјаснето. Грција била решена да се ослободи од Македонците на овој или на оној начин, и македонските сили ги ставила надвор од законот. ЕЛАС (грчките партизани) составиле една ударна група која била испратена на север да интервенира и да ги уапси македонските изгнаници.

Наместо да пружат вооружен отпор, македонските бригади ја преминале југословенската граница и влегле во Вардарска Македонија. Таму биле топло пречекани и биле приклучени кон постоечките македонски оружени сили кои се бореле со албанските балисти (германски сојузници) во Тетово и Гостивар.

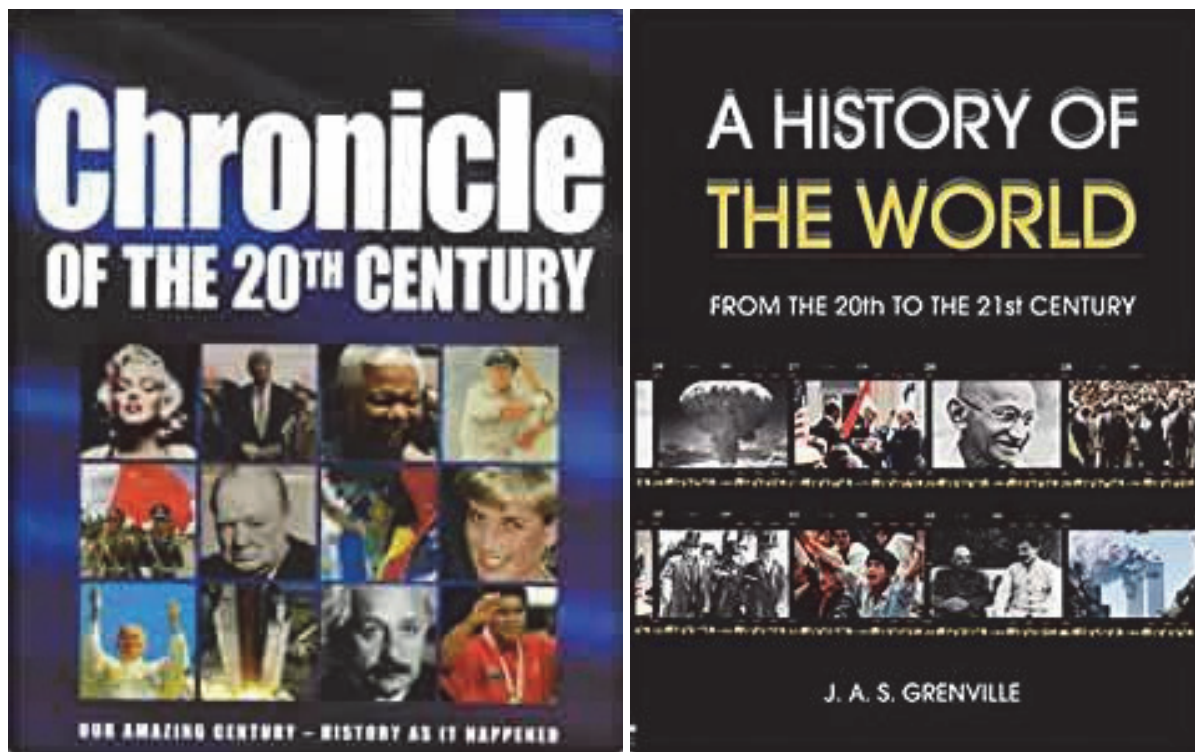
Македонското раководство можело да остане и да се бори со ЕЛАС, но немало никаква смисла војната да се донесе дома во Македонија. Тие добро знаеле дека британските трупи наскоро ќе ги следат и тие би воделе бесмислена, крвава војна во својот двор. Откако македонските сили веќе не и стоеле на патот, грчката полиција се вратила и прибегнала кон нејзините стари трикови.

Овојпат, не биле жртви само Македонците. Тие ги мразеле исто толку и грчките партизани. Практично, без никој да ја сопре, грчката полиција ги интензивирала своите активности на терор, апсејќи, мачејќи и убивајќи луѓе, не правејќи разлика, вклучувајќи ги и раководствата на ЕАМ, ЕЛАС и на КЕ (Комунистичката партија на Грција). До времето на одржување на изборите, најголемиот дел од партизанското раководство исчезнало. Тие или отслужувале затворски казни врз основа на исфабрикувани и блефирани обвиненија или веќе биле убиени.

Изборите биле закажани за 31 март 1946 година. Наместо да гласаат, грчките партизани повторно се вооружиле и се побуниле против грчката влада. Востанието се манифестираше како напад на Грција во селото Литохорион /Lithohorion/, сместено источно од планината Олимп, јужно од Катерини во Тесалија. Наскоро следеле и други напади и речиси веднаш конфликтот ескалирал во Граѓанска војна од големи размери, вклучувајќи ја не само Грција, туку, исто така, и Македонија окупирана од Грција.

Во еден бизарен пресврт на настаните, ЕЛАС, која помалку од една година пред тоа ги вперила своите пушки кон македонските борци, сега им пружила раце на пријателство. Се било простено и заборавено кога раководството на ЕЛАС ги замолило Македонците за нивна помош. Овојпат тие дошле со понуда на “еднакви права”, “признавање”, па дури и можност за “повторно соединување со Вардар”. Сега, кажете ни кој Македонец можел да го одбие тоа?

Многу партизани борци од Егејска Македонија, кои преминале во Вардарска Македонија само една година пред тоа, тогаш се вратиле. При враќањето, се организирале во НОФ, Македонски народен ослободителен фронт и се бореле рамо до рамо со ЕЛАС. Многу биле свесни за поговорката “чувај се од Грци и кога носат дарови” и знаеле дека грчката понуда била премногу добра за да биде вистинита. Но, секогаш постои тој мал зрак надеж дека можеби овојпат исходот за Македонија може да биде поинаков. Освен тоа, нивните семејства, домови и животи биле во Егејска Македонија. Каков друг избор тие навистина имале?

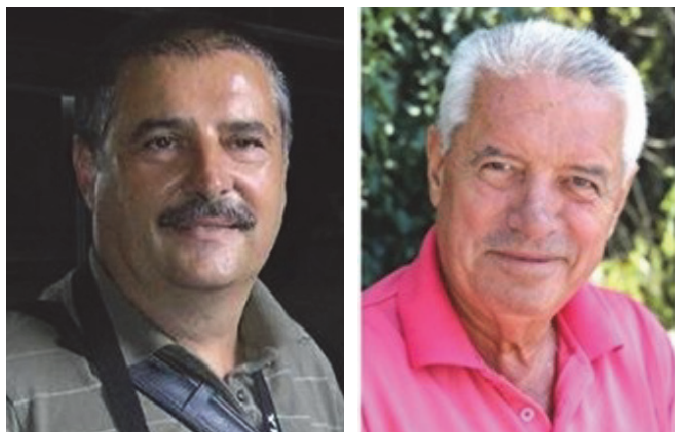
Се вратиле бидејќи биле осамени, си ги сакале семејствата и бидејќи ќе морале да живеат со вина поради тоа што ги напуштиле своите најмили кога биле во шкрипец. Секој Македонец роден во Македонија, дури и во најпустите места, го знае чувството на носталгија по татковината и копнежот за враќање.

Новиот сојуз помеѓу ЕЛАС и НОФ отворил многу можности за грчките партизани надвор од грчките граници. Додека грчката влада ги контролирала големите градови и населени места, силата на партизаните била во селата и планините. Најголемиот дел од партизанските регрути дошле од селското население и се покажале дека се идеалисти, полни со надеж и решени да се борат.

Биле подигнати кампови во планински изолирани места каде новите регрути се обучувале за водење борба. Имало и кампови за тренирање, како и складишта за снабдување, подигнати надвор од Грција, во Албанија и Југославија. Еден таков камп бил градот Булкес /Bulkes/ лоциран во северна Југославија. Булкес бил убав град со уредно наредени куќи и плодно земјиште кое можело да исхрани цела војска. Германците го изградиле Булкес за да може во него да се сместат германски семејства.

По повлекувањето на германската војска, дел од жителите на Булкес биле истерани, додека другите доброволно заминале. Празниот град им бил позајмен на грчките партизани да го користат како складиште за храна, униформи и оружје. Булкес, исто така, бил и центар за обука за офицери и административен центар за пропаганда. Во текот на партизанските денови, градот Булкес бил управуван во вистинскиот дух на социјализмот.

Продолжува

Пишуваат: РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН

ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА – ДЕЛ ОД СУДБИНАТА НА ЕТНИЧКА МАКЕДОНИЈА (14)

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

До почетокот на 1947 година, партизанските сили покажале вистинска моќ во воените способности и во одржување на ветувањата за своите обврски кон македонскиот народ. Околу 87 македонски училишта биле отворени во Леринско и Костурско. Биле запишани рекорден број ученици (10.000). Македонската литература и култура доживувале процут.

За жал, Грците, никогаш не се чувствувале релаксирано во однос на македонските постигнувања и постоела видлива огорченост и недоверба помеѓу двата народа. Грчкиот шовинизам цветал како во своите најдобри времиња. Македонците, од друга страна, никогаш не биле релаксирани и не се чувствувале пријатно за да ги откријат своите вистински имиња или идентитет, особено на грчките партизани.

Еден Македонец го објасни тоа на следниот начин: “Во случај тие да знаеја дека некој е Македонец, тогаш тој ќе морал да внимава и пред себе и зад грбот, бидејќи никогаш не се знаеше од каде може да дојде наредниот куршум”.

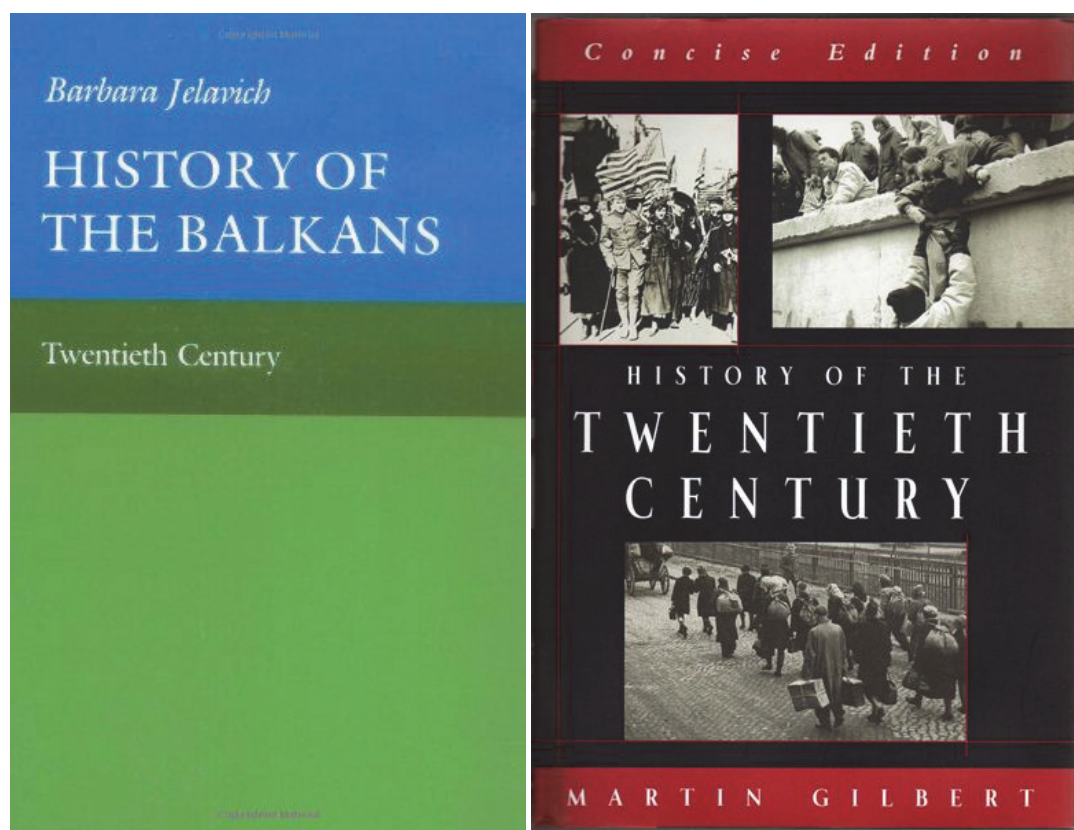
Во Македонија, партизанските редови се зголемувале со доброволци од патриотските македонски села. Некои кои имале борбено искуство биле унапредени во повисоки чинови. Грците се двоумеле и биле внимателни да не унапредуваат Македонци во високи чинови. Тие ги

резервирале високите чинови само за Грци. Освен што регрутирале мажи, партизаните регрутирале и жени како медицински сестри, болничарки на бојните полиња, кројачки, за поправки, перачки, готвачки, организатори за снабдување, па дури и вооружени војници.

Извесно време, партизаните сами одгледувале и се снабдувале со храна од донирани или напуштени ниви и полиња. Работната сила, која била одговорна за жнеење и испорака на храната до партизанските кампови, главно, била составена од жени доброволки.

Британија не била задоволна со новиот развој на настаните и ја притискала грчката влада да ја прошири својата воена способност и да се вооружи со тешко оружје. “До 1947 година, британската влада поставувала и разрешувала грчки премиери, водејќи сосема малку сметка за уставните формалности.

Британски експерти ја диктирале економската и финансиската политика, одбранбената и надворешната политика, безбедносната и правната политика, политиката за синдикатите и невработеноста”. (Стр. 306, Барбара Јелевиќ, Историја на Балканот, Дваесетти век /Barbara Jeleovich, History of the Balkans, Twentieth Century/). За нејзиното мешање во работите на една суверена држава и за овозможување насилнички тактики, Британија добила критика од Соединетите Држави, чии долари биле користени за повторна изградба на Грција.

И грчката влада и партизаните регрутирале борци од истото население. Додека младите мажи биле регрутирани да се борат за грчката влада, нивните жени, сестри, браќа и татковци биле регрутирани да се борат за партизаните. Имало големи пропагандни кампањи спроведени на двете страни кои ги труеле умовите на младите и оние неодлучните, поделувајќи ја и растргнувајќи ја заедницата и свртувајќи брат против брат.

Ова било грчкото наследство предадено на македонскиот народ за неговата понудена помош. Ова било “грчка клетва” која многумина Македонци морале да ја носат поради нивното партнерство со Грците. До ден-денес многу Македонци негуваат тешки чувства и се борат да направат измени. До ден-денес, македонската заедница останала поделена по ова прашање.

Од самиот ден кога Британците стапнале во Грција тие биле нескршливо решителни на секој можен начин да се ослободат од партизаните, дури и со извршување дејства на насилство и терор. Од средината на 1945 година до 20 мај 1947 година, партизаните известиле дека “само во западна Македонија, 13.529 Македонци биле измачувани, 3.215 биле затворени, а 268 биле погубени без судење. Освен тоа, 1.891 куќи биле запалени и 1.553 биле опљачкани, а 13.808 Македонци биле преселени со сила.

Во текот на војната, затворските кампови, со кои управувале Грци, а во кои Македонците биле затворени, измачувани и убивани, ги вклучувале островите Икарија во близина на Турција, островот Макронис во близина на Атина, затворот Аверов во близина на Атина, затворот во Лариса во близина на полуостровот Волос и затворот во Солун. Иселениците од Егејска Македонија тврдат дека имало масовни убивања во Вичо, Грамос, Кајмакчалан и во Мала Преспа во Албанија.” (Стр. 116, Џон Шее, “Македонија и Грција, Борбата за дефинирање на една нова балканска нација”).

Во 1946 година, грчката полиција нападнала една музичка група од Ошчима и Терна кај Попли додека тие оделе да свират на некоја свадба во Рудари, вп Преспа. Музичарите биле сериозно тепани, а нивните музички инструменти скршени. На едно момче, неговата труба му била единствениот извор за заработувачка.

Во 1946 година, еден грчки полицаец пукал и ја убил Софија Јановска од Желево заради забава. Жената, чиј маж бил во Канада во тоа време, си стоела на предната тераса, чекајќи ги децата да се вратат од работа. Лудиот полицаец пукал во жената, убивајќи ја на лице место бидејќи таа гледала во негов правец. Според локалните извештаи, не била спроведена истрага во врска со пукањето, ниту, пак, полицаецот бил испрашуван за неговите дејствија.

Во 1945-46 година, за да се одмаздат поради тоа што еден од нивните бил убен, просфигите (народот кој Грција го донел од Мала Азија во текот на 20-тите години на XX век) од Попли го убиле Никола Чолаков, невин маж од Оровник, Преспа. Единствената врска што Никола ја имал со смртта било тоа што тој бил следбеник на спротивната страна во конфликтот.

Имаат кажано дека просфигите во Македонија извршиле сверства против македонскиот народ, но никогаш не биле казнети за своите злочини. Исто така, сакаме да нагласиме дека македонските партизани имале сила и можност да ги соберат сите просфиги во севернозападна Македонија и да ги масакрираат до последниот, но наместо тоа тие употребиле здраво расудување и ги оставиле на мира. Македонците сфатиле дека и просфигите биле жртви на хеленизмот.

Грчката влада во Македонија внимателно работела со локалните соработници и од македонското население ги регрутирала само оние за кои било докажано дека може да им се верува. Соработниците макотрпно работеле за да ги идентификуваат сите оние кои ги симпатизирале партизаните и за нивните активности поднесувале извештаи на редовна основа.

Сите кои биле пријавени дека им помагаат на партизаните, биле остро казнувани, а понекогаш и погубувани. Во пролетта 1947 година сите оние кои биле на црната листа биле собрани на едно место, уапсени и затворени во леринските затвори. Оние кои биле обвинети дека им помагаат на партизаните, биле однесени и погубени. Останатите, откако поминале сто дена во затвор без судење, биле испратени во различни концентрациони логори во најненаселените грчки острови во сурови услови.

Овде сакаме да спомнеме нешто многу важно, бидејќи веруваме дека грчката влада, дури и пред грчката Граѓанска војна, имала планови “да се справи со Македонците во Грција”. “Во 1947

година, во текот на грчката Граѓанска војна, бил објавен законскиот акт Л-2. Тоа значело дека на сите оние кои ја напуштиле Грција без согласност на грчката влада, им било одземено грчкото државјанство и им било забрането да се вратат во земјата.

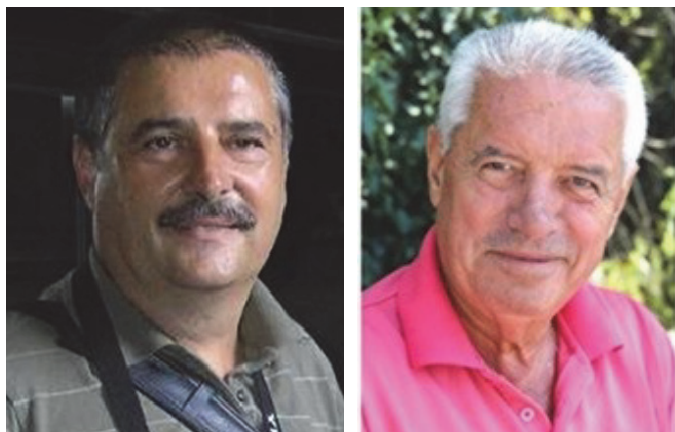

Битка во Егејска Македонија

Законот важел за Грците и за Македонците, но во својата модернизирана верзија законот е обврзувачки само за Македонците. Тој ги спречува Македонците, но не и поранешните Грци-комунисти кои се бореле против победничката страна, да се вратат во Грција и да си го вратат имотот назад.

На 20 јануари 1948 година, бил објавен законскиот акт М. Тој и овозможил на грчката влада да го конфискува имотот на оние кои биле лишени од нивното државјанство. Законот бил ажуриран во 1985 година за да ги исклучи Грците, но тој се уште е обврзувачки за Македонците.” (Стр, 116-117, Џон Шее, “Македонија и Грција, Борбата за дефинирање на една нова балканска нација”).

Продолжува

Пишуваат: РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН

ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА ВО „ГРЧКАТА ГРАЃАНСКА ВОЈНА“ (15)

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

Очигледно, законите Л-2 и М биле направени да бидат против интересите на македонскиот народ. Дури и на невините Македонци кои заминале пред Граѓанската војна не им било дозволено да се вратат. Прашањето сега е: “Што планирала Грција да прави со Македонците?”

Начинот на кој законските акти Л-2 и М биле применувани во текот на годините носи уште едно прашање: Ако нема Македонци кои живеат во Грција, како што тврди Грција, тогаш на која националност припаѓаат овие луѓе на кои грчката влада одбива да им дозволи да се вратат? Зошто грчкиот закон прави разлика помеѓу Македонци и Грци кога тоа им одговара на Грците, но не кога тоа им е од корист на Македонците?

До крајот на 1947 година, насекаде беснееа битки и војната полека се приближувала на север во Македонија. Јасно е дека тоа било “грчка војна”, па, сепак македонското население повторно било вклучено во неа. Тешко вооружените грчки воени воздухопловни сили и механизираниот артилерија стекнале контрола врз повеќето градови и главни патишта. Партизаните, буквално, биле фатени во стапица, но ги продолжиле своите стриктно дефанзивни походи од планините Вичо и Грамос.

Како што ситуацијата се доближувала до критичната точка, така двете страни ги засилувале своите регрутирачки кампањи од истото население. Партизаните не можеле повеќе да сметаат

само на доброволци и започнале да регрутираат борци со сила и да го ангажираат секого што можеле да фатат, машко или женско.

Освен нивната улога да помагаат, сега жените ги вооружувале и им давале борбени задачи. Тие се бореле рамо до рамо со мажите против доброобучената, добродисциплинираната и тешко вооружена грчка војска. Таква била судбината на македонските жени, од кои најголемиот број биле земени сосила за да водат нечија туѓа војна.

Планината Грамос

Како што се интензивирала војната, така грчките воени воздухопловни сили редовно ги бомбардирале македонските села, ставајќи го цивилното население, вклучувајќи и деца, во опасност. Во пролетта 1948 година, за да ги спасат децата, била воведена една привремена евакуациона програма и применета на доброволна основа.

Се проценува дека околу 28.000 деца, на возраст од 2 до 14 години биле собрани, а потоа и пренесени преку граница во Југославија. Оттаму, тие биле испратени во различни земји од Источниот блок.

Повторно сакам да нагласам дека евакуационата програма била спонзорирана и организирана од грчкото партизанско раководство кое било сосема изверзирано во “грчкиот закон” (актот Л-2). Сепак, тие ја спровеле програмата за евакуација на децата и ги лажеле мајките, кои им верувале, дека евакуацијата била само привремена мерка. Речиси на сите македонски деца кои биле евакуирани во 1948 година се уште им е забранет влез во Грција.

До пролетта 1949 година, грчката Граѓанска војна станала “воено поле на колеж”, уништувајќи го македонското население. Дел од децата кои претходно биле евакуирани, биле донесени назад за да се борат против грчката војска прекалена во битки. Децата кои биле доволно силни да држат пушка, без разлика на возраста, биле грабнати од детските кампови за деца во Романија и донесени назад во Грција.

Две од трите групи кои биле вратени назад веднаш биле масакрирани, откако биле вовлечени во борба со грчката армија. Тие биле на возраст под петнаесет години, немале обука за војување, ниту, пак, претстава за тоа што да очекуваат. Третата група била поштедена бидејќи мајките протестирале против ваквите варварски дејства. Партизаните ја демобилизирале третата група пред да стигне на бојното поле и ги испратиле децата дома.

Неочекувано, Захаријадис /Zahariadis/, врховниот командант на партизанските сили и негови блиски пријатели, со сета нивна мудрост, решиле да дадат финален отпор против Грција кој или ќе го оправи или ќе го скрши партизанското движење. Нивното образложение било дека партизаните треба да окупираат голем град за да им послужи како нивна база. Тоа ќе направело да бидат сериозно земени предвид и можеби да го здобијат вниманието на големите сили, особено на Советскиот Сојуз.

Има многумина кои го споделуваат нашето мислење дека партизанскиот напад на Лерин на 12 февруари 1949 година, не бил ништо друго освен обид да се искоренат македонските борбени сили и да се тероризира остатокот од македонското население со цел да си замине од Грција. Сега, со сигурност можеме да го кажеме ова бидејќи токму тоа и се случило.

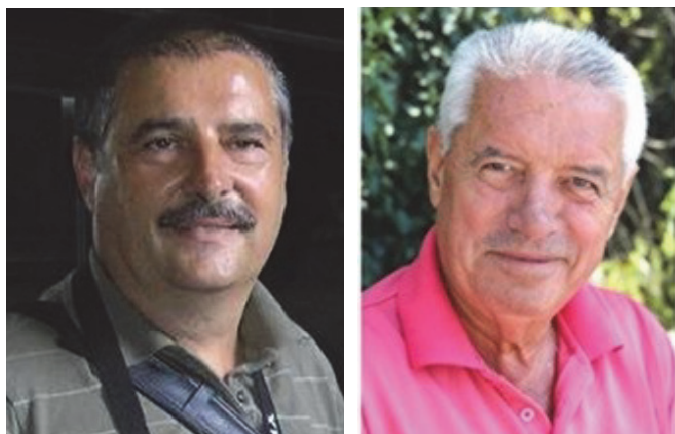
Во еден упорен обид, до последниот човек, да се стложат и да добијат легитимитет, партизаните го нападнале градот Лерин, обидувајќи се да создадат база за дејствување и да му покажат на светот дека тие претставуваат сила достојна за признание. Но, сепак, нивниот напор не бил награден. Не го освоиле Лерин и изгубиле поголем дел од своите сили при тој обид.

Седумстотини млади Македонци, мажи и жени, тој судбоносен ден го изгубиле својот живот, а нивните тела биле закопани во една масовна гробница. Партизанското раководство чекало до зори пред да нареди напад. Бранови и бранови невини млади мажи и жени биле заклани, покосени токму во екот на својата сила, од грчкиот митралески оган. Ужасот на овој колеж станал видлив кога се разденило и кога првите зраци го осветлиле црвеното ишарано бојно поле. Свежопаднатиот снег бил црвен од крвта и телата на загинатите.

До ден-денес, мислењата се поделени околу образложението за нападот на Лерин, толку доцна во војната. Војната речиси била завршена, а грчката армија, поддржана од Британците, била незапирлива. Ретроспективно, некои веруваат дека ако се здобиле со контрола врз Лерин, на партизанското раководство тоа ќе му послужело како адут за да се предадат.

Но, при разгледување на фактите, се открива еден позлокобен план. Досега добро е познато, насекаде во светот, дека Британија не би дозволила комунистичко влијание во Грција. Одлуката на Британија била поддржана од Советскиот Сојуз и лично од Сталин. Партизанското раководство било добро информирано дека повеќе не може да се потпре на поддршката од земјите на комунистичкиот блок, под советско влијание.

Продолжува

Пишуваат: РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН

СУДБИНАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА ОД 1939 ДО 1949 ГОДИНА (16)

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

Односите со Југославија биле прекинати, а грчко-југословенската граница била затворена. Комунистичката патија, која на Македонците им ветувала човекови права и слободи, полека почнала да се дистанцира од своите определби. Најголемиот дел од партизаните кои се бореле во битката за Лерин биле новорегрутирани и неискусни борци.

Повеќето од силите биле составени од Македонски мажи и жени под грчко раководство. Партизанската команда се двоумела кога дошло време да се отпочне офанзивата, давајќи му да тој начин на непријателот екстра време да ја подготви својата одбрана. Двоумењето ги деморализирало партизанските борци кои не биле подготвени за пролонгираното зимско студенило под ведро небо.

Една површна анализа на развојот на настаните пред леринскиот напад и една посмртна анализа на последиците, доведуваат до еден неизбежен заклучок. Нападот на Лерин бил дизајниран за да се уништат вооружените сили на македонските партизани. Со нудење на Лерин - офанзивата наместо предавање, партизанското раководство "ги жртвувало своите вооружени сили".

Случајно или планирано, нападот на Лерин придонел за смртта на многу македонски борци и за масовниот егзодус на македонското население. Многумина веруваат дека грчката Граѓанска

војна била успешна во “етничкото чистење” на македонскиот народ, онаму каде што многугодишната асимилација не успеала.

Плашејќи се од репресалиите од грчката војска која напредувала, во август 1949 година, бранови бегалци ги напуштиле своите домови и отишле во Албанија за да се спасат. Кога војната се завршила, Грција не ги сакала назад. Како резултат на тоа, тие биле испратени во земјите на Источниот блок кои биле волни да ги примат.

Години подоцна, некои се обиделе да се вратат, но Грција (законскиот акт Л-2) не им дозволила. Дури и на невините Македонци кои не учествувале во конфликтот, вклучувајќи ги евакуираните деца-бегалци, не им бил дозволен влезот. Години изминувале, но ним, во повеќе наврати, не им било дозволено да влезат во Грција. Не им било дозволено ниту да ги посетат болните роднини. Конечно, во 1985 била воведена една политика на репатријација и била дадена

амнестија, но само на оние со “грчко потекло”. И повторно, Македонците биле исклучени од истата.

Бидејќи македонската територија била бомбардирана од воздух и од топовски оган, уплашениот македонски народ, повеќето стари мажи и жени и мајки со мали деца, го земале она што можеле да го понесат и ги напуштиле своите домови, барајќи спас во планините. Им било речено оттаму да одат во Албанија и да се сретнат со своите роднини.

“Една таква група го напуштила селото Коломнати и се спуштала од планините кон Рула, кога биле забележена од еден млад грчки офицер. Младичот веднаш му телефонираше на својот генерал и го информираше за ситуацијата. “Треба ли да ги пресретнеме?”, прашал младиот офицер. “Не, пуштете ги бељациите да одат, не ги сакам овде,” одговорил стариот генерал”. (Сторија која ја раскажал помошникот на генералот кој замолил да остане анонимен).

Кога грчката војска го скршила Леринскиот фронт, партизанските сили кои го преживеале колежот побегнале во Албанија. Борците кои биле најблиску до градот, биле фатени и затворени. Оние кои признале дека доброволно им се придружиле на партизаните биле погубени. Другите или биле прогонети на грчките острови, или биле ослободени откако отслужиле казна затвор во локалните затвори.

Во својата потеря по партизаните кои бегале, грчката војска успеала да им го пресече патот за бегство на група партизани кои ги опслужувале топовите и артилерискиот оган кај Бигла (по војната топовите биле изложени во градот Лерин). Бидејќи не можела да побегне во Албанија, групата од Бигла се обидела да премине во Југославија во близина на Преспанското Езеро.

Селото Нивици во Преспа

На југословенската граница тие биле запрени од југословенската армија, која се согласила да им дозволи премин ако доброволно се разоружаат. Очекувајќи да ја продолжат војната од Албанија, партизаните не биле волни да се разоружаат и одбрале поинаков пат за бегство. За жал, се обиделе да побегнат додека било ден, така што биле здогледани од грчките воени воздухопловни сили. Многумина биле убиени со митралески оган од горе, а некои се удавиле

обидувајќи се да го препливаат Преспанското Езеро. Само мал број успеале да стигнат во Албанија.

Кога пристигнале во Албанија, за да ги прикријат своите грешки, водачите на групата од Бигла измислиле приказни, тврдејќи дека Титовите сили ги нападнале и не им дозволиле влез во Југославија. Подоцна, истите тие ги промениле приказните и ја кажале вистината за она што се случило. За жал, дотогаш односите помеѓу грчките партизани и Југославија се влошиле. Иако Југославија била една од најголемите поддржувачи на ЕАМ, грчките партизани ја искористиле оваа историја во своите пропагандни кампањи за да го дискредитираат Тито во очите на Советскиот Сојуз.

Кога завршила грчката Граѓанска војна, партизанското раководство се состанало во напуштениот италијански камп Бурели, во Албанија, за да проценат што тргнало наопаку и зошто ја изгубиле војната. По извесно дебатирање, дошле до заклучок дека тоа бил Тито и македонската соработка која ја саботирало војната.

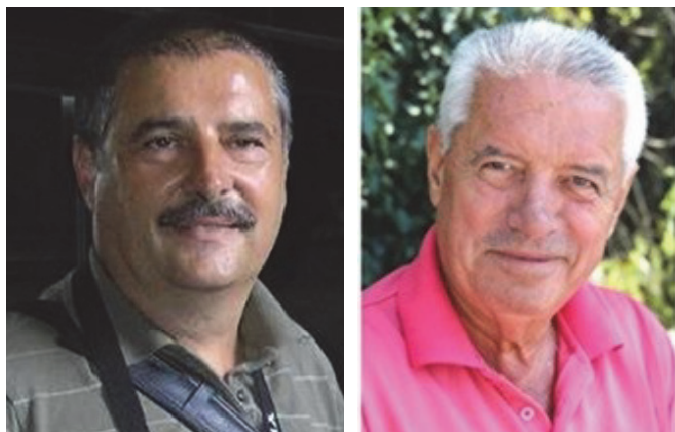
За неуспехот било обвинето лидерството на македонските партизани за соработката со Титовите партизани. Седум од најлојалните македонски водачи биле обвинети за саботажа и осудени на смрт. За среќа, Енвер Хоџа (највисокиот државен водач на Албанија) не сакал во неговата земја да се извршат злосторства и не дозволил погубување на тие водачи.

Тие биле однесени во Советскиот Сојуз, каде им било судено за предавство и биле осудени на доживотна казна затвор, во затворските логори на Сибир. По смртта на Сталин, Хрушчов повторно ги отворил нивните предмети и пресудил дека тие се невини по сите обвиненија и ги ослободил.

Откако грчката Граѓанска војна завршила, животот во Егејска Македонија веќе не бил ист. Помалите села биле евакуирани (некои засекогаш), а луѓето биле преселени во поголемите градови под будното око на грчката полиција. Познатата радост и смеа во семејствата, кои некогаш ги исполнувале улиците, сега засекогаш ги снемало, а улиците останале без деца. Гордиот македонски народ, кој само пред неколку години уживал во животот, уште еднаш останал без радост.

Од конфликтот на Втората светска војна, искрснал еден нов светски поредок. Двата индустриски џина, Советскиот Сојуз и Соединетите Држави, се издигнале над другите и со своите спротивставени идеологии ќе доминираат со иднината на светот.

Продолжува

Пишуваат: РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН

СУДБИНАТА НА ПРОГОНЕТИТЕ ДЕЦА – БЕГАЛЦИ ОД ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА (17)

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

Бил тоа мрачен пролетен ден на 25 март 1948 година, кога се започнало. Тоа бил ден исполнет со многу чувства, солзи и неизмерна тага за мајките и децата на западна Егејска Македонија. Тоа бил денот кога децата-бегалци заминале и за најголемиот дел од нив тоа ќе биде за последен пат кога ги виделе своите сакани семејства и своите домови.

Идејата за евакуирање на децата била предложена од една група млади мажи и жени, полни со разбирање и сомилост, на Младинската конференција оддржана во 1947 година во Белград, Југославија. Ескалирачкиот конфликт во грчката Граѓанска војна претставувал закана за цивилното население, што било причина за загриженост на “прогресивната младина”.

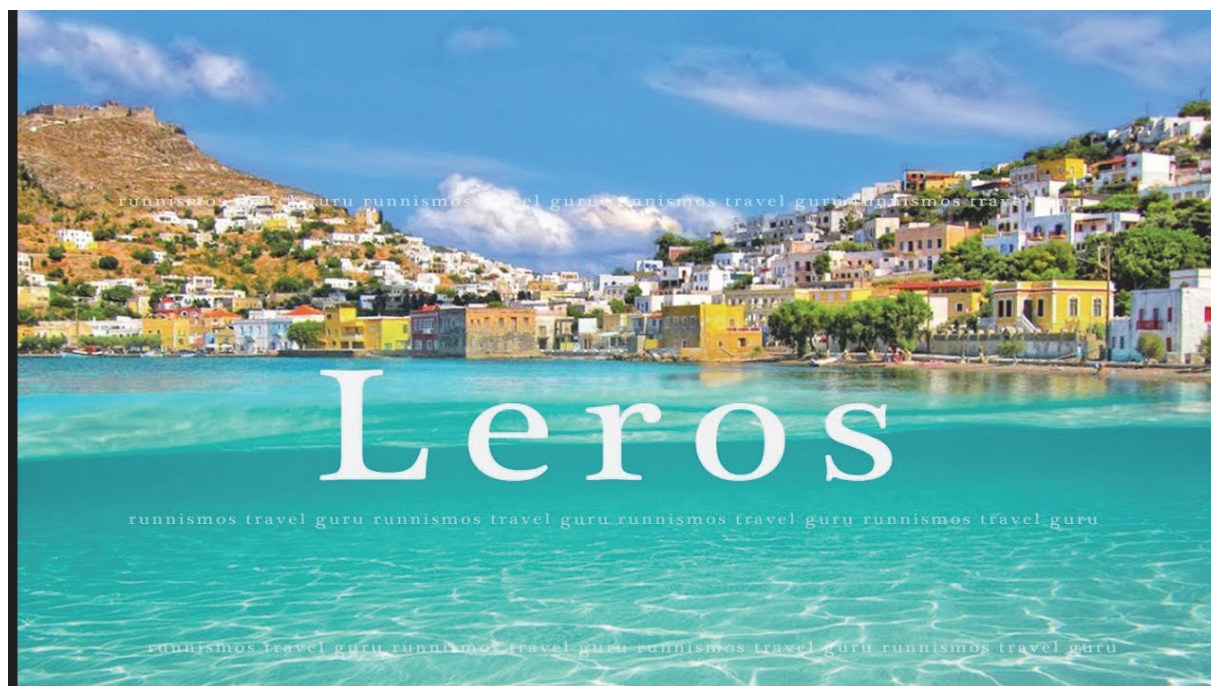
Иако тие не можеле да сторат ништо за цивилните возрасни лица, кои требало да ги поддржат воените напори, имало начин да им се помогне на децата. Тие предложиле привремена евакуација со чија помош децата требало да бидат изнесени надвор од земјата за да продолжат со своето образование на сигурно место, со намера да бидат вратени штом ќе заврши конфликтот. Иако тоа била добра идеја, Грчката комунистичка партија (ККЕ) не видела непосредна потреба од еден таков план и како резултат на тоа не му дала голема поддршка.

Партизанскиот генерал Маркос Вафиадис видел добри својства во предлогот бидејќи верувал дека конфликтот ќе ескалира и ќе се концентрира во западниот дел на Егејска (окупирана од Грција) Македонија. Во тоа време, тој бил одговорен за одбраната на делови од западна Македонија каде спаѓале регионот на Лерин и делови од Костурско и Воденско. Во 1947 година

партизаните биле на врвот од својата сила и, со исклучок на големите градови, ги контролирале сите територии во западна Егејска Македонија.

Кога грчката влада почнала да користи тешка артилерија и воздушно бомбардирање, идејата брзо ја добила поддршката на ККЕ и Програмата “Спасете ги децата” била родена. Пред Програмата да се ефектуира, таа добила одобрување од Македонскиот ослободителен фронт, од Женскиот антифашистички фронт и од Црвениот крст.

Државите - домаќини, волни да се грижат за децата, биле контактирани за да се добие нивно одобрение и започнале информативни кампањи за да се информираат луѓето за Програмата. Обласните и селските организации, исто така, биле замолени да учествуваат, и на крај им било доделена одговорноста да го организираат и имплементираат вистинското евакуирање.

Кога органите на власта на грчката влада дознале за Програмата “Спасете ги децата”, тие иницирале своја таканаречена кампања “Педомазома” (соберете ги децата). На грчката армија, откако таа ги освоила селата, и било наредено да ги евакуира децата, ако е потребно со сила. Откако биле собрани во различни кампови, децата конечно биле испратени на грчкиот остров Лерос. Таму тие биле запишани во училишта да учат религија и станале штитеници на грчката кралица Фредерика.

По завршување на грчката Граѓанска војна (1951/52 година), дел од децата од Програмата “Педомазома” биле вратени во нивните домови во Македонија. Најголемиот дел, особено оние чии родители биле убиени или побегнале од земјата како бегалци, станале штитеници на грчката држава и останале во студентските домови до своето полнолетство. Сите деца кои останала во Лерос целосно биле хеленизирани и оттогаш за нив ништо не се слушало.

Камповите во Лерос повторно станале активни по 1952 година, овојпат за децата кои биле вратени од земјите на Источниот блок според Програмата “Спасете ги децата”. Како резултат на интервенцијата на Црвениот крст, на дел од децата им било дозволено да се вратат дома. За жал,

грчката власт ги собрала и ги испратила во камповите во Лерос каде биле држени се до нејзиниот пад во 1959 година кога биле ослободени.

Притисокот од заедницата ги поттикнал организаторите на Програмата “Спасете ги децата” да го забрзаат процесот на евакуација за да ги спречат “бурандарите” (прекар за војниците и полицајците на грчката влада) да земат уште повеќе деца.

Евакуациите спроведувани од партизаните биле вршени стриктно врз доброволна основа. Било оставено на родителите или старателите на детето да решат дали тоа ќе биде евакуирано или не. Ниедно дете никогаш не било евакуирано со сила или без согласност, ама стравот и притисокот од врсниците сигурно биле мотивирачки фактори. Зоните на евакуирање биле селектирани врз основа на острината на конфликтот и степенот на опасност по децата.

Организаторите на централната команда решавале за критериумите на селекцијата и на квалификациите за тоа кои деца ќе бидат евакуирани. Во списоците биле сите деца на возраст од две до четиринаесет години, како и сирачиња, хендикепирани и деца со специјални потреби.

Пред да се ефектуира евакуацијата, девојките постари од осумнаесет години биле ангажирани од локалното население и од партизанските редови за да се обучат да бидат одговорни за малите дечиња. Вдовиците на паднатите партизани, исто така, биле ангажирани како мајки-сурогати да ги придружуваат и да им помагаат на децата во текот на процесот на евакуацијата и во текот на нивниот престој во земјите-домаќини.

Заминување на децата-бегалци

Програмата за евакуирање добила импулс во почетокот на март 1948 година, започнувајќи со ангажирање и обука на специјални учители. Вистинските евакуации биле спроведени en masse, односно групно, почнувајќи од 25 март до 30 март 1948 година, се додека сите означени села не

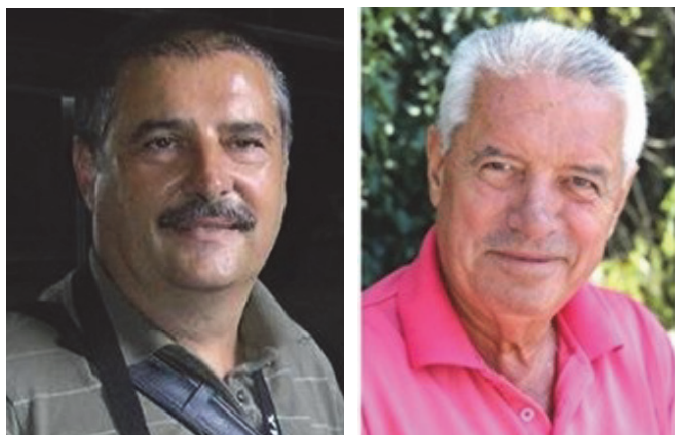
биле евакуирани. Повеќето деца биле транспортирани преку Југославија и испратени во Унгарија, Романија, Чехословачка и Полска.

Некои биле евакуирани преку Албанија и Бугарија. Како што се зголемувал бројот на евакуираните, децата биле испраќани и во Источна Германија и во СССР. Се проценува дека биле евакуирани вкупно околу 28.000 деца, најголемиот дел од нив од северозападна Егејска Македонија. Иако помалубројни, многу сирачиња, деца на партизаните и деца од семејства кои имале проблеми со органите на власта на грчката влада, исто така, биле евакуирани.

Кога дошол нивниот ред, децата од секое село биле повикани и во придружба на партизанските водачи однесени до најблискиот граничен премин претходно одреден. Заради нивна сигурност, децата патувале под превезот на ноќта, во темнина и подалеку од главните патишта. Во некои случаи, поради нападите од воените воздухопловни сили, кои биле тешко вооружени, и од бомбите кои биле фрлани, некои села ги евакуирале своите деца набрзина, без придружба, и тие биле оставени на цедило по планините покриени со снег, без засолниште.

Мајките им го подготвувале багажот, облеката за пресоблекување, храната и приборот за јадење пред да ги испратат своите малечки дечиња до означените места за собирање. Со плач, со солзи во очите, мајките се збогувале со своите сакани пред да ги испратат во рацете на судбината. Нивниот плач можел да се слушне долго време откако децата исчезнале во далечината. Не поминало долго време пред да се почувствува празнината и безбројните мајки не можеле да престанат да плачат, размислувајќи за судбината на своите мали, сакани деца.

Продолжува

Пишуваат: РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН

ДЕЛ ОД НЕСРЕЌАТА НА ПРОГОНЕТИТЕ ДЕЦА – БЕГАЛЦИ (18)

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

Децата оделе во колона по еден, зад мајките-сурогати, држејќи се еден со друг. Постарите деца ги тешеле помалите додека се движеле осамено. Под превезот на ноќта, тие молкум се движеле преку теренот, заобиколувајќи ги отворените простори и постојано биле потсетувани од нивните партизански водачи да бидат тивки.

Преминувале високи планини и стрмни косини, секогаш внимателни и свесни за грчката опасност над нив, додека си го пробивале патот до границите. Оние среќните ги поминувале ноќите во куќи во означените села. Други спиеле под ведро небо, на отворено, во студените планини, испитувајќи ја мудроста на своите постари и прашувајќи се што е поопасно - бомбите кои паѓаат или смртното студенило.

Во текот на нивното патување, една група наишла на опасно стрмни падини, полни со разлабавени карпи кои воде право во брзите води на една река. Бидејќи било премногу опасно за децата сами да преминуваат, секоја мајка морала да се враќа неколку пати за да пренесе дете по дете на својот грб. Требало и да се побрза, бидејќи падината била изложена на авионски видик. Едно дете имало среќа тој ден бидејќи една трагедија за малку била избегната.

Додека брзала да премине на другата страна, една мајка се сопнала на една грмушка, губејќи ја рамнотежата. Сепак, додека се сопнувала, успеала да го симне детето од своите плеќи и да го фрли на стрмната падина. За среќа, девојчето не се испаничило и било способно да се задржи со рацете. Потоа, мајката го фатила девојчето за нејзините нозе и успеала да си ја поврати рамнотежата. Било тоа застрашувачко искуство за целата група.

Друга група, исплашена од тешките бомбардирања, го напуштила своето село под превезот на темнината во еден и триесет наутро. Била облачна и дождлива ноќ, идеална да со избегнат

бомбардерите, но катастрофална за моралот на децата. Врнело целата ноќ и преку целиот нареден ден кога групата се скрила во планините. Не смелле да ризикуваат и да запалат оган, па затоа останале влажни и настинале, трпејќи казна од природата.

Кога се стемнило, полека напредувале во темнината преку паднатиот снег; до наредното село, патот бил пуст и трновит. Децата биле во шок и речиси и да не ги чувствувале посекотините на нивните стапала кои крвавеле. Некои немале чевли, а нивните чорапи потопени во кал, не им обезбедувале никаква заштита од остриите камења и трњата кои боцкале.

Додека групата си го пробивала патот кон својата дестинација, една од мајките-сурогати не можела да престане да плаче. Одговорното лице на групата и објаснило дека нема причина да се вознемирува, бидејќи се води сметка за сите деца, дека се нахранети и згрижени. Но, мајката и понатаму останала вознемирена и продолжила да плаче.

Деца бегалци од Егејска Македонија

Кога ја прашале во што е проблемот, таа објаснила дека не можела соодветно да се грижи за едно шестмесечно бебе-сираче кое било доверено на нејзина грижа. Таа имала само една резервна пелена и откако ја испрала, немала како да ја исуши. Најдоброто што можела да го стори е да ја стави влажната пелена на бебешките гради. Но, пелената никогаш не се исушила и затоа таа плаче од жал за кутрото бебе кое морало да биде завиткано во влажни пелени на таков неиздржлив студ.

Преку границите можеле да поминат само ноќе, па затоа децата чекале скриени и одвоени додека не се стемнило. За да ги подготват за патувањето, децата морале да заминат од своите села и да се упатат кон планините пред да зазори. Додека заминувале, им било речено личните предмети да ги остават назад, ветувајќи им дека истите ќе им бидат донесени подоцна, со вагони.

Додека си го пробивале патот преку граничните премини, вагоните никогаш не се појавиле и тие биле оставени без храна, прибор за јадење, ќебиња или облека да се преслечат. До ден-денес многу веруваат дека грчките партизани им ги украде личните предмети.

Откако ја преминале југословенската граница, децата биле однесени во селото Долно Дупени, а оттаму во Љубојно за да чекаат да пристигнат другите. Под грижата на нивните мајки-сурогати, децата биле однесени во одредените куќи каде поминале една недела, спиејќи на подови покриени со слама, по петнаесет деца во една соба. Немало доволно храна ни за децата од селото, па секое дете добивало само по едно парче пченкарник за вечера, пред да си легнат, се уште гладни. По неколку дена глад, некои од децата прибегнале кон крадење храна од селските куќи.

Откако поминале една недела во Љубојно, децата биле транспортирани со воени камиони во Битола, од каде со воз заминале во Браилово. Таму, секоја група, со својата мајка-сурогат, отседнала и спиеле во определени куќи, во соби оградени со слама. Моралот бил низок, заморот голем па децата постојано плачеле од непрекинат глад и од носталгија за своите домови. Немало доволно храна, па за да ги зачуваат следувањата храна, на децата им било давано по еден оброк секој втор ден.

Љубојно

Оние кои ги загубиле своите лични предмети, немале ниту чинии, ниту лажици за да јадат и затоа користеле фрлени конзерви од сардини или било што друго што ќе го нашле. Некои наоѓале фрлени туби од пасти за заби, па од нив правеле лажици. Една мајка-сурогат нашла една 'рѓосана кофа и, откако ја исчистила, ја користела како сад за супа. Топлата супа станувала црвена како што се топела 'рѓата. Децата биле премногу гладни за да ја фрлат, па затоа од површината ја извадиле зацврнетата 'рѓа и таквата супа им била поделена.

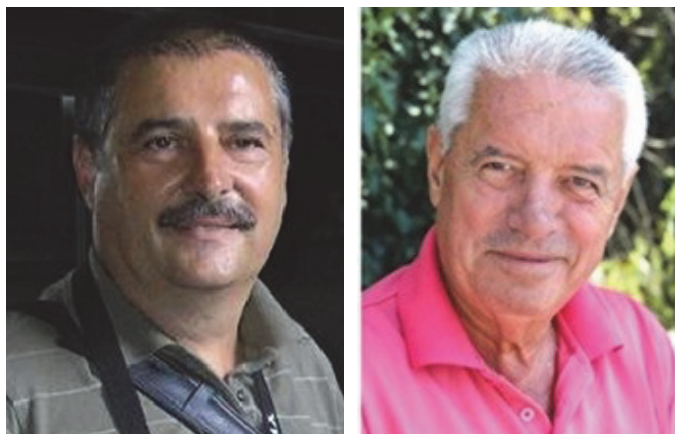
Една стара жена го гледала сето тоа и многу се натажила за групата дечиња, па им го дала својот дел од следувањето, повеќе претпочитајќи да остане гладна отколку да гледа како гладуваат децата. Во такви околности, многу од постарите деца размислувале да побегнат, но нивната загриженост за помалите ги спречувало во тоа. Некои биле толку гладни, што пребарувале во околината барајќи храна, јадејќи корења од жито и пченка, па дури посегнале и по убивање животни за да ја задоволат гладта.

Откако поминале нешто повеќе од една недела во Браилово, различните групи биле транспортирани до најблиската железничка станица каде на секое дете му било прикачено ливче со името и дестинацијата, и каде биле подготвувани да патуваат во различни земји-домаќини. Одвојувањето на децата не било лесна задача, бидејќи малите се стискале до поголемите деца и одбивале да бидат раздвоени. Близнаците се држеле еден до друг со сета своја сила, противејќи се со солзи и лелеци. Требало многу убедувања и разуверувања пред да можат да ги разделат.

Првата група која требала да замине биле помалите деца од пет до десет години. Повеќето од нив биле испратени во Бела Црква, во северна Југославија. Овие деца биле најранливи и брзо морале да бидат спасени пред да умрат од глад. Во Бела Црква, откако поминале извесно време во карантин, децата биле однесени во ученички домови кои биле соодветно опремени и каде имало здрава храна во изобилие.

Останатите, откако поминале приближно една недела на железничката станица, биле испратени во Скопје. Животот во железничката станица бил суров, бидејќи повеќето деца речиси умирале од глад и немале сили да се движат. Нивниот глад бил толку голем, што децата немале сила ниту да се жалат за вошките кои ги мачеле. Многу од нив го поминувале своето време одморајќи се во шталски коли, сместени во топлината и комфорот на сеното. Колите, оставени од Втората светска војна, биле користени од Германците за транспорт на коњи.

Продолжува

Пишуваат: РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН

ТАЖНАТА СУДБИНА НА МАКЕДОНСКИТЕ ПРОГОНЕТИ ДЕЦА – БЕГАЛЦИ (19)

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

Кога пристигнале во Скопје, на децата им дале млеко и храна, што за нив изгледало како подарок од небото, по долгото гладување. Без многу одлагање, вагоните биле повторно поделени и една група била испратена во Романија, додека останатите го продолжиле своето патување до Булкес во Војводина

Имајќи ги предвид сцените од последното раздвојување на децата, овојпат властите решиле да не ги информираат ниту децата ниту нивните мајки-сурогат. Како резултат на тоа, некои деца кои биле во посета на своите другарчиња во соседните вагони, завршиле на погрешни дестинации. Многу мајки не знаеле што се случило и бескрајно биле загрижени за судбината на децата кои недостасувале.

Кога пристигнале во Булкес (Војводина), групите биле снабдени со храна донирана од Обединетите нации, децата биле искапени и им била дадена облека. Оттаму, со вагони биле односени во блиската болница за медицински преглед. Булкес бил град изграден од Германците, а окупиран од грчките партизани. Тој бил исполнет со активности кои се приспособувале кон поддржување на воените напори. Имало храна во изобилство, па децата поголем дел од времето

поминувале живеејќи во празни училишта и магацини. Освен Македончиња, имало и деца од Епир и Тесалија.

Штом се навикнале на комфорот, децата повторно морале да продолжат. Речиси по еден месец поминат во Булкес, повторно биле натоварени во вагони, им била дадена храна и биле испратени до различни дестинации. Без нивно знаење, повторно биле раздвоени и испратени во Унгарија, Полска или Чехословачка.

Кога групата за Чехословачка пристигнала таму, чешките власти наредиле децата да се соблечат голи, нивната облека полна со вошки им била одземена, им било наредено да се истрижат и групно да се искапат. Тоа било ново искуство за македонските деца, да се капат голи пред толку многу други.

Локалните згради и бањи, некогаш им припаѓале на германските војници, но откако тие биле протерани, станале засолниште за децата-бегалци. Откако поминале извесно време во карантин, децата биле однесени во друг камп каде биле поделени и разместени на грижа на учители. Таму им се придружиле други деца-бегалци кои стигнале претходно преку други маршрути.

Булкес денес

Децата повторно биле регрупирани во групи од 4 до 6-годишна возраст за градинки, од 7 до 12 години за државни училишта и од 13 години и постари за технички училишта. Мајките-сурогати биле одговорни да се грижат за помалите групи кои се состоеле од по дваесетина деца. Нивна задача била да ги будат наутро, да им помогнат да си ги облечат униформите, да ги надгледуваат при извршување на утринските вежби и да проверат дали сите добро појадувале.

Попладне ги надгледувале како си играле додека не доаѓало време за спиење. Тие, исто така, проверувале дали им се добро исчистени и полирани чевлите и дали униформите се чисти и

уредно закачени. Утрото започнувало со вежби и добар појадок. Чешките учители биле професионалци, обучени за детска психологија, кои правеле најдобро што можеле за правилно образование на децата. Освен редовна настава, од децата се очекувало да научат разни јазици, вклучувајќи чешки, грчки, македонски и руски.

Понекогаш, мајките и децата биле испраќани на работни задачи на фарми за да помагаат при собирањето овошје, бобинки и печурки. Со текот на времето, мајките и децата почнувале да се навикнуваат на новиот живот, со исклучок на вообичаените тепачки меѓу грчките и македонските деца, особено машките.

Постоела нетрпеливост помеѓу грчките и македонските деца, со чести вербални навредувања, кои понекогаш завршувале со тепачки. На крај, грчките деца биле преместени во друг камп, со што бил ставен крај на тепачките.

Кога групата одредена за Романија пристигнала таму, околу илјада и петстотини деца биле испратени веднаш да се искапат, а нивната облека полна со болви била извриена и испрана. По капењето, на секое дете му била дадено долна облека и пижами, а потоа биле испратени во блискиот привремен комплекс бараки, порано во текот на војната користени од Германците како болница.

Децата останале таму од април до октомври 1948 година. Тогаш, на 25 октомври 1948 година, многу од децата биле преселени во Полска. Повеќето од нив носеле домашно изработена волнена облека која им се смалила од перењето. За среќа, добриот народ на Романија донирал наметки за пресоблекување и децата биле добро облечени пред да заминат за Полска.

По поминати шест месеци во Романија во бараките, кои навидум биле под надзор, и без никакво школување, децата станале распуштени и непослушни. Со еден надзорник за целиот воз, патувањето до Полска било како брзо возење со украдена кола. Некои деца биле немирни, се качувале преку прозорците врз вагоните, а додека возот се движел, се исправале, преправајќи се дека летаат.

Кога возот приближувал до тунел, тие легнувале на покривот држејќи се цврсто врз вагоните. Чадот од возот, кој како бранови ги обвиткувал нивните лица, им ги поцрнувал лицата, така што не можеле да се препознаат.

Кога влегле во Полска, возот бил преземен од полски екипаж. По еден надзорник, кој бил обучен како да постапува со децата, бил назначен за секој вагон за да се справат со мангупите. Во текот на натамошното патување, децата биле добро хранети и наградувани со чоколади и јаболка за добро однесување.

Кога стигнале во Полска, во градот Лондек Здуи /Londek Zdui/, децата биле ставени под грчки надзор, групирани според возраста и распоредени во различни школски домови. Децата, чија возраст не била позната, биле групирани според висината и тежината. Во почетокот, децата одбивале да соработуваат, не верувајќи им на администраторите и плашејќи се да не бидат повторно раздвоени.

Била потребна интервенција од Црвениот крст и повторно уверување за да се убедат да соработуваат. За разлика од бараките во Романија, домовите во Полска биле добро опремени со персонал, со по еден директор и двајца или тројца помошници на секој дом. Секој дом имал осум до десет соби, со по четири деца во една соба. Немало недостаток од храна, играчки или игри.

Директорите биле одговорни за надгледување на утринските вежби, за појадокот и за навременото пристигнување во училиште. По часовите, тие проверувале дали децата безбедно се вратиле. Потоа на децата им била давана вечера и одеде на спиење.

Околу 2.000 деца биле одредени за Унгарија и им биле доделени воени бараки во Будимпешта. Таму, секое дете било соблекувано, испрскано со пестициди, искапено, облечено во нова облека и на сите им дале тоалетен прибор, во кој имало сапун и паста за заби.

Децата не знаеле што е тоа паста за заби и многумина мислеле дека тоа е за јадење. Вкусот на нане ги потсетувал на слатки и многу од нив ја трошеле пастата, обидувајќи се да ја јадат. Во почетокот, грчките и македонските деца биле заедно во групи. Но, поради нивните тепачки, властите биле присилени да ги поделат децата на помали групи, поделени според селото од каде потекнувале.

Децата во Унгарија

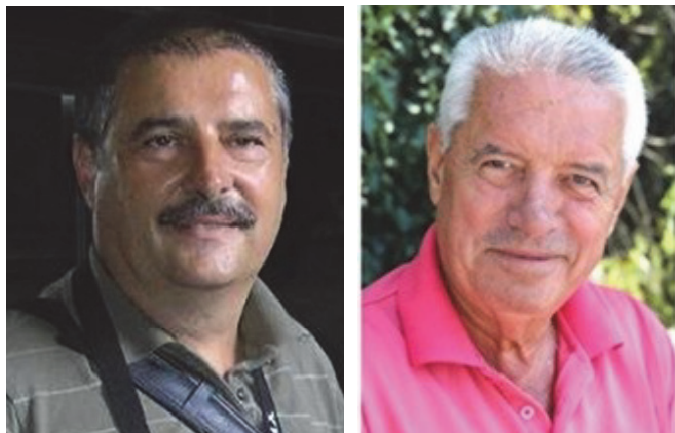
Откако поминале три недели во карантин, групите биле усвоени од унгарската заедница. Секоја селска заедница, потпомогната од фабрички комплекс, усвоила по една група. Некои се

нашле меѓу најбогатите заедници во регионот и биле привилегирани да живеат во квартави изградени од мермер.

Во близина, имапо мало езерце полно со егзотични и шарени риби. За жал, децата тагувале за својот дом, им недостасувале нивните мајки и многу-многу не го ценеле луксузот. Но, полека, рутината почнала да настапува како што децата оделе на училиште и биле вклучени во училишните активности и во активностите на заедницата.

Освен редовната настава, од децата се очекувало да научат да читаат и пишуваат на својот мајчин јазик. Иако грчки службеници раководеле со наставните програми и се потсмејувале на идејата, сепак, на македонските деца им бил даден избор да учат македонски, ако сакале.

Продолжува

Пишуваат: РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН

ДЕЛ ОД НЕСРЕЌАТА НА МАКЕДОНЦИТЕ ОД ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА (20)

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

Сакаме да потенцираме дека македонските програми биле директен превод (збор за збор) од грчките програми. Иако децата учеле на својот мајчин македонски јазик, тие го учеле само она што Грците сакале тие да научат. На македонските наставници не им било дозволено да отстапат од воспоставените програми. Со други зборови, хеленизацијата и грчката пропаганда продолжиле да влијаат врз македонските деца дури и надвор од грчките граници.

Во 1949 година, бројот на загинатите дома почнал да се зголемува, а извештаите протекувале до камповите за бегалци, каде што децата добивале лоши вести за судбината на своите родители и роднини. Моралот бил на толку ниско ниво, што децата се повлекувале во себе, не сакале да пејат, да зборуваат, плачат, дури ниту да јадат.

За да го подигнат моралот, мајките-сурогат, кои носеле црнина бидејќи биле во жалост за смртта на своите мажи, почнале да носат облека во бела и светли бои. За доброто на децата, наспроти својот жал, мајките морале да изгледаат расположени и ставиле маска на весели лица.

Како што се интензивирала Граѓанската војна во Грција, така на партизаните им недостасувале регрути во земјата, па затоа почнале да гледаат на децата-бегалци во странство како на потенцијален извор. Иако регрути биле регрутирани од сите кампови во странство, најбројна борбена сила дошла од Романија.

Во почетокот, биле формирани две нови групи и однесени назад за воена обука. Кампањата и пропагандата за регрутирање биле толку примамливи, така што младите не можеле да им одолеат и биле среќни да се јават како доброволци. Сите деца кои биле доволно силни да носат пушки, без оглед на возраста, биле доволно добри да бидат регрутирани.

Првите две групи регрути веднаш биле масакрирани по вовлекувањето во борба со прекалената грчка војска. Сите тие биле помали од петнаесет години, немале борбено искуство и немале никаква претстава што да очекуваат. Третата група заминала од Романија и отишла во Рудари, Преспа, преку Бугарија и Југославија. По пристигнувањето, младите војници биле испратени во Штрково, друго село во Преспа, на едномесечна воена обука и подготовка за борба.

Црквата Свети Ахил на истоимениот остров во Малото Преспанско Езеро

Младите момчиња поминале дел од март и април 1949 година во изведување воени вежби, учејќи како да ракуваат со оружје и да поставуваат експлозиви. Кога стигнале вестите дека првите две групи млади борци биле десеткувани, имало големи протести против ваквите злосторства од заедницата: “Ние не ги спасивме нашите деца за вие да можете да ги убивате.”

Третата група била спасена само поради тоа што многу мајки демонстрирале и го кренале својот глас на бес против таквото варварско регрутирање. Групата била демобилизирана пред да стигне на боиштата, така што многу деца биле вратени во камповите за бегалци. На некои им било дозволено да одат дома, но само за повторно да завршат како бегалци во текот на масовниот егзодус во есента 1949 година.

Како што грчката Граѓанска војна се приближувала до својот крај, така западна Егејска Македонија била бомбардирана до прав. И партизани и цивили побегнале во Албанија за да се спасат. Кога војната завршила, многумина сакале да се вратат, но Грција не ги сакала назад. На

сите кои доброволно побегнале, не им било дозволено да се вратат, без разлика дали биле виновни за било какво кривично дело или не.

Откако поминале извесно време во камповите во Албанија, луѓето на Македонија, повторно жртва на нечија друга војна, станале постојани воени бегалци и биле испратени во разни земји од Источниот блок. Пред да заминат, бегалците биле разделени во две групи. Едната, составена главно од партизани-борци, била испратена во СССР. Другата составена, главно, од цивили и помошен персонал на партизаните, била испратена во Полска.

Откако групите биле раздвоени, биле транспортирани до пристаништето Драч /Durasi/, натоварени на карго бродови и испратени на запад преку Гибралтар за Полска и на исток преку Црното Море до Советскиот Сојуз. Патувањата биле долги и непријатни. За да избегнат да бидат откриени, бегалците, буквално, биле скриени во бродскиот товар, а во критични моменти им било наредено да останат неподвижни и да молчат долго време.

Кога се истоварили на своите дестинации, бегалците биле соблечени, а облеката полна во болви била запалена. Откако биле испрскани со специјален прав и искапени во топли купатила, биле ставени во карантин каде поминале околу еден и пол месец, одморајќи се и ништо не работејќи, пред да бидат преместени во постојани живеалишта.

Откако се сместиле и се привикнале на новиот живот и нашле вработување во новите земји, многу родители почнале да си ги бараат своите деца-бегалци и со помош на властите биле во состојба да си ги вратат дома. Како резултат на тоа, многу деца ги напуштиле нивните земји-домаќини и им се придружиле на своите родители во Полска, Советскиот Сојуз, Југославија итн.

Бегалците кои имале роднини во Канада, САД и во Австралија, преку спонзорство правеле обиди и самите да емигрираат и да ги бараат своите деца, или, пак, нивните роднини да ги бараат децата ако емигрирањето не било можно. Во почетокот, “железната завеса” била цврсто спуштена и било тешко да се распрашуваат, но кога се вклучил Црвениот крст, станало полесно.

Во 1953 година, во текот на конвенцијата на Црвениот крст во Швајцарија, прашањето за децата-бегалци од грчката Граѓанска војна било поставено и разни агенции на Црвениот крст се согласиле да соработуваат и да разменуваат информации меѓу себе. Потоа, секој кој барал помош за да ги лоцира изгубените лица во земјите на Источниот блок, не бил одбиен.

Имало случаи кога Македонците навистина имале проблеми со Црвениот крст, но тоа било поради грчки погрешни информации. Кога Црвениот крст отишол да бара бегалци во камповите за бегалци со кои управувале Грци, им било речено дека Македонците биле “емигрантски работници”, а не бегалци. Еве вистински извештај за тоа што и се случило на една Македонка во Полска.

Жената била омилена кај своите колеги и со време станала работник-пример за другите. Таа се квалификувала за платен одмор од еден месец. Кога дошол нејзиниот ред, била испратена во едно луксузно планинско одморалиште. Била сама и не се чувствувала пријатно да оди на други места, но се согласила да отиде и да ја види фреската на Христовото рождество во една локална црква.

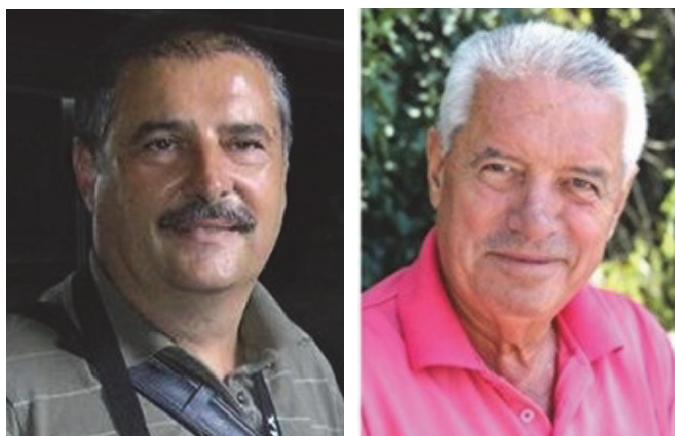
Таму се сретнала со две жени кои се посомневале дека таа не е Полјачка и биле љубопитни како таа се нашла таму. По извесен разговор, се воспоставило дека жените биле работнички на Црвениот крст и дека се интересираат да пронајдат такви како неа. Кога жените дознале дека таа била бегалец, но заинтересирана да се врати дома, и дека многу други биле во слична ситуација, ја охрабриле и ја поттикнале да побара помош.

Тие и дале адреса во Варшава каде можела да се состане со службеници на Црвениот крст и да им ја раскаже својата историја. Откако се вратила од одмор, таа и една пријателка отишле во Варшава. По единаесет дена молење и преколнување, нејзината историја била слушната.

Службениците биле љубопитни да знаат зошто таа не излегла јавно со својата историја кога тие, односно Црвениот крст, биле во службена посета на бегалскиот камп. Како што си припоменува, без нејзино знаење, грчките организатори средиле Македонците да бидат испратени на еднодневно патување токму во деновите кога Црвениот крст службено ги посетувал камповите.

Дури и по се ова, на жената не и било дозволено да замине. Грција не ја прифаќала без барање од нејзиниот маж. Нејзиниот маж во тоа време издржувал затворска казна во грчките концентрациони логори. Требало да изминат три години, па во 1954 година таа била во можност да иницира процес за репатријација. Жената стигнала дома во мај 1958 година, но не можела да ја издржи угнетувачката атмосфера и наскоро таа и нејзиното семејство емигрирале во Канада.

Продолжува

Пишуваат: РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН

СУДБИНАТА НА МАКЕДОНСКИТЕ ПРОГОНЕТИ ДЕЦА – БЕГАЛЦИ (21)

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

До 1959 година, Грција преземала екстремни мерки да ги затвори своите граници со Албанија, Југославија и Бугарија. Оние Албанци од Епир на кои им се верувало, биле донесени во Македонија и “посеани” во сите села покрај границата да дејствуваат како очи и уши за Грците. Грчките власти станале построги кон остатокот од населението и никому не му било дозволено да патува без дозвола.

На сила стапиле стриктни правила на однесување, вклучувајќи и полициски час. Секој што ќе биде фатен како шета надвор по зајдисонце бил застрелуван на лице место. Многу овчари ја напуштиле својата работа од страв да не бидат убиени и ги оставале своите овци да живеат беспомошно.

Едно мало момченце имало караница со својот очув и побегнало. Властите воопшто немале никаква сомилост и не дозволувале семејството да го бара. Мајката и сестрата сепак излегле да го бараат и го вратиле дома безбедно, ставајќи ги на голем ризик своите животи.

Кога насилството во Грција опаднало, родителите и роднините почнале да се распрашуваат за репатријација на децата. На оние кои покажале извесна лојалност кон грчката кауза, им било речено дека на нивните деца ќе им биде дозволено да се вратат ако за тоа даде декрет грчката кралица Фредерика.

За жал, за овој пороцес биле потребни врски со локалните грчки власти и многу пари, пари кои повеќето Македонци ги немале. Оние кои биле земени предвид за репатријација морале да исполнат бројни услови, вклучувајќи ја и спремноста да прифатат перманентна хеленизација. Децата од партизанските семејства автоматски биле дисквалификувани.

Оние кои не биле волни да ги променат своите имиња или кои не биле земени предвид од некоја причина, исто така, биле дисквалификувани. Како што поминувале годините, на се помал број деца им било дозволено да се вратат, и барањата за репатријација продолжиле да бидат игнорирани. Родителите и роднините умирале, а сепак на нивните деца не им било дозволено да се вратат, дури ниту само за да ги посетат.

Варшава

Откако ограничувањата за патување во земјите зад “железната завеса” биле укинати, родителите, наспроти големите трошоци, староста и лошото здравје, тргнале на пат да си ги бараат своите деца. Една жена, на смртна постела го натерала сопругот да и’ вети дека пред да умре тој ќе оди да ја посети нивната ќерка во Полска.

Чувствувајќи дека и тој наскоро ќе умре, мажот, кој бил со нарушено здравје, тргнал на долгиот пат и по триесет години раздвоеност за првпат ја видел ќерка си. Таа никогаш нема да ја заборава татковата жртва.

Друга жена, која дозволила сите најзини четири деца (два сина и две ќерки) да заминат во текот на ужасната евакуација во мај 1948 година, исто така, тргнала на пат во Полска да ги види за последен пат. Жената била осакатена од рана здобиена во војната и едвај одела, но знаела дека наскоро ќе умре и сакала да си ги види децата за последен пат.

Патувала во воз и наспроти здравствената состојба успеала да стигне во Полска во добро расположение. Кога пристигнала, две од нејзините деца, син и ќерка, дошле да ја пречекаат.

Ќерката ја препознала својата мајка и по долга и емотивна преградка ја прашала дали знае која од двете ќерки е таа.

Мајката не можела да одговори бидејќи не знаела, а не сакала ниту да погреша. Тоа толку ја вознемирило возрасната ќерка, што почнала неконтролирано да плаче. Мајката го препознала сина си и го повикала по име, но не можела да одговори на молбите на ќерка си. По извесно време, таа конечно ја препознала ќерка си и ги избришала солзите и со широка насмевка гласно го изговорила нејзиното име.

Тоа било толку емотивно, но сепак среќно се завршило за тоа семејство. За жал, на секој среќен крај има дузина тажни. Една стара брачна двојка немала ниту доволно пари, ниту сила да тргне на пат да си ги посети децата. Поради тоа, и двајцата умреле со скршени срца и со неисполнета желба да си ги видат најмилиите.

Многумина од оние кои ги интервјуиравме, не знаат зошто грчките власти не им дозволуваат на децата да се вратат. Наспроти молбите, дури и врз хуманитарни односи, грчките власти, деценија по деценија, влада по влада, ја одржуваат истата политика и не им дозволуваат на македонските деца-бегалци да се вратат дома.

Прага

Откако војната завршила и сите преостанати партизани биле фатени или убиени, на оние кои биле евакуирани од грчките власти полека им дозволувале да си одат дома во нивните села. Додека многумина со вратиле во своите стари домови, неколку семејства решиле новото село да им биде нивен дом. Некои останале без земјоделските орудија, алатки, добиток и личните предмети, бидејќи биле опљачкани.

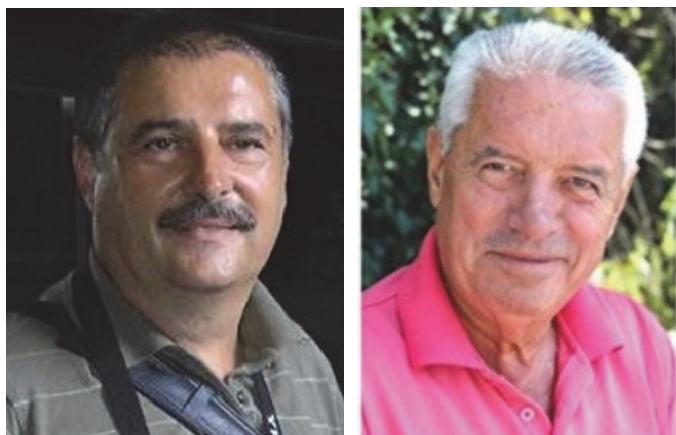
За најголемиот дел, животот требало да им почне од почеток. Како што тензиите се намалувале, така оние кои биле затворени во концентрационите логори биле ослободувани и

почнале да пристигнуваат дома, но само за да откријат дека останале без имотот. Грчките власти, освен што ги конфискувале имотите на многумина од оние што побегнале како бегалци во текот на масовниот егзодус од 1949 година, исто така, им ги конфискувале и имотите и на оние кои биле држени во концентрационите логори.

Со време, луѓето се деморализирале и живееле во постојан страв од властите и од одмаздата на нивните соработници. Имало извесна дамка прикачена за роднините на партизаните или нивните следбеници што довело тие да се повлечат од општеството и да се дружат меѓусебно.

Оние кои отслужиле казни во концентрационите логори постојано биле вознемирувани со полициски час, ограничено движење и осомничени за шпионажа. Многумина биле следени од полицајци во цивилка и под притисок да станат поткажувачи, или да ги шпионираат своите соседи. На странците се гледало со сомневање и автомаски биле сметани дека се странски шпиони.

Продолжува

Пишуваат: РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН

ДЕЛ ОД НЕСРЕЌАТА НА МАКЕДОНЦИТЕ ОД ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА (22)

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

Кога радиоапаратите станале достапни, луѓето почнувале да ги купуваат и да слушаат разни програми, вклучувајќи емисии од Источна Европа и Федеративна Република Македонија. Грчката полиција станала будна и внимателна и во многу прилики ги набљудувала дворовите, прислушувајќи какви програми слушаат.

Оние кои биле фаќани дека слушаат странски програми, биле обвинувани за шпионажа. Македонскиот јазик бил уште еднаш забранет за употреба, а буквата “М” станала валкана буква, дури и ако била изговорена на радио. Откако Грција ја освоила македонската територија, последователните грчки влади одбивале да го признаат постоењето на македонскиот јазик.

Еден по еден, сите оние што се вратиле од земјите на Источна Европа заминале во Канада, САД и Австралија, бидејќи тие повеќе не можеле да го трпат грчкото угнетување. Тие ја вкусиле слободата и ја сакале повеќе, па иако тоа би можело да значи и напуштање на саканите прадедовски домови.

Тие запамтиле каков бил животот пред последното грчко заострување на дисциплината, а сега тоа не било така. И луѓето се промениле и, иако се уште биле љубезни и учтиви, нивниот дух бил скршен. Секој бил уплашен, внимавал да не каже нешто инкриминирачко, како за секој збор да се носеле пресуда и казна.

Децата родени во текот на овој период, биле одгледани да веруваат дека ете таков е животот и претпоставувале дека тоа е најдобриот можен живот што некој може да го има. Биле учени да разберат дека Грција била лулка на демократијата, дека никој на светот не е послободен од Грците. Оние кои знаеле подобро, не се осмелувале да зборуваат. Имало извесни работи за кои не можело ништо да се стори или да се дискутира за нив, особено не за грчката Граѓанска војна.

Децата учеле грчки шовинистички песни на училиште и истите ги пееле дома пред своите родители кои не се осмелувале ништо да речат. Дури и нивните деца можеле несвесно да ги предадат. Македонскиот јазик станал “наш” јазик и можел единствено да се зборува тајно со роднините и доверливите пријатели.

Зборот “Македонија” или “македонски” бил исклучен од вокабуларот на луѓето и забранет да се употребува, особено на јавни места. Претшколските деца кои го учеле “нашиот” јазик дома од своите баби, зборувале грчки со тежок акцент и постојано биле задевани и прекорувани затоа што не знаеле да зборуваат правилно.

Ако некое дете било фатено да зборува на “нашиот” јазик на час, или во училишниот двор, следела казна која се движела од јавно понижување и забрана да не ги кажува “тие непристојни зборови”, па се до добра доза ричинусово масло. Децата понекогаш пееле грчки песни за делата на грчки херои и им ги кршеле срцата на нивните родители.

Нивните сакани деца идолизирале, без да знаат, вистински криминалци и убијци; најлошите непријатели на Македонија. Некои родители, кога децата станале доволно возрасни да чуваат тајна, ги учеле дека тие се друг народ, дека тие се Македонци, не Грци. Други родители, пак, мислејќи дека е во најдобар интерес на децата да не го знаат својот вистински идентитет, дозволиле тие да веруваат дека се Грци.

Но, нивната лојалност никогаш не била наградена, бидејќи навистина било многу ретко едно македонско дете да биде прифатено во грчкото општество. Не било тоа поради тоа што македонските деца не биле способни да бидат интелектуалци, како што Грците сакаат ние да веруваме, туку бидејќи грчката влада систематски вршела дискриминација против Македонците.

Дискриминацијата била вообичаена практика, особено на индивидуално ниво. Македонците биле постојано омаловажувани и, како резултат на тоа, тие се дружеле само меѓу себе. Меѓутоа, понекогаш, во напнати дискусии или неизбежни препирки, Македонците сепак го покажувале своето незадоволство. Но препирките секогаш завршувале со смртна навреда, нарекувани “Бугари”, најниска форма на живот позната за Грците.

Највисокото ниво на образование што на едно македонско дете му било дозволено да го добие, било шесто одделение. Погорните одделенија биле можни само за децата на оние кои покажале и продолжиле да покажуваат лојалност кон грчката кауза. Еден млад човек, чии родители биле убиени во текот на грчката Граѓанска војна, и се придружил на грчката војска и потоа ја сметал армијата дека е негово единствено семејство.

Бил многу лојален, вреден и трудољубив, но секогаш бил одбиван да добие повисок чин и унапредување. Во текот на една воена вежба, спасил еден офицер од повисок чин од давење. Бидејќи му го спасил животот, офицерот му ветил дека ќе му помогне ако некогаш биде потребно.

По години фрустрираност и разочараност, конечно младиот војник отишол кај офицерот да се пожали. Откако извршил истрага, офицерот го информирал дека неговите барања за унапредување биле одбивани бидејќи тој не бил Грк, поточно бидејќи неговите роднини биле од словенско потекло.

Торонто

Ова неправедно однесување го налутило младиот војник толку многу, што ја напуштил грчката војска, единственото семејство што отсекогаш го знаел. Обесхрабрен, ја напуштил Грција и

отишол кај својата тетка во Торонто, Канада, каде во моментот учи македонски јазик. Иако не зборува друг јазик, тој одбива да зборува грчки.

По падот на диктатурата во Грција, во средината на шеесеттите години од минатиот век, многу Македонци биле јавно охрабрувани од грчките политичари да ја напуштат Грција бидејќи “за нив нема иднина таму”. Многу од испразнетите села во западна Македонија биле пополнети со Албанци од западна и централна Грција.

Власите, кои на почетокот живееле во планините на Тесалија и ги помивувале летата во македонски планини, засекогаш се населиле таму. Многумина поднеле барање и им биле доделени имотите на семејствата кои емигрирале по грчката Граѓанска војна.

Македонците кои емигрирале во Канада, САД и Австралија, на почетокот на XX век, организирале селски здруженија да им помогнат на своите сограѓани-иселеници да се приспособат во нивните нови држави. Како што емиграцијата по грчката Граѓанска војна се засилувала, така овие селски здруженија станувале прибежиште за новите иселеници и нивното членство пораснало.

Охрабрани од својата новооткриена слобода, многу од новите политички емигранти уживале во македонскиот јазик и култура во дијаспората. Ова било перцепирано како закана за грчкото влијание, и дома и во странство. Како што силата на здруженијата се зголемувала, така и нивната закана се посилно се стегала околу вратот на Грците.

Како противмерка и за да парираат на ова, со помошта од грчките амбасади и конзулати, прогрчки фракции почнале да се инфилтрираат во македонските здруженија. Послабите здруженија биле надвлдани и се покажале неефикасни. Оние кои дале отпор, успеале да опстанат и да го зачуваат својот посебен македонски идентитет.

За оние кои Грците не можеле да ги потчинат, биле формирани паралелни и конкурентски прогрчки здруженија. Ако во одреден ден едно македонско здружение одржувало некој настан, прогрчкото здружение одржувало сличен настан за да ги подели луѓето.

Македонците кои сакале да учествуваат во настаните, а биле наклонети кон уцена, биле обесхрабрувани од придружување на македонските организации, а поттикнувани да им се придружат на прогрчките. Токму поради ова македонската заедница во дијаспората станала молчалива заедница. Ова одлично им одговара на Грците, а Македонците ги остава фрустрирани и разочарани.

Продолжува

Пишуваат: РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН

ИСТОРИЈАТА НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОД ОД ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА ВО ДЕЛАТА НА РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН (23)

ДЕЛ ОД ИСТОРИЈАТА НА ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

Делото „Историја на македонскиот народ од антички времиња до денес“ е публикација на Ристо Стефов (Chris Stefou), роден на 11 јуни 1953 година во револуционерното село Ошчима, Леринско, во Беломорска Македонија. Како последица на економско-политичките случувања во Егејска Македонија, неговото семејство се иселило од дедовскиот праг во 1965 година кога Ристо имал дванаесет години и за секогаш се населиле во демократска Канада.

Ристо Стефов (Chris Stefou) е писателот кој живе и твори во Канада и кој ја афирмира Македонија од античко време до денес. Тој е добро познат во македонската заедница во Торонто, а е афирмиран автор во македонската дијаспора и во етничка Македонија. Ристо е автор на поголем прој публикацији со кои се покажа и долажа како вљувеник во историјата и вистина за македонскиот народ и етничка Македонија.

Инаку, неговото родно живописното селото Ошчима е сместено меѓу градовите Лерин и Костур блиску до изворот на реката Бистрица во северо-источниот дел на Егејска Македонија. Селото се наоѓа на околу илјада метри надморска височина, помеѓу планините Бигла на север, планината Гомнуш на исток и планините Локма и Боданца на запад.

Од ова чисто македонско село има голем број познати личности во Република Македонија и особено во Канада. Во селото Ошчима кое има своја судбина и своја историја се смета дека првите жители се доселиле од други делови на Македонија. Не се знае колку точно е старо слото,

но првите информации за најстарите фамилии се од 18 век. До почетокот на 19 век три-четириесет фамилии живеа во Ошчима, чиј број на жители бил околу двеста.

Тој е автор на делото „History of the Macedonian people from ancient times to the present“ чиј преводот од англиски на македонски јазик под наслов „Историја на македонскиот народ од антички времиња до денес“ е на Соња Прус, а го уредил и подготвил за печат авторот на овие редови, Славе Катин. Делото е издание на книгоиздателството „Македонска искра“ од Скопје, во 2008, на 505 страници, а е отпечатено во печатницата „Софија“ во Богданци. Рецензенти на делото се: академик Антоније Шкоклев – Дончо и Славе Николовски – Катин.

Оваа значајно историско дело кое за прв пат е печатено на англиски јазик во Торонто е огледало на вистината за македонскиот народ и за Македонија од антички времиња до денес. Книгата е поделена на 29 глави во кои се третира историскиот развој на македонскиот народ и Македонија од најпрвото македонско кралство преку издигнувањето на Македонската Империја, до денешното формирање на македонската независна, демократска и самостојна држава - Република Македонија.

За излегувањето на книгата „Историја на македонскиот народ од антички времиња до денес“ од Ристо Стефов на македонски јазик е заслужен Славе Катин. Тој е рецензент на книгата, ја уреди, ја подготви за печат, неговата издавачка куќа „Македонска искра“ ја издаде книгата и ја промовираше во Република Македонија.

Славе Катин како публицист е аналитичар на Македонците во светот и е познат на македонската и на меѓународната јавност по неговите бројни публикации, новинарски и научни трудови кои се посветени, главно, на етничка Македонија, на животот на Македонците во светот, на Македонската православна црква – Охридска архиепископија и на античка Македонија.

Исто така, неговото творештво се однесува и на низа други аспекти поврзани со македонската дијаспора, како и со културата, литературата, јазикот, историјата, журналистиката и религијата. Тој е автор на шеесет публикации, од кои 22 се со името „Македонија“, 20 се монографии на македонски и на англиски јазик за познати личности во дијаспората и Република Македонија, а седум дела се лексикографски изданија. Исто така, Катин е автор на над стотина научни трудови презентирани на различни симпозиуми, трибини и други собири, како и на околу 5.000 новинарски текстови објавени во Македонија и во светот.

Посебно место за Македонците во САД и Канада има делото на Славе Катин „Македонците во САД и Канада“, „Македонска искра“ - Скопје, 2002, 1-382, на македонски и англиски јазик. Таа претставува значаен придонес во проширувањето на сознанијата за македонското иселеништво во Северна Америка. Во неа е дадено духовното, црковното, националното, општественото и културно-образовното живеење на Македонците. Посебен акцент е ставен на црковното живеење на македонските доселеници од нивното доаѓање до денес. А, нивниот развоен пат во САД и Канада се совпаѓа со судбината и развојот на настаните на Балканот, особено со собитијата околу Македонија.

Во овој историски преглед е направен обид за периодизација на целокупното живеење на македонските доселеници. Посебна нагласка и простор е посветен на македонските православни цркви и манастири на северноамериканскиот континент. Со тоа се настојува да се осветли историскиот и развојниот пат на македонските православни црковни општини, на информативните гласила, организациите, друштвата и другите асоцијации на Македонците на тие простори. Поточно, да се посочи она место на македонската црковно-национална историја, за кое се избирале самите македонски доселеници.

Трудот го опфаќа периодот од доаѓањето на доселениците во новите средини до денес, што претставува макотрпна, но и одговорна самоиницијативност да се создаде таква публикација. Таа го одбележува најважниот период на македонските православни црковни општини и активностите на македонските доселеници во новите средини, а со тоа ја отсликува македонската вистина.

Во делото „Историја на македонскиот народ од антички времиња до денес“, пак, се вели дека уште од почетокот, грчката, бугарската и српската држава, а во помал степен и албанската, систематски ги користат сите можни средства, вклучувајќи пропагандна војна, за да го негираат постоењето на македонската нација. Тие го прават ова не поради тоа што Македонците не постојат, туку за да ги узурпираат целосно македонските територии и богатото македонско наследство.

Најантимакедонската организација која испливала на површината од сите грчки здруженија, е Пан-македонската асоцијација, која има за цел не само да ја подели македонската нација, туку и да уништи се што е македонско. До денес, оваа организација ги демне слабите, невините, наивните и оние кои можат да бидат купени и продолжува да шири омраза и лаги во секоја прилика. Пан-македонската асоцијација е „фалсификат организација“, целосно финансирана од грчките даночни обврзници, а повеќето од нив не се свесни за нејзината дискриминаторна постапка и за недоразбирањата кои таа ги создава меѓу грчките сограѓани.

Покрај ширењето антимакедонска пропаганда и лобирањето за „грчката кауза“, многу од овие таканаречени „грчко-македонски“ организации ги шпиунираат македонските организации и поединци, поднесувајќи извештаи за нивните активности до грчките власти. На многу активисти и поддржувачи на македонската кауза, кои иако се грчки државјани, им е забрането да се вратат во

Грција. Нивната кауза е благодарна ако им служат на Грците на своја сметка, но штом ќе направат обид да им служат на своите сопствени интереси, тие веднаш стануваат предавници.

Пред споменикот на прогонетите деца-бегалци во Скопје

На Македонците не им е дозволен влез во Грција на граничните премини без никакво објаснување. Без согласност, на нивните пасоши со печат им се пишува “void”, односно “поништено” и им ги фрлаат назад. Тоа исто им го прават на поединци со странски пасоши, без да ја почитуваат своината на странската држава.

Откако со години живеел во Австралија, еден нашинец решил да ја посети Република Македонија. По влегувањето, во неговиот пасош бил ставен убав црвен симбол, вистинско богатство кое го направило многу горд и среќен. Неговата посета во Македонија била толку прекрасна, што решил да премине во Грција за да го посети Неред, селото каде што бил роден.

За жал, грчките цариници не му дозволиле да влезе. Она што е најневеројатно е што грчкиот службеник го земал австралискиот пасош на човекот без негова согласност и низ целиот пасош удрил печат “поништено”. Буквално го уништил македонскиот симбол со тоа што многупати испечатил “поништено” врз знакот додека тој повеќе не можел да се препознае. Никакво објаснување ниту извинување не било дадено.

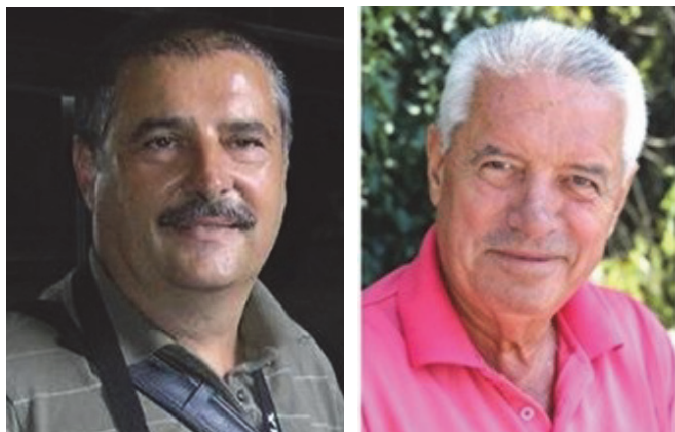
Македонските деца-бегалци сакаат да ја искажат својата благодарност кон државите и луѓето кои им ги отвориле своите врати во време кога тоа им било најпотребно. Тие не ги третираше како туѓинци или емигранти, туку како еднакви на себе. Тие, исто така, сакаат да искажат голема благодарност кон државите и луѓето кои им дале можност за слободно образование во нивните институции.

Само преку нивната дарежливост, подалеку од грчката пристрасност, македонските деца навистина се докажале дека се еднакви на сите деца во светот. Ослободени од грчкото угнетување, тие се надминале себеси и се истакнале со образование и талент, станувајќи професори, доктори, инженери, поети, драмски писатели, композитори, економисти итн.

Најголемиот дел од децата-бегалци денес живеат во дијаспората. Голем дел од нив емигрирале во Канада, САД, Австралија и во Република Македонија. Некои останале во нивните земји-домаќини (Полска, Чешка, Словачка, Унгарија, Романија, Германија и Русија) и таму си основале свои домови.

Тие одржуваат контакти меѓу себе преку здруженија и клубови, и одвреме-на-време се состануваат, обидувајќи се да добијат одобрение за влез за да си ја посетат нивната татковина. За жал, до денес не успеале во тоа. Грција, по педесет и пет години се уште не ги сака, дури ниту да ја посетат.

Крај

Пишуваат: РИСТО СТЕФОВ И СЛАВЕ КАТИН